ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1854. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΦΥΛΛ. 109.

ΙΣΤΟΡΙΑ

τοῦ τελευταίου ἵππου τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος.

—o—

Α'.

Κατά τινα τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Μαΐου τοῦ 1815 ἔτους, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κυριωτέραν αὐλὴν τοῦ παλατίου Elbeuf κειμένην εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Καρρουζὲλ, δωδεκὰς ἵππων ὡραιοτάτων, ἀγοραζόντων εἰς Νορμανδίαν πρὸς χρῆσιν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ μελλόντων νὰ μετασχῶσι τῆς προσεχοῦς ἐκστρατείας. Ἀπὸ τὴν καθαριότητα, τὸ πάχος, καὶ τὴν στιλπνότητα τοῦ δέρματος αὐτῶν, ἐφαίνοντο ὅτι εἶχον ταξειδεύσει ἐν ἀνέσει, καὶ ἀπολαύσει ὅλων τῶν περιποιήσεων ὅσαι ἐμπρέπουσιν εἰς ὁδοιπόρους οἵτινες ἔμελλον, ὄχι μόνον νὰ φιλοξενηθῶσι μετὰ μικρὸν εἰς τὰ ἱπποστάσια τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ καὶ νὰ συμμερισθῶσι τῶν ἀγώνων καὶ τῶν κινδύνων του, καὶ ν' ἀντιταχθῶσιν ἀτρέμως μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς σφαίρας τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας.

Ἡ ἄφιξις τῶν ἵππων τούτων οἵτινες ἀνεμένοντο ἀνυπομόνως, ἐθεωρεῖτο ὡς σημαντικὸν γεγονὸς εἰς Elbeuf. Μόλις ἠκούσθησαν οἱ ποδοβόλητοὶ τῶν ξένων, ὡς καὶ οἱ χρεμετισμοὶ δι' ὧν προσηγόρευον τὴν νέαν αὐτῶν κατοικίαν καὶ ἐζήτουν νομὴν, καὶ ὅλοι οἱ ἐν τῷ παλατίῳ ὑπηρετοῦντες, ἱπποκόμοι, ἡνίοχοι, δαμασταὶ καὶ ἄλλοι, ἔδραμον νὰ ἐπιθεωρήσωσι τοὺς νεήλυδας νορμανδούς. Ἔδεσαν δὲ ἕκαστον αὐτῶν ἰδιαιτέρως καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, διὰ νὰ γείνῃ εὐκόλως ἡ ἐπιθεώρησις καὶ ἀκινδύνως ὁ διοικητικὸς ἔλεγχος. Τοιαῦται προφυλάξεις λαμβάνονται πάντοτε, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἵππων τῶν ὁποίων εἶναι ἄγνωστα τὰ ἰδιώματα.

Ὁ ἱππιατρὸς, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς παρὼν, ἤρχισεν ἀμέσως τὰ καθήκοντά του, καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθη λεπτομερῶς τοὺς ἵππους, διέταξε νὰ λύσωσιν ἀνὰ ἕνα διὰ νὰ τοὺς ἴδῃ βαδίζοντας καὶ τρέχοντας. Οἱ ἱπποδαμασταὶ ἀνέβησαν λοιπὸν εἰς αὐτοὺς, καὶ τότε ἤρχισεν ἡ τελευταία καὶ σπουδαιοτέρα τῶν δοκιμασιῶν. Πλησίον τοῦ ἱππιατροῦ καὶ τινος παρ' αὐτὸν ἱπποκόμου, ἵστατο ἱπποφορβὸς νορμανδὸς, ἐκ τῶν

συναδευσάντων τοὺς ξένους. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ ἱστοριογράφος ἢ βιογράφος ἑκάστου ἵππου, καὶ ἔδιδεν ὅλας τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας περὶ τῶν προτερημάτων καὶ ἐλαττωμάτων αὐτοῦ· αἱ πληροφορίαι δὲ αὗαι ἦσαν ἀναγκαιότατα, ἐπειδὴ ὁ Ναπολέων δὲν ἦτο ἐπιτήδειος ἀναβάτης, καὶ ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ἵππους πειθηνίους.

Ἔνδεκα ἐκ τῶν ξένων ἐκρίθησαν ἄξιοι νὰ παρακολουθήσωσι τὸν αὐτοκράτορα καὶ νὰ φέρωσιν αὐτόν· ἔμενε δὲ ὁ δωδέκατος τὸν ὁποῖον ἀνέβαινεν ἱπποδαμαστὴς δοκιμώτατος, ἀρχαῖος ὑπηρέτης τῶν αὐτοκρατορικῶν ἱππο-ασιων. Οὗτος, ἐνῷ ἡτοιμάζετο νὰ προβῇ, ἀπροσδόκητός τις περίστασις τὸν κατέστησε προσεκτικόν· καὶ ἠθέλησε μὲν νὰ καταστείλῃ τὰς ἀτάκτους ὁρμὰς τοῦ ἵππου, αὐτὸς ὅμως ἀνθίστατο, καὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ἀναβάτου ἀπεκρίνετο διὰ κινημάτων μαρτυρούντων ἀνυπομονησίαν καὶ ἀπείθειαν. Καὶ ὁ μὲν ἀναβάτης ἐπέμενεν, ἀλλὰ, καὶ ὁ ἵππος ἐξηκολούθει παρακούων, καὶ ἐντὸς ὀλίγου συνέστη πάλη καθ' ἣν ὁ ἵππος, ἀναπτύσσων ὅλας τὰς πανουργίας καὶ ὅλην τὴν ἀδάμαστον πονηρίαν του, ἐζήτει νὰ ἐκκυλίσῃ τὸν ἱππέα.

Ὁ ἱππιατρὸς, μεσολαβήσας μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων, ἔνευσε πρὸς τὸν ἀναβάτην νὰ σταθῇ εἰπὼν ἐντόνως· — Ἰδοὺ ζῶον τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἐκστρατεύσῃ· κρῖμα ὅμως, διότι εἶναι μεγαλοπρεπέστατον ἄλογον. Πῶς μᾶς τὸ ἔφεραν ἐδῶ;

Καὶ ταῦτα λέγων ἠτένιζε τὸν νορμανδὸν ἱπποτρόφον, ὅστις ἀπεκρίθη εἰς τὴν ἔμμεσον ταύτην ἐπίπληξιν διὰ μειδιάματος εἰρωνικοῦ. Ὁ δὲ ἱππιατρὸς ὀργισθεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν· — Πῶς; εὑρίσκεις παράδοξον τὴν παρατήρησίν μου; Νὰ στείλετε εἰς τὴν Μεγαλειότητά του ἄλογον τὸ ὁποῖον εἶναι ἄχρηστον· ἐκτὸς ἂν θελήσῃ ὁ αὐτοκράτωρ νὰ φανεῦῃ!

Ὁ ἱπποτρόφος, χωρὶς νὰ ταραχθῇ, ἀπεκρίθη εἰρωνευόμενος·

— Μὴ βιάζεσθε, Κ. ἀξιωματικέ· μὴ κατηγορῆτε τὴν Ἀκακίαν· εἶναι ἀξιόλογος ὑπήκοος. . .

— Τὴν Ἀκακίαν! τί ἐννοεῖς;

— Τὸ ἄλογον αὐτὸ τὸ ὁποῖον εὑρίσκετε τόσω κακὸν, τὸ ὁποῖον ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶναι καλήτερον ἀπὸ πολλὰ ἄλλα.

— Ἀ! Ἀκακία ὀνομάζεται! ἀλλόκοτον ὄνομα ἀλόγου! Μόνον οἱ Νορμανδοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ βαπτίζουν οὕτω πως τὰ ἄλογά των.

— Καὶ τί πειράζει; φθάνει μόνον νὰ εἶναι καλόν.

— Χρειάζεται νὰ τὸ ἀποδείξῃ.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι οὔτε ἐδικόν του οὔτε ἐδικόν μου σφάλμα ἐὰν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὸ ἀναβαίνει δὲν ἠξεύρει τὴν τέχνην του.

— Ἀνόητε! ἀγνοεῖς ὅτι εἶναι ἀπὸ τοὺς καλητέρους μας ἱπποκόμους, καὶ ὅτι εἶναι ἄξιος νὰ διδάξῃ καὶ σᾶς τοὺς Νορμανδοὺς οἱ ὁποῖοι νομίζετε ὅτι εἶσθε θεοί;

— Λοιπὸν ἄς τὸ ἀποδείξῃ, κατορθόνων τὴν Ἀκακίαν νὰ περιπατήσῃ.

Ὁ ἱππιατρὸς, προκληθεὶς, ἐσκέπτετο· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνόμισε προτιμότερον νὰ μὴ ἐκθέσῃ τὴν φιλαυτίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἱπποκόμου· καὶ ἐπειδὴ οὗτος δὲν εἶχεν ἀκούσει εὐτυχῶς τὴν συνομιλίαν, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἐπροκάλεσε νὰ πεζεύσῃ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔνευσε πρὸς τὸν ἱπποφορβὸν νὰ ἀναβῇ τὸν σχεδὸν καταδικασθέντα ἵππον.

Ὁ ἱπποφορβὸς ἀνεπήδησεν ἐλαφρὸς εἰς τὴν ῥάχιν τῆς Ἀκακίας, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἱππιατρόν·

— Εἶμαι, εἶπεν, εἰς τὰς διαταγάς σας, Κ. ἀξιωματικέ· ποίου εἴδους βάδισμα θέλετε; τριποδισμὸν, κάλπασμα; Ἐκλέξατε.

— Προχώρησε ὅπως θέλεις, ἢ μᾶλλον ὅπως ἠμπορεῖς.

Ὁ ἱππιατρὸς ἀμφέβαλλεν ἄρα εἰσέτι ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπακούσῃ ἡ Ἀκακία· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐπείσθη ὅτι εὑρίσκετο ἀναβάτης ἱκανὸς νὰ τὴν ὁδηγήσῃ.

— Πολλὰ καλὰ, εἶπε πρὸς τὸν ἱπποφορβὸν ὅτε ἴδεν αὐτὸν χαλιναγωγοῦντα τὴν Ἀκακίαν οὕτω πως, ὥστε οἱ παρεστῶτες καὶ τὸν ἵππον ἐθαύμαζον καὶ τὸν ἀναβάτην· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἄλλος θὰ ἀναβῇ αὐτὸν, ἐννοεῖς ὅτι οὔτε θέλω, οὔτε χρεωστῶ ν' ἀφήσω τὴν Α. Μ. νὰ κινδυνεύσῃ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀκακία σου θὰ μείνῃ εἰς τὸ ἱπποστάσιον μέχρι νεωτέρας διαταγῆς.

— Θέλετε λοιπὸν ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ λύπην καὶ στενοχωρίαν ἡ ταλαίπωρος αὐτὴ Ἀκακία!

Ἡ ἀφελὴς αὐτὴ ἐπιφώνησις ἐκίνησε τὸ μειδίαμα τοῦ ἱππιατροῦ, ὅστις εἶπε·

— Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὴν βάλωμεν εἰς ἐνέργειαν καθ' ἕνα ἢ ἄλλον τρόπον, διὰ νὰ τὴν κάμωμεν νὰ κερδήσῃ τὸ ἄχυρόν της.

— Δηλαδὴ θὰ τὴν μεταχειρισθῆτε ὡς παλαιοάλογον τὸ ὁποῖον τρέφει τις ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν.

— Τόσω χειρότερα δι' αὐτὴν, φίλε μου· ἀλλ' ἡ Μεγαλειότης του, τὸ ἐννοεῖς βέβαια, δὲν ἠμπορεῖ νὰ συντρίψῃ τὰ κόκκαλά του διὰ νὰ κάμῃ χάριν εἰς σὲ καὶ τιμὴν εἰς τὴν Ἀκακίαν. Εἶναι ἄλογον δυσήνιον, ἄτακτον, δυσάγωγον, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔχει καιρὸν νὰ κάθεται νὰ ἀνατρέφῃ ἄλογα.

Ὁ ἱπποφορβὸς ἐνόησεν ὅτι δὲν κατώρθωνε τίποτε μὲ τὴν εὐγλωττίαν του, καὶ διὰ τοῦτο ἔπαυσε συνομιλῶν περὶ τῆς Ἀκακίας. Ἐφαίνετο ὅμως ὅτι δάκρυα ἐπλανῶντο ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ πεζεύσας ἐχάδευε τὸν φίλτατον ἵππον του, τὸν μαθητήν του, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε προσδιωρισμένον νὰ γίνῃ ὁ Βουκέφαλος τοῦ νέου Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἤκουε τὴν καταδίκην.

Ὁ ἱππιατρὸς ἠσθάνθη τὴν λύπην ταύτην καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ. Τὸ κατώρθωσε δὲ μόνον ἀφοῦ ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν ὅτι θὰ ὑποβάλῃ τὴν Ἀκακίαν εἰς νέας δομασίας, διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ ἀξίαν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν Ναπολέοντα. Ὅτε δὲ ἠθέλησαν νὰ φέρωσι τοὺς ἵππους εἰς τὸ ἱπποστάσιον, καὶ ὁ ἱπποφορβὸς ἡτοιμάζετο ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν Ἀκακίαν του διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον του,

— Ἐλησμόνησες, εἶπεν ὁ ἱππιατρὸς, φίλε μου, νὰ μὲ εἰπῇς διὰ τί ὠνόμασαν τὸ ἄλογόν σου Ἀκακίαν,

δὲν θὰ εἶναι βεβαίως ἐξ αἰτίας τοῦ χρώματός του, ἐπειδὴ εἶναι καστανόχρουν, ἐνῷ τὸ ἄνθος τοῦ δένδρου τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα εἶναι νομίζω λευκόν.

Ἡ ἐρώτησις αὐτὴ, ἥτις ἐδείκνυε συμπάθειάν τινα ἐκ μέρους τοῦ ἱππιατροῦ, εὐχαρίστησε τὸν Νορμανδόν· ὅθεν μειδίαμα ἀνεπαίσθητον διέστειλε τὰ χείλη του, καὶ διεσκέδασε τὴν λύπην του.

— Τῷ ὄντι, ἀπεκρίθη, τὸ ὄνομα εἶναι παράξενον διὰ ἄλογον· ἡ Ἀκακία ὅμως ἔγεινεν ἄξια αὐτοῦ.

— Καὶ πῶς;

— Ἀγαπᾷ ὅσον δὲν φαντάζεσθε τὸ δένδρον αὐτό. Εἰς τὴν αὐλὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετράφη, ὑπῆρχον ἀκακίαι εἰς τὰς ὁποίας ἐδέναμεν ἐνιοτε τὰ νέα μας ἄλογα· καὶ αὐτὸ ἔτρωγε τόσω πολὺ τὸν κορμὸν ἐκείνον εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον δεμένον, ὥστε ἐὰν δὲν ἐλαμβάναμεν προφυλάξεις θὰ τὰ κατέτρωγεν ὅλα. Ἰδοὺ ἡ πηγὴ τοῦ ὀνόματός της, Κ. ἀξιωματικέ· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, μὰ τὴν πίστιν μου.!

— Τὴν πίστιν δηλαδὴ ἀλογοεμπόρου.

Οἱ καγχασμοὶ δι' ὧν ὁ ὀλίγον εὐγενὴς ἱππιατρὸς συνώδευσε τὴν ἐπιφώνησίν του ταύτην, ἀνεβίβασαν ἐρύθημα εἰς τὰς παρειὰς τοῦ ἱπποφορβοῦ· ἀλλ' ὁ ἱππιατρὸς, θέλων νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του, ἔχωσεν εἰς τὴν παλάμην του δύο πεντάφραγκα.

— Μὴ λυπῆσαι, φίλε μου· ἰδοὺ νὰ πίῃς εἰς ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος.

— Καὶ τῆς Ἀκακίας.

— Ἔστω.

— Καὶ τῆς ἐδικῆς σας ἐπίσης, Κ. ἀξιωματικέ.

Ὁ ἱππιατρὸς, ἀντὶ νὰ προσβληθῇ ἀκούσας ὅτι ὁ Νορμανδὸς θὰ ἔπινεν εἰς ὑγείαν του καὶ μετὰ τὴν ὑπὲρ τῆς Ἀκακίας πρόποσιν,

— Ἔλα, φίλε μου, εἶπεν, ἐπίστρεψε τὸ ταχύτερον εἰς τὸν τόπον σου, ἐπειδὴ βεβαίως ὁ κύριός σου θὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην σου, καὶ μὴν ἀνησυχῇς πολὺ διὰ τὴν φιλτάτην σου Ἀκακίαν· θὰ φροντίζω δι' αὐτὴν ἂν καὶ ἔχῃ ἐλαττώματα, καὶ δὲν ἀπελπίζομαι νὰ τὴν καταστήσω κατάλληλον διὰ τὸν αὐτοκράτορα.

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια καθησύχασαν τὸν ἱπποφορβὸν, τὸν ὁποῖον ἄλλως τὰ δύο πεντάφραγκα εἶχον προδιαθέσει ὑπὲρ τοῦ ἱππιατροῦ. Καὶ φιλήσας πολλάκις τὴν φίλην του Ἀκακίαν τὴν ὁποίαν δὲν ἔμελλε πλέον νὰ ἴδῃ, ἀνεχώρησεν.

Β'.

Ὁ Ναπολέων, ἀφοῦ εἰργάσθη μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ, ἐπροσκάλεσε τὸν δοῦκα τῆς Βικεντίας, ἀναμένοντα πρὸ τῆς θύρας εἰς παρακείμενον δωμάτιον, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἱπποστασιάρχην·

— Ὑπάγωμεν ὀλίγον νὰ περιπατήσωμεν, ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀναπνεύσω καθαρὸν ἀέρα.

Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Κωλιγκοὺρ κατέβησαν διὰ μικρᾶς κλίμακος, διὰ ν' ἀποφύγωσι τὰς προσαγορεύσεις· Καὶ ὁ μὲν Ναπολέων ἦτο ἐνδεδυμένος ὡς ἰδιώτης, χωρὶς νὰ φέρῃ κανὲν σημεῖον διακριτικόν, ὁ δὲ Κωλιγκοὺρ ἐφόρει ἐπίσης ἔνδυμα ἁπλοῦν. Οἱ σκοποὶ παρουσίασαν μόνον ὅπλα ὡς νὰ ἐγνώριζαν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀφοῦ δὲ διέβησαν τὴν αὐλὴν τοῦ Κεραμεικοῦ, διευθύνθησαν διὰ τῆς πλατείας Καρρουζέλ.

— Ποῦ θέλετε νὰ ὑπάγετε, Μεγαλειότατε; ἠρώτησεν ὁ δούξ.

— Εἰς τὴν οἰκίαν σου, φίλτατέ μου δούξ.

— Εἰς τὴν οἰκίαν μου, Μεγαλειότατε;

— Μάλιστα.

Ὁ Ναπολέων ἐμειδία.

— Πλὴν, Μεγαλειότατε, δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ὑποδεχθῇ τὴν Μεγαλειότητά σας· ἀκόμη δὲν ἔλαβα καιρὸν νὰ ἀποκατασταθῶ, καὶ ἡ οἰκία μου εἶναι μακράν. . .

— Τί λέγεις, φίλτατε δούξ; ἐλησμόνησες ὅτι ὁμιλῶ εἰς τὸν ἱπποστασιάρχην;

— Ἀ, τώρα ἐννοῶ!... Ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὸ Elbeuf...

— Μάλιστα· διότι θέλω νὰ ἰδῶ ἂν εἶναι ὅλα ἐν τάξει. Βεβαίως θὰ ἠγοράσθησαν, κατὰ τὴν διαταγήν μου, ἄλογα.

— Ναὶ, Μεγαλειότατε! προχθὲς ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Νορμανδίαν δώδεκα τὰ ὁποῖα ἀρκοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος.

— Τόσω καλήτερα· ὑπάγω ἐγκαίρως διὰ νὰ τὰ ἰδῶ.

Εἶπε καὶ εἰσῆλθε μετὰ τοῦ ἀκολούθου του.

Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν, ἴδον δύο νέους φέροντας τὴν στολὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου καὶ παίζοντας σφαῖρας· ἦσαν δὲ οὗτοι υἱοὶ δύο ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῶν ἱπποστασίων, τοῦ Κ. Γκὺ καὶ τοῦ Κ. Γενεβῶλ, οἵτινες δὲν διέκοψαν τὸ παίγνιόν των ὅτε ἴδον τοὺς ἐρχομένους, διότι ἦσαν κατακέφαλα βυθισμένοι εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σφαῖρα κυλισθεῖσα ἔφθασεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Ἐρρῖκος Γενεβῶλ, δραμὼν διὰ νὰ λάβῃ αὐτὴν, εὑρέθη καταντικρὺ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀναγνωρίσας αὐτὸν ἐστάθη ἀκίνητος· καὶ ὅλως ἐκθαμβος ἐψιθύρισεν· « Ὁ αὐτοκράτωρ. »

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ἀναλαβὼν τὴν σφαῖραν ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν νέαν καὶ εἶπε γελῶν·

— Ναὶ, ὁ αὐτοκράτωρ· ὕπαγε, φίλε μου, νὰ ἐξακολουθήσῃς τὸ παιγνιδιόν σου. Εἰπέ με ἐντοσούτῳ, ἀ ἤκεις εἰς τὸν οἰκόν μου;

— Μεγαλειότατε, ὁ πατήρ μου ἐργάζεται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δουκὸς Βικεντίας, καὶ ἐπειδὴ σήμερον εἶναι ἑορτὴ, ἦλθα νὰ ἰδῶ τὴν οἰκογένειάν μου.

— Καὶ ὁ πατήρ σου εἶν' ἐδῶ;

— Ναὶ, Μεγαλειότατε, καὶ ἂν ἀγαπᾶτε νὰ τὸν ὁμιλήσετε ὑπάγω νὰ τὸν εἰδοποιήσω.

— Ὕπαγε, καὶ ἔπειτα ἐξαναρχίζεις τὸ παιγνιδιόν σου.

Ὁ Ἐρρῖκος Γενεβῶλ δραμὼν εἰδοποίησε τὸν πατέρα του, ὅστις ἔφθασεν ἀμέσως συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν Κ. Γκὺ, ἀπὸ τὸν ἱππιατρὸν, καὶ ἀπὸ τινας ἄλλους ὑπαλλήλους, συγκροτοῦντας τὸ σῶμα τῶν ἐπετελῶν τῆς διοικήσεως τῶν ἱπποστασίων.

— Κύριοι, εἶπεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἂν καὶ δὲν σᾶς προειδοποίησα διὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου, δὲν ἀμφιβάλ-

λω διὰ τὸν ζῆλόν σας, καὶ διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπηρεσίας σας· πολλὰ ἀπὸ τὰ καλήτερα ἄλογά σας θὰ ἐχάθησαν ἢ θὰ ἠρπάγησαν· ἤτον ἐδῶ κάποιός τις μαρκίων Βερνὸν ὁ ὁποῖος δὲν ἤξευρε τίποτε· μὲ λέγουν ὅτι εἶναι τίμιος ἄνθρωπος, καὶ τὸ πιστεύω, ἀλλ' εἶναι ἀνίκανος διοικητὴς τῶν ἱπποστασίων.

Ἐνῷ δὲ ἔλεγε ταῦτα, τὰ βλέμματά του προσηλώθησαν εἰς τὸν Κ. Γενεβῶ.

— Ποῖος εἶσαι, Κύριε; ἠρώτησεν ἐντόνως αὐτόν· μὲ φαίνεται ὅτι σὲ ἴδα πολλάκις εἰς τὸ στρατόπεδον.

— Μεγαλειότατε, πρὸ δέκα ἐτῶν παρευρίσκομαι πάντοτε εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῆς Μεγαλειότητός σας.

— Ἀ! ναί! ἦσο μαζῆ μου εἰς Μόσχαν.

— Καὶ εἰς Φριενδλάνδ, Μεγαλειότατε.

— Πολλὰ καλὰ, καὶ ἐλπίζω νὰ σὲ ἰδῶ καὶ ἀλλοῦ. Ἔφεραν ἄλογα δι' ἐμέ;

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

— Θέλω νὰ τὰ ἰδῶ. Ἀφοῦ ἐπέστρεψα δὲν ἀνέβην εἰς ἄλογον καὶ νὰ εὐχαριστηθῶ· πρό τινων ἡμερῶν ἀκόμη, εἰς Montrouge, ὅπου ὑπῆγα νὰ ἰδῶ τὰ ὀχυρώματα, τὸ ἄλογόν μου μὲ διώρθωσε. Θέλω ἄλογα ἥσυχα, πολλὰ ἥσυχα, τὰ ὁποῖα νὰ μὴν ἀγριεύωνται ὅταν ἀκούουν κρότον. Πρέπει νὰ φροντίσῃς, Κύριε, ὥστε νὰ μὴ πάθω πλέον τὸ συμβὰν τοῦ Montrouge.

Εἶπε καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἱπποστάσια, τῶν ὁποίων αἱ θύραι ἠνοίχθησαν ἀμέσως. Τὰ ἐπεσκέφθη δὲ λεπτομερῶς καὶ ἐφάνη εὐχαριστημένος.

— Ἀλλὰ, ἠρώτησε, ποῦ εἶναι τὰ νεοφερμένα ἄλογα;

— Ἐδῶ, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Κ. Γενεβῶλ, καὶ ἂν προστάζετε εὐθὺς τὰ παρουσιάζομεν.

— Μάλιστα, μάλιστα, Κύριε

Καὶ ἐξελθὼν τοῦ ἱπποστασίου ἐστάθη ὀλίγον μακρὰν τοῦ Κ. Κωλιγκοὺρ διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς νορμανδοὺς ἵππους, ἐνῷ ἕκαστος αὐτῶν ἐκρατεῖτο ἀπὸ ἰδιαίτερον ἱπποφορβέα. Ἀφοῦ δὲ παρετήρησεν αὐτοὺς ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τοῦ πλησίον, ἐφανέρωσε τὴν εὐχαρίστησιν του, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Κ. Κωλιγκοὺρ,

— Ἐπειδὴ ἔχομεν, εἶπε πρόχειρα ἄλογα, μὲ ἦλθεν ὄρεξις νὰ ὑπάγωμεν νὰ περιδιαβάσωμεν. Ἐπιθυμῶ νὰ ἰδῶ εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκονται τὰ ὀχυρώματα τὰ ὁποῖα θὰ ὑπερασπίζωνται τὰ προάστεια τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Ἐμπρὸς λοιπὸν, Κ. δούξ!

Καὶ ὁ ἱπποστασιάρχης, καλέσας τὸν Κ. Γενεβῶλ, τὸν διέταξε νὰ ἑτοιμάσῃ δύο ἵππους. Οἱ δὲ ὑπηρέται ἐκλέξαντες δύο τοὺς παρέλαβον διὰ νὰ βάλωσι τὰ ἐφίππεια. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ,

— Σταθῆτε, ἀνέκραξεν· ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξω τὸ ἄλογόν μου.

Καὶ ἐδακτυλοδείκτησε τὸ εὑρισκόμενον τελευταῖον ὅλων, εἰπών·

— Ἐκεῖνο θέλω· διότι βεβαίως θὰ εἶναι ἥσυχον.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ παρεστῶτες ἠτένισαν ἀλλήλους ἔκθαμβοι καὶ πεφοβισμένοι· διότι ὁ ἵππος τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει ὁ αὐτοκράτωρ, ἦτο αὐτὴ ἐκείνη ἡ Ἀκακία, ἥτις νομισθεῖσα ἀναξία νὰ φέρῃ τὸν αὐτοκράτορα, προσδιωρίσθη ἀπὸ τὸν ἱππιατρὸν διά τινα ἅμαξαν φορτηγόν!

Ὅθεν ἐπηκολούθησε δισταγμός τις τὸν ὁποῖον παρατηρήσας ὁ αὐτοκράτωρ, εἶπε πρὸς τὸν ἱπποστασιάρχην·

— Λοιπὸν, τί τρέχει; δὲν μὲ ἤκουσαν; διὰ τί δὲν ἑτοιμάζουν τὸ ἄλογον;

Ὁ δὲ Κ. Κωλιγκοὺρ προχωρήσας πρὸς τὸν ἱππιατρὸν,

— Ἤκουσες, εἶπε, Κύριε, τὴν θέλησιν τῆς Μεγαλειότητός του· μήπως τὸ ἄλογον τὸ ὁποῖον ζητεῖ ἔχῃ σφάλματα, ἢ εἶναι ἄῤῥωστον;

— Δὲν ἠμπορῶ, Κ. δοὺξ, νὰ ἐγγυηθῶ διὰ τὸ ἄλογον αὐτό· φοβοῦμαι μὴ συμβῇ κανὲν ἀπαίσιον περιστατικὸν, διότι ἔχει σφάλματα καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ δώσω μερικὰ μαθήματα.

Ὁ αὐτοκράτωρ, προχωρήσας καὶ αὐτὸς ἀνυπόμονος, διέκοψε τὴν συνομιλίαν, καὶ ἀνέκραξε·

— Τοῦτο τὸ ἄλογον μὲ ἀρέσκει· διὰ τί δὲν μὲ ὑπακούετε;

Τότε ὁ μὲν Κ. Κωλιγκοὺρ ἐνόμισε χρέος του νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὰ αἴτια διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐξετελέσθη ἡ διαταγή του· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη·

— Ἐὰν τῳόντι ἔχῃ ἐλαττώματα δὲν θὰ τὸ μεταχειρισθῶ· ἀλλ' ἐντοσούτῳ ἐπιθυμῶ νὰ τὸ δοκιμάσω. Τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἠπατήθην εἰς ἄκρον ἐὰν τὸ ἄλογον αὐτὸ δὲν φερθῇ καλά. . . Ἀ! ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον μὲ εἶχαν ὁμοίως φέρει λαμπρότατον ἄλογον τὸ ὁποῖον δὲν κατώρθωσαν νὰ βάλουν εἰς τάξιν δώδεκα ἐπιδεξιότατοι ἱπποκόμοι· ἐγὼ δὲ εὑρέθην νὰ εἶμαι ἂν ὄχι ἐπιδεξιότερος, τουλάχιστον εὐτυχέστερος αὐτῶν. Καὶ ὅμως δὲν καυχῶμαι διὰ τὰς περὶ τὴν ἱππασίαν γνώσεις μου. Ἂς ἑτοιμάσουν τοῦτο τὸ ἄλογον.

Ὑπήκουσαν λοιπὸν οἱ ἱππικόμοι, καὶ ἡ Ἀκακία, φέρουσα ἐφίππειον καὶ χαλινὸν, ἦλθε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις, πρὶν ἀναβῇ αὐτὴν, τὴν ἐχάδευσεν ὀλίγον, καὶ ἔβαλε τὸν ἀριστερὸν πόδα εἰς τὸν ἀναβολέα. Οἱ περιεστῶτες ἔτρεμον.

Ἀφοῦ ἐκάθητεν εἰς τὸ ἐφίππειον, ἡ Ἀκακία ἔκαμε κίνημά τι τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὡς προοίμιον ἀπειθείας. Τότε διάφοροι ὑπηρέται ἔδραμον πρὸς τὴν ἀριστερὰν καὶ τὴν δεξιὰν τοῦ αὐτοκράτορος διὰ νὰ προλάβωσι τὴν πτῶσιν αὐτοῦ, καὶ νὰ καταστείλωσι τὰς ὁρμὰς τοῦ ἵππου. Ἀλλ' ἡ Ἀκακία, πραϋνθεῖσα ὑπήκουεν εἰς τὸν ἀναβάτην της, δεικνύουσα σπανίαν εὐπείθειαν. Ἐβάδισε καὶ ἐκάλπασε τακτικώτατα χωρὶς διόλου νὰ παρεκτραπῇ.

Ὅλοι ἠτένιζον ἐκστατικοὶ τὸν ἵππον· ὅτε δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπλησίασε τὸν Κ. Κωλιγκοὺρ ἱππεύοντα καὶ αὐτὸν,

— Δὲν εἶχα, εἶπε, δίκαιον νὰ ἐπιθυμῶ τὸ ἄλογον τοῦτο; φέρεται ὡς νὰ εἴμεθα ἀρχαιότατοι φίλοι· ναὶ, κύριοι ἱππικόμοι καὶ ἱππιατροί . . .

Καὶ μετὰ ταῦτα στραφεὶς πρὸς ὑπηρέτην,

— Πῶς ὀνομάζεται, ἠρώτησε, τὸ ἄλογον;

— Βασιλεῦ, Ἀκακία.

— Ἀκακία! ἀλλόκοτον ὄνομα· ἀλλ' ἔστω· θὰ

τὴν φέρω εἰς τὸν πόλεμον, θὰ τὴν συνειθίσω εἰς τὸν κρότον τῶν πυροβόλων, καὶ θὰ ἀναλάβω νὰ τελειοποιήσω τὴν στρατιωτικήν της ἀνατροφήν.

Μόλις ἐτελείωσε, καὶ ἀξιωματικός τις ἐλθὼν ἀνέφερε πρὸς τὸν Κ. Κωλιγκοὺρ ὅτι ἡ συνοδία τῶν ἐφίππων τοὺς ὁποίους εἶχε ζητήσει, ἔφθασεν. Ὁ Κ. Κωλιγκοὺρ εἰδοποίησε τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις ἐχαιρέτισε τοὺς περιεστῶτας καὶ ἀνεχώρησε.

Καὶ ἀμέσως ἐπανεφέρθησαν οἱ λοιποὶ ἵπποι εἰς τὰ ἱπποστάσια, οἱ δὲ ὑπάλληλοι συνδιελέγοντο περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐπισκέψεως· Εἷς μόνος ἐσιώπα.

— Τί συλλογίζεσαι, Κύριε, εἶπε ὁ Γενεβῶλ. Ὁμολόγησε ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι πιστὸς εἰς τὸ σύστημά του· ὅλας τὰς δυσκολίας τὰς νικᾷ.

Ὁ ἱππιατρὸς, πρὸς ὃν ταῦτα ἐλέχθησαν, ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν,

— Ἡ ἐπιμονὴ, εἶπε, τοῦ αὐτοκράτορος, ἐνδέχεται νὰ τὸν βλάψῃ· ἐπειδὴ γνωρίζω τὰ ἄλογα, καὶ ἠξεύρω τὰς φαντασίας των. . .

— Ἔχεις δίκαιον· ἠξεύρεις ὅμως ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλογα τῶν ὁποίων ἡ ἔμφυτος ὁρμὴ ἰσοδυναμεῖ μὲ κρίσιν διανοητικήν· πιθανὸν λοιπὸν καὶ ἡ Ἀκακία νὰ ἐνόησεν ὅτι ὁ νέος ἀναβάτης της δὲν ἦτον ἀπὸ τοὺς συνήθεις, ἀλλὰ αὐτοκράτωρ.

— Εἴθε, κύριε! ἀλλ' ἂν ἡ Ἀκακία τὸ λησμονήσῃ;

— Ὤ! δὲν θὰ τὸ λησμονήσῃ.

Ὁ ἱππιατρὸς ἀνύψωσε καὶ δεύτερον τὴν κεφαλὴν, καὶ διὰ μειδιάματος εἰρωνικοῦ ἀπέδειξε τὴν ἀπιστίαν του.

Γ'.

Ἐν τοσούτῳ ὁ αὐτοκράτωρ, ἐναντίον τῶν ἀπαισίων προαισθημάτων τοῦ ἱππιατροῦ, διευθύνθη πρὸς τὸ προάστειον τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, μεταξὺ τῶν ἐπευφημούντων πῶν ἐργατῶν οἵτινες τὸν προσηγόρευον διαβαίνοντα. Ἡ δὲ Ἀκακία, ἥτις ἦτο φυσικὸν νὰ τρομάξῃ ἀπὸ τὸν ἀσυνείθιστον αὐτὸν θόρυβον δὲν ἐταράχθη διόλου· διέβαινεν ἀπαθὴς καὶ ὑπερήφανος μεταξὺ τῶν ἐπευφημούντων, ὡς ἂν ἦτο ἐξοικειωμένη πρὸ πολλοῦ μὲ αὐτούς.

Ὁ δὲ Ναπολέων ἔχαιρεν ἰδιαζόντως διὰ τὴν νίκην τὴν ὁποίαν ἐκέρδησε κατὰ τῶν προλήψεων τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἱπποστασίων του.

— Ἰδού, ἔλεγε πρὸς τὸν ἱπποστασιάρχην του, πῶς περιπατεῖ ὡραῖα τὸ ἄλογόν μου, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην καμμιᾶς ἐπιπλήξεως. Ἡ Ἀκακία εἶναι λαμπρότατον ἄλογον, ἀπὸ τὰ καλήτερα τὰ ὁποῖα ἐδοκίμασα.

Ἀλλ' ὁ Κ. Κωλιγκοὺρ, εἰ καὶ συμφωνῶν μὲ τὸν αὐτοκράτορα, δὲν ἦτο πάντη ἥσυχος· παρετήρει μὲ προσοχὴν τὰ βήματα τῆς Ἀκακίας, καὶ δὲν ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα, διὰ νὰ προφθάσῃ νὰ προλάβῃ ἐνδεχομένην ἄτακτον κίνησίν της, καθ' ἣν οἱ ἀναβολεῖς θὰ διέφευγον τοὺς πόδας του. Ἀλλ' ἀνωφελεῖς ἦσαν αἱ προφυλάξεις αὐταί· διότι ἐὰν ὁ Κ. Κωλιγκοὺρ ἐξετέλει οὕτω πως τὸ χρέος του, ἐξετέλει καὶ ἡ Ἀκακία τὸ ἐδικόν της γινομένη εὐπειθεστάτη καὶ πειθήνιος.

Εἶχον ἤδη διαβῆ τὴν κατὰ τὸν Θρόνον εἴσοδον, καὶ τότε ἐπλησίαζον αἱ δυσκολότεραι δοκιμασίαι διὰ τὴν Ἀκακίαν· διότι μετ' ὀλίγον θὰ εὑρίσκετο εἰς τόπον ὅπου ἡ ἀταραξία καὶ ἡ πραότης ἦσαν ἀναγκαιότατα. Ὀλίγον μετὰ τὴν εἴσοδον ἐπεκράτει ταραχή τις προερχομένη ἀπὸ συσσώρευσιν τῶν ἐργατῶν ἀδόντων ἄσματα ἐνικά. Εἰς τὰς φωνὰς δὲ ταύτας πρόσθες τὸν θόρυβον στρατοπέδου, τὴν λάμψιν τῶν ἀκτινοβολούντων σωρῶν τῶν ὅπλων, τὸν ἦχον τῶν τυμπάνων καὶ τῶν σαλπίγγων, καὶ παρεκεῖ τὸν κρότον τῶν καννονίων, καὶ θὰ ἐννοήσῃς εἰς ποῖον στάδιον θὰ εὑρίσκετο ἡ Ἀκακία.

Καθόσον δὲ ἐπροχώρουν, κατὰ τοσοῦτον ηὔξανε καὶ ὁ θόρυβος· ὅθεν ἡ Ἀκακία ἤρχισε νὰ κινῇ τὰ ὦτά της μὲ παράδοξον ταχύτητα, ἀναγγέλλουσα οὕτω τὰς ὁποίας ἠσθάνετο ἐντυπώσεις, ἐντυπώσεις μᾶλλον ἐκστάσεως ἢ τρόμου. Καὶ ὅμως οὔτε ἐστάθη, οὔτε ἐπρόσκοψεν. Ὁ δὲ Ναπολέων, πλήρη ἔχων πεποίθησιν εἰς τὸν ἵππον του, ἐνεπιστεύετο εἰς αὐτὸν, λησμονήσας ὅτι πρῶτον τότε ἀνέβαινεν αὐτόν. Ἐνίοτε δὲ ἀκινήτων ἀνταπέδιδε τὰς προσαγορεύσεις, ἢ ἐλάμβανε τὰς ἀναφορὰς τῶν πολιτῶν τὰς ὁποίας ἐνεχείριζε πρὸς τὸν Κ. Κωλιγκούρ.

Ἐν τοσούτῳ ὀκτὼ ἢ δέκα τύμπανα ἐκρούσθησαν δεύτερον μιᾶς· ἐνῷ ἓν τάγμα τῆς ἐθνοφυλακῆς παρουσιάσεν ὅπλα ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐπευφήμησεν αὐτὸν, συνευφημούντων καὶ πεντακοσίων ἢ ἑξακοσίων ἐργατῶν εὑρισκομένων ἐκεῖ. Ὁ Ναπολέων εἶχε φθάσει εἰς μέρος ὅπου ἐγίνοντο ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πολλῶν ἀξιωματικῶν τοῦ μηχανικοῦ.

Ἡ Ἀκακία διέβη ἀταράχως πλησίον αὐτῶν· καὶ ὡς ἵππος γηράσας ἐν μέσῳ πεδίων μάχης, δοκιμάσας τὸ πῦρ καὶ τὸν κρότον, καὶ τοὺς ἀλαλαγμοὺς ἐπροχώρησεν, ἐνῷ ὁ τοῦ ἱπποστασιάρχου ὀπισθοδρόμησεν, ἐπήδησε καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ἐκκυλίσῃ τὸν ἀναβάτην· καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι ἵπποι ἐκ τῶν τῆς συνοδίας ἔπαθον τὰ αὐτά.

Ἀλλ' ἡ Ἀκακία ἔμελλε νὰ δώσῃ καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς της, καὶ νὰ δικαιώσῃ διὰ νέας πράξεως ἠρωϊκῆς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ Ναπολέων, προχωρήσας ἐκεῖθεν τῆς γραμμῆς τῶν ἐργασιῶν, εὑρέθη ἔμπροσθεν τινος ἐμποδίου, ἔμπροσθεν σωροῦ ξύλων καὶ στύλων ὀγκωδῶν καὶ γώματος. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ τραπῇ περὶ αὐτὸν, ὅτε ἡ Ἀκακία ἀνυψωθεῖσα ἐπήδησε τὸν λοφίσκον ἐκεῖνον, καὶ μετέφερεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τὸν αὐτοκράτορα, θαυμάζοντα μὲν διὰ τὴν τόλμην καὶ ἐλαφρότητα, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύσαντα νὰ πέσῃ διὰ τὸ ἀπροσδόκητον. Ὁ ἱπποστασιάρχης καὶ ἡ λοιπὴ συνοδία θέλουσι νὰ ὑπάγωσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἀλλ' οἱ ἵπποι των διστάζουσιν, ὀπισθοδρομοῦσι, παρακούουσι καὶ τὰς προτροπὰς, καὶ τὰ κεντήματα τῶν ἱππέων, οἵτινες, τραπέντες δι' ἄλλης, ἔφθασαν τὸν Ναπολέοντα. Οὗτος δὲ γελῶν εἶπε πρὸς τὸν Κ. Κωλιγκούρ·

— Ἀ! ἦλθες, Κ. δούξ!

— Μεγαλειότατε, δότε με τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς συγχαρῶ . . .

— Ναί, τὸ πήδημα ἦτον ἐπικίνδυνον· ἀλλ' ὅλη ἡ τιμὴ ἀνήκει εἰς τὸ ἄλογόν μου· πρέπει νὰ εἴμεθα δίκαιοι.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐξηκολούθησε τὴν ἐπίσκεψίν του, ἐκφράζων παντοῦ ὅθεν διέβαινε τὴν εὐχαρίστησίν του διὰ τὴν θαυμασίαν συρροὴν τοῦ πλήθους, καὶ διὰ τὴν δραστηριότητα. Ὁ στρατηγὸς Ἄξο, ὅστις διεύθυνε τὰ ἔργα, ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν, ἤκουσεν ἐπαίνους, οἵτινες τόσῳ μᾶλλον διέθυψαν τὴν φιλαυτίαν του ὅσῳ ἐγνωρίζεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο φειδωλὸς περὶ αὐτούς.

Ἐν τοσούτῳ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Κεραμεικόν· διέβησαν δι' ἄλλης ὁδοῦ, ἤκουσαν καὶ νέας ἐπευφημίας, καὶ πρὶν ἐμβῶσιν εἰς τὴν πόλιν, ἐστάθησαν ὀλίγον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Clichy. Παρετήρησεν ὁ αὐτοκράτωρ μὲ προσοχὴν τὸ θέατρον ἐκεῖνο τῆς τελευταίας μάχης τοῦ 1814, ὅπου ὀλίγοι ἐθνοφύλακες κατεφρόνησαν τὰ ἐχθρικὰ πυροβόλα, καὶ διεμαρτυρήθησαν ἡρωϊκώτατα κατὰ ἀτίμου συνθηκολογίας.

Ὁ αὐτοκράτωρ διέβη ἐπὶ τέλους καὶ ταύτην τὴν εἴσοδον, καὶ κατέβαινε καλπάζων, ὅτε ἡ Ἀκακία ἐχρεμέτισεν αἴφνης, ἀέστειλε τὸ βῆμα αὐτῆς, καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀριστεράν· μετ' ὀλίγον δὲ ἐστάθη. Ἄνθρωπός τις φέρων ἔνδυμα ὑπηρέτου ἱπποστασίου σταθεὶς πλησίον τοῦ ἵππου, ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα διὰ νὰ τὸν χαδεύσῃ.

— Τί θέλεις, ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἰδὼν τὸ κίνημα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, καὶ τὴν διακοπὴν τοῦ δρόμου τοῦ ἵππου του.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἐταράχθη, ἀλλ' ἀτενίσας τὸν Ναπολέοντα,

— Συμπάθειον, εἶπε, αὐτοκράτωρ, ἡ Ἀκακία ἐστάθη μόνη της, σᾶς τὸ βεβαιόνω· καὶ τότε μὰ τὴν πίστιν μου ἠθέλησα νὰ τὴν ἀποχαιρετίσω.

— Καὶ σὲ γνωρίζει λοιπόν;

— Ἂν μὲ γνωρίζῃ! ἐγὼ δὲν τὴν ἔφερα ἐδῶ; τὴν ἀνέθρεψα, εἶναι παιδί μου.

Ὁ αὐτοκράτωρ καγχάσας εἶπε·

— Λοιπὸν, σ' εὐχαριστῶ, ἐπειδὴ εἶμαι πολλὰ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν Ἀκακίαν.

— Ἀ! τὸ ἤξευρα ὅτι θὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ, καὶ ὅτι θὰ προοδεύσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας· δὲν εἶναι ἀληθινὸν, αὐτοκράτωρ, ὅτι ὁ ἱππιατρὸς εἶναι ἀνόητος;

Ὁ ἱπποστασιάρχης ἐπλησίασε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα· οὗτος δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν Κ. Κωλιγκοὺρ,

— Σὲ συνιστῶ, εἶπε, τὸν καλὸν τοῦτον νέον· ἐπιθυμῶ νὰ τὸν δώσῃς μίαν θέσιν, καὶ ἐπειδὴ ἀγαπᾷ τὴν Ἀκακίαν, οἱ δύο φίλοι ἂς μὴ χωρισθοῦν.

Στραφεὶς δὲ καὶ πρὸς τὸν Νορμανδὸν,

— Θέλεις, τὸν ἠρώτησε, νὰ μὲ ὑπηρετήσῃς;

— Εὐχαριστῶ, αὐτοκράτωρ.

— Λοιπὸν, ἐπίστρεψε εἰς τὸ παλάτιον Elbeuf, καὶ θὰ φροντίσω διὰ σέ.

— Εὐχαριστῶ, αὐτοκράτωρ· ἐγὼ δὲ θὰ φροντίζω διὰ τὴν Ἀκακίαν.

— Ἐννοεῖται.

Καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἐπροχώρησεν ἀφεὶς τὸν Νορμανδὸν ἐκστατικὸν, καὶ ἀγαλλώμενον συγχρόνως διὰ τὴν συνάντησιν καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν του· οὗτος δὲ σπεύσας μετέβη εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ ἱπποστάσια, ὅπου ἔφθασε μίαν ὥραν πρὸ τῆς Ἀκακίας. Ἡ ἐπιστροφή του ἐξέπληξεν ὅλους· ἀλλ' ὅτε διηγήθη τὰ διατρέξαντα ὅλοι τὸν ἐσυγχάρησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἱππιατρὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν κατακρίνῃ διότι ἔμεινεν εἰς Παρισίους ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Νορμανδίαν· ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ πρὸς τὸν κύριόν του διὰ νὰ τῷ ἀναγγείλῃ ὅτι ὁ ἱπποκόμος του ἔμεινεν ὑπηρετῶν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Πέτρος Κολλὸ διωρίσθη ἐπισήμως ὑπεράριθμος ἱπποδαμαστὴς, μὲ μισθὸν χιλίων φράγκων κατ' ἔτος, καὶ ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς Ἀκακίας.

(*Ἕπεται συνέχεια*).

ΛΕΥΚΟΜΥΡΜΗΚΩΝ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ.

—o—

Δὲν εἴχομεν τί περιεργότερον νὰ γράψωμεν, θὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ἀπὸ τῶν μυρμήκων τὰ ἤθη; Ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες ἀποκρινόμεθα ὅτι σχεδὸν δὲν εἴχομεν. Ὁ ὑπερόπτης ἄνθρωπος φρονεῖ ὅτι τὰ ἔργα του εἰσὶ τὰ μόνα ἄξια σπουδῆς καὶ περιεργείας, καὶ ὅμως πόσον τὰ ἐλάχιστα ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐλέγχουσι τὰ ἐδικά του μηδαμινά! Αὐτῶν τῶν περιφρονουμένων μυρμήκων τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ὅτι πολλὰ μαθήματα δύνανται νὰ δώσωσιν εἰς πολλοὺς καὶ σοφοὺς, θέλει συνομολογήσει ὅστις καταδεχθῇ ν' ἀναγνώσῃ τὰ ἑπόμενα.

Οἱ λευκομύρμηκες εἰσὶν εἶδος τῶν συνήθων μυρμήκων, ἰδίως κατοικοῦν τὸ Εὐελπὶ ἀκρωτήριον καὶ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν δὲ τῶν παραδοξοτέρων καὶ ἐξαισιωτέρων προτερημάτων αὐτῶν, εἶναι ἡ ἔξοχος αὐτῶν ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιότης. Ὁ τὴν Σενεγάλην περιηγούμενος, ἐκπλήττεται ἀπαντῶν ἐν τοῖς πεδίοις παράδοξά τινα οἰδοκομήματα, ἃ κατὰ πρῶτον ἐκλαμβάνει ὡς καλύβας τῶν αἰθιόπων, ἢ ὡς ἀξιόλογα καὶ μεγάλα χωρία, προσελθὼν ὅμως, ἀναγνωρίζει ὅτι εἰσὶν ἁπλῶς κατοικίαι ἐντόμων, αἱ μητροπόλεις τῶν λευκομυρμήκων. Εἰσὶ δὲ κῶνοι ἔχοντες ὀκτὼ, δέκα, ἐνίοτε μέχρι δεκαπέντε καὶ εἴκοσι ποδῶν ὕψος, καὶ ἴσην τῆς βάσεως τὴν διάμετρον, ἐπιφάνειαν δὲ λίαν, ἐκ λεπτοῦ, πυκνοῦ καὶ σκληροτάτου ἀργίλλου. Δεκαπέντε καὶ εἴκοσι ποδῶν ὕψος δὲν εἶναι βεβαίως ὑπερβολικὸν ὅταν τις ἀναλογισθῇ τὸ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὸ τῶν Πυραμίδων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κρίσις εἶναι μονομερὴς καὶ ἄδικος. Ὁ συνήθης λευκομύρμηξ ἔχει δύο γραμμῶν καὶ ἡμισείας μῆκος, ἀλλὰ πρὸς ἀποβολὴν τῶν κλασμάτων ἂς ἐκλάβωμεν τρεῖς γραμμὰς, αἵτινες εἰσὶ τὸ ἓν τέταρτον τοῦ δακτύλου ἢ τὸ τεσσαρακοστὸν ὄγδοον τοῦ ποδός. Ἂν ἐκληφθῇ δὲ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου εἰς 6 πόδας, ὁ μύρμηξ εἶναι 288άκις μικρότερος τοῦ ἀνθρώπου. Ἄρα, ἔργον μυρμήκων ἔχον ὕψος 10 ποδῶν, ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἔργον ἀνθρώπινον ἔχον 2880 ποδῶν ὕψος, ἤτοι ὑπερπενταπλάσιον τῆς μεγίστης τῶν πυραμίδων, καὶ σχεδὸν ἴσης πρὸς τὸ ὕψος τοῦ Ἡμηττοῦ, καὶ ὄγκον ἔχον ἐπίσης πεντάκις μείζονα τῶν τῆς πυραμίδος. Πρὸς τοιαῦτα μεγαλουργήματα ὁποῖαι μυρμηκοφωλεαί, ὁποῖα ἀσθενείας ἀποκυήματα, πομπωδῶς θαυμαζόμενα ὑπὸ τῆς ματαιοφροσύνης, ὅλα τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀνάκτορα, καὶ οἱ ναοὶ καὶ οἱ κίονες!

Ἅμα οἱ λευκομύρμηκες ἐκλέξωσι τὴν θέσιν τῆς πόλεώς των, ἄρχονται ἐγείροντες ἕνα ἢ δύο κωνοειδεῖς πυργίσκους μέχρις ἑνὸς ποδὸς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Μετ' ὀλίγον δὲ, ἐν ᾧ ἐξακολουθοῦσιν αὐξάνοντες εἰς ὕψος καὶ πάχος τοὺς δύο πρώτους, προσθέτουσι καὶ ἄλλους, εἴς τινα ἀπ' ἐκείνων ἀπόστασιν, καὶ ἐξακολουθοῦσιν αὐξάνοντες τὸν ἀριθμὸν καὶ εὐρύνοντες τὴν βάσιν αὐτῶν, μέχρις οὗ κατακαλύψωσι δι' αὐτῶν πάσας τὰς προηγουμένας αὐτῶν ὑπογείους ἐργασίας. Κατασκευάζοντες δὲ ὑψηλοτέρους καὶ ἰσχυροτέρους τῶν λοιπῶν τοὺς μέσους, πληροῦσι μετὰ ταῦτα ἀργίλλου τὰ μεταξὺ τῶν κώνων διαστήματα, καὶ οὕτω τοὺς συνδέουσιν ὅλους εἰς ἕνα μόνον θόλον. Περὶ ἰσότητος καὶ εὐρυθμίας τῶν κώνων τούτων ἀδιαφοροῦσι παντάπασι, τοὺς θέλουσι μόνον στερεοὺς, καὶ ἀφοῦ διὰ τῆς συνδέσεως αὐτῶν ἀποτελέσωσι τὸν θόλον, ἀφαιροῦσιν ἔπειτα τὸ κατώτερον μέρος τῶν μέσων πυργίσκων, καὶ ἀφίνουσι μόνον τὸ ἀνώτερον, ὅπερ, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν πλαγίων κώνων, ἀποτελεῖ ἀψίδα. Τὸν δὲ οὕτως ἐξαιρεθέντα καὶ περιττὸν ἄργιλλον μεταχειρίζονται εἰς διακόσμησιν ἐσωτερικὴν τῶν βασιλείων των, καὶ εἰς προσθήκην νέας σειρᾶς κώνων ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν, πρὸς οἰκοδομὴν ἄλλου θόλου· ὥστε ὁ ἄργιλλος οὗτος τοῖς χρησιμεύει ὡς τοῖς οἰκοδόμοις αἱ σανίδες ἐφ' ὧν στηρίζουσι προσωρινῶς τὰς καμάρας, καὶ μετὰ ταῦτα, ἀφαιροῦντες αὐτὰς, τὰς μεταχειρίζονται εἰς ἄλλην πάλιν καμαρῶν κάμψιν. Πολλάκις ὅταν οἱ θόλοι οὗτοι μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους αὐτῶν, οἱ ἄγριοι ταῦροι καὶ βόνασσοι τῶν περὶξ πεδιάδων καταβαίνουσιν εἰς αὐτοὺς καὶ ἵστανται φρουροῦντες, ἐν ᾧ ἡ λοιπὴ ἀγέλη βόσκει εἰς τὰ περίχωρα, ὁ δὲ θόλος ἀντέχει ἐντελῶς εἰς τὸ βάρος των.

Καὶ οὐ μόνον χρησιμεύει ἡ ἀψὶς ὡς κλεὶς τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, καὶ εἰς στέγασμα τοῦ ἐμβαδοῦ, καὶ ὑπεράσπισιν αὐτοῦ κατὰ τῶν μακρῶν βροχῶν καὶ τῶν βιαίων καταιγίδων, ἀλλὰ καὶ πρὸς διατήρησιν ἐντὸς αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ μυρμήκειον κράτος εὐαρέστου καὶ ἀναγκαίας θερμοκρασίας. Τόσον δὲ στερεὸς καὶ τόσον πάγιος πλάττεται ὁ ἄργιλλος ἐξ οὗ ὁ θόλος κατασκευάζεται, ὥστε δυσκόλως καὶ αὐτὰ τὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα δύνανται νὰ ἐνδάκωσι.

Ἐκ τούτων βλέπει ἕκαστος ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν μεγαλουργίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν στερεότητα τὰ ἔργα αὐτῶν, πρὸς οὐδὲν συγκρίνονται τῶν ἀνθρωπίνων οἰκοδομημάτων, καὶ οὔτε, ὥς τισι τῶν ἀρχιτεκτονηθέντων συμβαίνει, ἀφ' ἑαυτῶν καταῤῥέουσιν, οὔτε τὴν ἐπήρειαν τοῦ χρόνου, οὔτε τὰς ἐξωτερικὰς προσβολὰς φοβοῦνται.

Ἀλλ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιότης δὲν εἶναι τὸ μόνον τοῦ λαοῦ τούτου προτέρημα· ἐξ ἐναντίας ἔχει ἄλλα πολλὰ, τάξεως πολὺ ἀνωτέρας, οἷον τὸν κυβερνητικὸν νοῦν, ὅστις παρὰ πολλοῖς τῶν λογιζομένων σοφῶν καὶ ἐξηυγενισμένων ἐθνῶν δὲν ἐξισοῦται, ὡς θέλομεν ἰδῇ, πρὸς τὸν ἐδικόν των. Πρώτη δὲ τούτου ἀπόδειξις εἶναι τὸ μέγα σέβας αὐτῶν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὸ πολίτευμα, ὃ τηροῦσιν ἀπαραμείωτον καὶ ἀπαραβίαστον δι' αἰῶνα. Τὸ δὲ πολίτευμα αὐτῶν εἶναι βασιλικὸν κεκραμένον στρατιωτικῇ ἀριστοκρατίᾳ, ἐν ᾧ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἢ μᾶλλον ἡ βασιλὶς βασιλεύει ἀλλὰ δὲν κυβερνᾷ, οἱ δὲ ὁπλῖται καὶ ὁ λαὸς βαθὺ φέρουσι σέβας, καὶ ἀκλόνητον τρέφουσι πίστιν πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀρχήν· διὰ τοῦτο τὰ ἀνάκτορα οἰκοδομεῖ οὐχὶ ἡ βασιλὶς ἐξ ἰδίων ἢ ἐκ τῆς βασιλικῆς ἐπιχορηγήσεως, ἀλλ' ὁ λαὸς, ὁμοῦ μεθ' ὅλης τῆς πόλεως, πραγματικῶς καὶ κυριολεκτικῶς, διὰ τοῦ ἱδρῶτός του, ἤτοι τῆς ἀπὸ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐκρεούσης ὕλης, δι' ἧς συμπηγνύει τὸν ἄργιλλον. Τὸ ἀνάκτορον οἰκοδομεῖται ὅσον ἔνεστι κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως, καὶ προσγείως, ἢ ἰσοπέδως πρὸς τὴν τῆς γῆς ἐπιφάνειαν. Ἔχει δὲ σχῆμα ἡμίσεως ὠοῦ, κατὰ τὸν μείζονα αὐτοῦ ἄξωνα τετμημένου, ἢ μᾶλλον ἐπιμήκους κλιβάνου. Τὸ ἔδαφος τῆς αἰθούσης ταύτης εἶναι ἐντελῶς ὁριζόντιον, ἡ δὲ ὀροφὴ, θόλος στερεὸς καὶ κανονικός. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι ἑνὸς περίπου δακτύλου. Ἀλλὰ καθ' ὅσον αὐξάνει τῆς βασιλίσσης ἡ ἡλικία, ἡ ἀπογονὴ καὶ ἡ περιωπὴ, καὶ μετ' αὐτῆς ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη θεραπείας πολυπληθεστέρας, κατὰ τοσοῦτον ὁ πιστὸς καὶ πρόθυμος λαὸς μεγαλύνει καὶ τὸ ἀνάκτορον καὶ δίδει αὐτῷ ἕξ, καὶ ὀκτὼ δακτύλων μῆκος.

Περὶξ δὲ τῆς βασιλικῆς αἰθούσης, ὑπάρχουσι παρὰ τὸ ἔδαφος εἰς ἴσας ἀποστάσεις μικραὶ ὀπαὶ καὶ θύραι, δι' ὧν ἐνεργεῖται ἡ ὑπηρεσία τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, καὶ ἡ πρὸς τὴν αἴθουσαν πρόσοδος τοῦ λαοῦ· οὐδεμία δὲ τῶν θυρῶν τούτων ἔχει τοιαύτας τὰς διαστάσεις, ὥστε δι' αὐτῆς νὰ διέρχηται ἡ βασιλὶς, διότι κατὰ τὸ ἐπιχώριον σύνταγμα ἡ βασιλὶς οὐδέποτε ἀποδημεῖ, ἀλλὰ μένει αἰωνίως κατάκλειστος ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, ἀκίνητος, σχεδὸν ἀπρόσιτος καὶ ἀόρατος, κατ' ἔθος τῶν Ἀσιανῶν ἡγεμόνων, ὧν ἔχει καὶ τὰς ὑπερτάτας τιμὰς καὶ τὴν ἀπόλυτον δύναμιν.

Περιστοιχίζουσι δὲ τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν παντοῖοι προθάλαμοι.

Οἱ δ' αὐτῶν πλησιέστατοι εἰσὶ τὰ παιδοκομεῖα, ἔχοντα πάντη ἀλλοίαν τὴν οἰκοδομὴν· διότι ταῦτα εἰσὶ ξυλόδμητα, ᾠκοδομημένα ὑπὸ τριμμάτων ξύλων, συγκεκολλημένων διά τινος κομμιώδους ὁποῦ, διηρημένα δὲ εἰς πολλοὺς, ἀκανόνιστον ἔχοντας τὸ

σχῆμα κοιτῶνας, ἡμιδακτυλιαίους μόλις τὸ μῆκος. Οὗτοι εἰσὶν ἔξωθεν κεχρισμένοι διὰ σκληροτάτου ἀργίλλου, ἐντελῶς ἀνεπηρεάστου ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἀτμοσφαιρικῶν περιπετειῶν. Ἐντὸς δ' αὐτῶν ἐναπόκεινται τὰ ὠά, ὡς καὶ τὰ βρέφη, ἔχοντα μικροῦ συνήθους μύρμηκος σχῆμα, ὄντα δὲ τῆς χιόνος λευκότερα, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τοῦ *λευκομύρμηκος* εἰς τὸ εἶδος τοῦτο. Ὅταν δὲ μεγαλύνεται ἡ βασιλικὴ αἴθουσα, ὡς καὶ οἱ τῶν ἱεραπόντων πρυθάλαμοι, τότε κατεδαφίζομενα τὰ παιδοκομεῖα ἀποκομίζονται καὶ ἀνοικοδομοῦνται εἰς μέρος ἀπώτερον, κατὰ μείζονας διαστάσεις, ὥστε μέχρι τέλους, ὅτε δηλαδὴ χιστον μέρος ἔχοντα ἐγκεφάλου, ἔχουσιν ὅμως μετὰ τὸν ἄνθρωπον τὴν πλείστην ἀγχίνοιαν.

Πλησίον δὲ τῶν παιδονομείων καὶ τῶν προθαλάμων τῆς ἱεραπείας, οἰκοδομοῦνται διὰ συρίγγων ἀπ' αὐτῶν διαιρούμενα τὰ ταμεῖα, αἱ ἀποθῆκαι, καὶ ἄλλα εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν ἀφωσιωμένα δωμάτια. Εἰσὶ δὲ τὰ ταμεῖα ἐξ ἀργίλλου ᾠκοδομημένα, καὶ πάντοτε πλήρη ζωοτροφιῶν, αἵτινες εἰσὶ πεπηγμένοι δένδρων ὁποῖ, σχῆμα λαμβάνοντες ῥινισμάτων ξύλου, κόλλαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον λεπταί, αἱ μὲν τὰ ἐκ τῶν δένδρων ἀποσταλλάζοντα δάκρυα, αἱ δὲ σταγόνας μέλιτος ὁμοιάζουσαι, ἄλλαι διαφανεῖς,

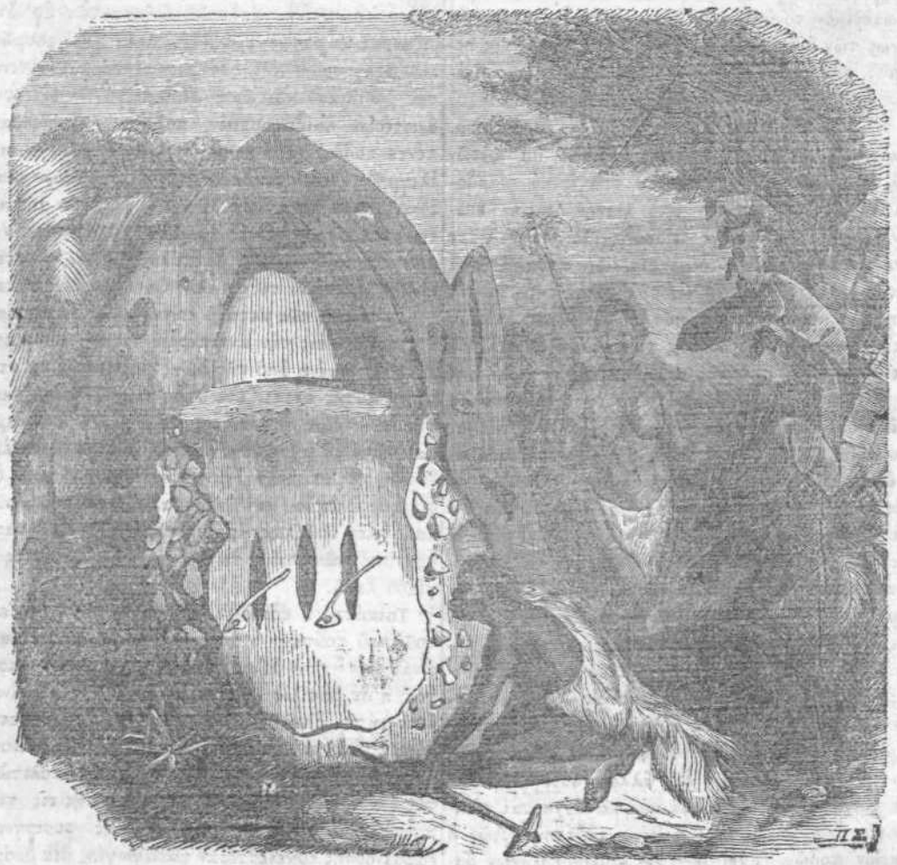

Φωλεὰ Λευκομυρμήκων.

ἡ ὅλη πόλις λάβῃ πᾶν αὐτῆς τὸ ἀνώτατον μέγεθος, ὅπερ μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη συνήθως συμβαίνει, τότε τὸ μέγεθός των, κατ' ἀρχὰς μόλις πρὸς κάρυον ἐξισούμενον, μέχρι τέλους ἐξογκοῦται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν παιδίου. Οὕτως ἀσχολεῖται ἀδιακόπως ὁ φιλεργὸς οὗτος λαός, εὐρύνων τὰς κατοικίας, κατεδαφίζων, καὶ ἀνεγείρων νέας κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπικρατείας, μετ' εὐρυθμίας, προνοίας καὶ κρίσεως ἥτις παρ' οὐδενὶ ἀπαντᾶται ἑτέρῳ ἐντόμῳ, ἤτοι ἑτέρῳ ζώῳ, διότι, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν πρεσβεύωσιν οἱ φρενολόγοι, τὰ ζωΰφια ταῦτα, τὰ οὐδ' ἐλάχιστα ἠλεκτρόχροτς, φαιαὶ ἄλλαι, καὶ ἄλλαι πάλιν ἐντελῶς στερεαί.

Τὸ δ' ἐπίλοιπον τῆς μυρμηκοπόλεως σύγκειται ἐξ ὁδῶν, συρίγγων, δημοσίων πλατειῶν, γεφυρῶν, καὶ οἰκημάτων εἰς ἀδιεξίτητον συγκεχυμένων λαβύρινθον, καὶ χωρούντων καὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀποθηκῶν καὶ ταμείων μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τοῦ περιτειχίζοντος πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἀνέρχονται δ' ἐσωτερικῶς μέχρι τῶν δύο τρίτων ἢ τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ ὅλου ὕψους τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ἐγκαταλείπουσιν ἄνωθεν, ὑπὸ τὸν θόλον, κενὸν διάστημα, ὅμοιον

πρὸς τὸ ἐμβαδὸν ἀρχαίας θολωτῆς ἐκκλησίας. Πέριξ δὲ τοῦ ναοῦ τούτου πολλάκις ὑπάρχουσι τρεῖς ἢ τέσσαρες μεγάλαι γοτθικαὶ ἀψῖδες, ἔχουσαι ἐνίοτε δύο ἢ τριῶν ποδῶν ὕψος κατέμπροσθεν, ἀλλὰ μειούμεναι πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς στοαὶ ὁρώμεναι κατὰ δίοψιν, μέχρις οὗ συγχέονται τέλος μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων, ὀπίσω αὐτῶν κειμένων, δωματίων καὶ παιδοκομείων.

Οἱ δὲ θόλοι οἱ πάντα ταῦτα καλύπτοντες τὰ δωμάτια καὶ τὰς πρὸς αὐτὰ ἀγούσας διόδους, αὐτοὶ στηρίζονται συναλλήλως, καὶ αἱ μὲν ἐσωτερικαὶ μεγάλαι ἀψῖδες τοὺς ἐμποδίζουσι νὰ καταπέσωσιν εἰς τὸ κέντρον, καὶ νὰ πληρώσωσι τὸ κενὸν διάστημα, ὁ δὲ ἐξωτερικὸς φλοιὸς τοὺς στηρίζει ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους. Ὀλίγαι δὲ μόνον ὀπαὶ ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ ὑπὸ τὸν θόλον κενὸν διάστημα, ἀναλόγως τῶν ἀνοιγομένων εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ταῦτα φαίνονται πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἀφορῶντα, ἢ πρὸς τὸ νὰ διαδίδωσιν εἰς τὰ παιδοκομεῖα τὴν ὑπὸ τὸν θόλον συγκεντρουμένην θερμότητα.

Κατωτέρω δὲ τοῦ θόλου, ὡς καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν κενοῦ διαστήματος, ἅπαντα τὰ ἐσωτερικὰ οἰκοδομήματα περιλαμβάνονται ὑπὸ κοινὴν ὀροφὴν ἐπίπεδον, μὴ διατετρυμένην δι' οὐδεμιᾶς ὀπῆς· ὥστε τὰ τοῦ προσγείου δόμου δωμάτια εἰσὶν ἀσφαλῆ κατὰ πάσης ὑγρασίας, καὶ ἂν εἰς τὸν θόλον ἐγίνετό τις βλάβη, καὶ διήρει τὸ ὄμβριον ὕδωρ. Εἶναι δὲ ἐπίπεδος ἡ ἀνωτέρα τῆς ὀροφῆς ταύτης ἐπιφάνεια, ὑπερκειμένη τῆς βασιλικῆς αἰθούσης, ἀλλὰ πολλάκις πολὺ αὐτῆς ὑπερέχουσα, διότι παρέγκειται πολλὰ ταμεῖα καὶ παιδοκομεῖα. Εἶναι δὲ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦτο ἀδιάβροχον, καὶ προσέτι οὕτω κατεσκευασμένον, ὥστε τὸ ὕδωρ ἂν ποτὲ εἰσεχώρει ἐνταῦθα, νὰ διαῤῥέῃ εἰς μεγάλας ὑπογείους ὑπονόμους· χωροῦσι δὲ αἱ ὑπόνομοι αὗται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ὑπὸ τὰ δωμάτια καὶ ὑπὸ ὅλον τὸ οἰκοδόμημα, ἔχουσαι πολλάκις διάμετρον μείζονα τῆς τῶν σφαιρῶν τῶν μεγάλων πυροβόλων· ἀνέρχονται δὲ καὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν φλοιὸν τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ἑλικοειδῶς χωροῦσι πέριξ τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, πολλάκις κατὰ διάφορα ὕψη διασταυρούμεναι. Περατοῦνται δὲ αὗται ἢ ἐντὸς τοῦ οἰκοδομήματος, ἢ εἰς νέους πυργίσκους, ἢ κοινωνοῦσι μεθ' ὅλων τῶν μερῶν τούτων δι' ἄλλων συρίγγων διαφόρου διαμέτρου. Πολλαὶ δὲ καὶ κατέρχονται πλαγίως εἰς τὴν γῆν, μέχρι βάθους καθέτου τριῶν ἢ τεσσάρων ποδῶν. Ἐκεῖ οἱ τῶν λευκομυρμήκων ἀρχιτέκτονες ἀρύονται τὴν λεπτὴν ἐκείνην γῆν, ἣν κατεργαζόμενοι μεταβάλλουσιν ἐντὸς τοῦ στόματός των εἰς τὸν στερεὸν καὶ πετρώδη ἐκεῖνον ἄργιλλον, τὴν ἀκατάστροφον οἰκοδομικὴν ὕλην των. Ἄλλαι δὲ πάλιν σύριγγες ἐκτείνονται ὁριζοντίως ὑπ' αὐτὴν τὴν λεπτὴν ἐπιφάνειαν, ἐπὶ τριακοσίους πολλάκις πόδας πέριξ τῆς μυρμηκοπόλεως, καὶ αὗται εἰσὶν αἱ στρατηγικαὶ τῶν λευκομυρμήκων ὁδοί· αἱ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν, εἰσὶν αἱ εὐρύτεραι, διότι αὗται εἰσὶν αἱ λεωφόροι δι' ὧν ἀναστρέφονται καὶ εἰς τὰ ἴδια ἔργα χωροῦσιν οἵ τε στρατιῶται καὶ ὁ ἐργατικὸς ὄχλος, φέροντες ἐφόδια καὶ ζωοτροφίας, οἷον πηλὸν, ξύλα, ὕδωρ, καὶ κόμμι. Κατέρχονται δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως αἱ δίοδοι αὗται προθύμως πάντοτε, διότι οἱ μὲν ἐμπειρότεροι τῶν ἐργατῶν κοπιωδῶς μόνον δύνανται ν' ἀναῤῥιχῶνται εἰς καθέτους ἐπιφανείας, οἱ δὲ στρατιῶται παντάπασιν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πολλάκις μικραὶ σκολιαὶ στενωποὶ φαίνονται ἐπειργασμέναι ἐπὶ τῶν καθέτων πλευρῶν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ φρουρίου ἐπιφανείας, προέχουσαι ἐπ' αὐτῶν, καὶ πλάτος ἡμισέως δακτύλου ἔχουσαι, χωροῦσαι δὲ ἑλικοειδῶς, ἀπαραλλάκτως ὡς αἱ ἡμέτεραι ὁδοὶ αἱ φέρουσαι εἰς τὴν κορυφὴν ἀποτόμων ὀρέων. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἰκοδομοῦσι καὶ εἴδος γεφυρῶν, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς κεκρυμμέναι κλίμακες διότι ζευγνύουσι τὴν ἐπίπεδον ὀροφὴν τὴν ὑπὸ τὸν θόλον μετά τινος θύρας ἠνεωγμένης ἐπὶ τῶν ὀρθοστατῶν ἐφ' ὧν στηρίζονται αἱ μεγάλαι ἀψῖδες. Διὰ τῶν γεφυρῶν τούτων βραχύνουσι τὴν ὁδὸν των αἱ τροφαὶ αἵτινες ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος φέρουσι τὰ ὠὰ εἰς τινα τῶν ἀνωτέρων παιδοκομείων, πολλάκις εἰς τεσσάρων ἢ πέντε ποδῶν ὕψος κειμένων, καὶ ἀποφεύγουσι τοὺς ἐλιγμοὺς τῶν στενωπῶν τῶν διερχομένων διὰ τῶν ἐσωτερικῶν δωματίων. Μία τῶν γεφυρῶν τούτων καταμετρηθεῖσα, εἶχεν ἐξ γραμμῶν πλάτος, τριῶν γραμμῶν πάχος, καὶ δέκα δακτύλων μῆκος, ἀποτελοῦσα τμῆμα μεγάλου τόξου ἐλλειψοειδοῦς, ὥστε παράδοξον ἐφαίνετο πῶς μεταξὺ κατασκευαζομένη, καὶ πρὶν ἢ στηριχθῇ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, δὲν κατέπεσε καταφερομένη ὑπὸ τῆς ἰδίας βαρύτητος. Κατὰ τὴν βάσιν αὐτῆς ἐστηρίζετο ὑπὸ μικροῦ θόλου, καὶ ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας της εἶχεν ἐνεσκαμμένον καθ' ὅλον τὸ μῆκός της μικρὰν αὔλακα, εἴτε ἐκ προθέσεως κατασκευασθεῖσαν, πρὸς ἀσφαλεστέραν διάβασιν τῆς ἐναερίου καὶ ἀκροσφαλοῦς ταύτης ὁδοῦ, εἴτε καὶ, ὅπερ οὐδόλως ἀπίθανον φαίνεται, κατατριβεῖσαν ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ συνεχῶς διαβαίνοντος ἐργατικοῦ λαοῦ.

Τοιαύτη ἡ ἐξαίσιος ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιότης τοῦ λαοῦ τούτου· ὁ δὲ πολιτικὸς αὐτοῦ ὀργανισμὸς εἶναι οὐχ ἧττον ἄξιος λόγου. Ὡς εἴπομεν βασιλεύεται· ἡ δὲ βασιλὶς αὐτοῦ, τιτλοφορεῖ καὶ εἶναι τῷ ὄντι μήτηρ ὅλων τῶν ὑπηκόων της· διακρίνεται δὲ αὐτῶν διά τε τοῦ ὄγκου αὐτῆς, ἐξισουμένου συνήθως πρὸς τὸν ὄγκον τριάκοντα ἁπλῶν πολιτῶν, διὰ τῆς ἐπισήμου στολῆς της, συνισταμένης εἰς τέσσαρα πτερὰ, καὶ τέλος καὶ δι' αὐτῆς τῆς φυσιογνωμίας, ἐμφαινούσης εὐγενεστέραν καταγωγὴν, διὰ δύο μεγάλων ὀφθαλμῶν, ἓν ἐν καὶ ἔνθεν τῆς κεφαλῆς.

Εἰς τέσσαρας πολιτικὰς τάξεις διαιροῦνται οἱ λευκομύρμηκες· εἰς τὴν *βασιλικὴν*, περιέχουσαν τὰς ὑπηλείας, εἰς τὴν τῶν *εὐπατριδῶν*, περιέχουσαν τοὺς ἄῤῥενας, ἐξ ὧν λαμβάνεται ὁ σύζυγος τῆς βασιλίσσης, εἰς τοὺς *στρατιώτας*, καὶ εἰς τοὺς *ἐργάτας*, ἢ τὸν ἐργατικὸν ὄχλον, συγκειμένας ἀμφοτέρας ἐκ πολιτῶν οὐδετέρου γένους. Ἡ βασιλικὴ ἀξία δὲν δίδεται κατὰ διαδοχὴν, ἀλλὰ κατ' ἐκλογὴν, διὰ γενικῆς ψηφοφορίας, καὶ μόνοι οἱ ἔνγαμοι εἰσὶν ἐκλέξιμοι. Ἅμα περὶ τὸ φθινόπωρον οἱ ἀρνάδες καὶ οἱ ὁπλῖται ἀπαντήσωσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς εὐδαῖ-

μον τι ζεῦγος τῶν εὐγενεστέρων τάξεων ὑπὸ τοῦ ἔρωτος συνδεθὲν, ἀναλαμβάνουσιν αὐτὸ, τὸ περιβάλλουσι διὰ λεπτοῦ περικαλύμματος ἐξ ἀργίλλου, ὅπως τὸ προστατεύσωσι κατὰ παντὸς κινδύνου, καὶ διατηρήσωσιν ἀτάραχον τὸν *μῆνα τοῦ μέλιτός των*, τὸ ἐκλέγουσι βασιλέα καὶ βασίλισσαν νέου κράτους, καὶ ἄρχονται ἐν τῷ ἅμα τῆς οἰκοδομῆς νέας πόλεως, αὐθορμήτως ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πειθαρχῶσιν εἰς τοὺς βασιλεῖς, νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων των, νὰ φρουρῶσιν αὐτοὺς, νὰ φέρωσιν αὐτοῖς φόρον ἐφοδίων, μέχρις οὗ αὐξηθεῖσα ἡ βασιλικὴ ἀπογονὴ, συμμετασχῇ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ βασιλὶς κατακλείεται ἐντὸς τῆς δι' αὐτὴν παρασκευασθείσης μεγαλοπρεποῦς οἰθούσης, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐξέρχηται αὐτῆς, ἢ θύραν κἂν νὰ ἔχῃ δι' ἧς καὶ ἂν θέλῃ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ, κατὰ τοὺς μὲν, διότι πρωτίστη αὐτῆς ἀρετὴ εἶναι ὁ πατριωτισμὸς, καὶ πᾶσα αὐτῆς ἡ φροντὶς περιστρέφεται εἰς τὴν αὔξησιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ὑπηκόου αὐτῆς· κατ' ἄλλους ὅμως, διότι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ γαστήρ της ἄρχεται ἐξογκουμένη, καὶ ἡ φιλάρεσκος λευκομύρμηξ δὲν θέλει οὕτως ἔχουσα τὸ σῶμα νὰ ἐκτείνηται εἰς τὰς ὄψεις καὶ ἐπικρίσεις, μεγάλως διαφέρουσα τινῶν κυριῶν, αἵτινες ὑπὸ περιστάσεις ὁμοίας οὔτε τὸν *ἀντίγορον* ἐγκαταλείπουσιν, καὶ τὴν *Πόλκαν* ῥιψοκινδυνεύουσι κατὰ δύναμιν. Ἀληθὲς ὅμως ὅτι οὐδέποτε αἱ κυρίαι αὗται δύνανται νὰ ἐρίσωσι πρὸς τὴν βασίλισσαν τῶν λευκομυρμήκων, διότι αὐτῆς ἡ γαστὴρ βαθμηδὸν ὀγκουμένη, γίνεται μετά τινα χρόνον, εἰς διάστημα δύω ἐτῶν φέρ' εἰπεῖν, χιλίας πεντακοσίας ἢ δισχιλίας φορὰς ὀγκωδεστέρα τοῦ λοιποῦ σώματός της, ἤτοι καταντᾷ ἔχουσα τριῶν, καὶ μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε δακτύλων μῆκος, βάρος δὲ ἴσον πρὸς εἴκοσι ἢ τριάκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν ὑπηκόων της! Λαμβάνει δὲ σχῆμα ἐπίμηκες, καὶ ἔχει κίνησίν τινα συσταλτικὴν, ὡς κυματισμὸν ἀδιάκοπον, ἀλλ' ἄπονον, ὡς φαίνεται διὰ τὸ ἔντομον, προερχομένην δὲ ἐκ τῆς ὠοτοκίας, ἥτις χωρεῖ ἀδιάλειπτος.

Ἡ βασιλὶς τῶν λευκομυρμήκων δὲν δύναται νὰ εἴπῃ ὡς τὴν σπαρτιάτιδα ἐκείνην ὅτι γεννᾷ ἕνα μὲν, ἀλλὰ λέοντα· αὕτη μύρμηκας μὲν γεννᾷ, ἀλλὰ περίπου πεντηκοντατέσσαρα ἑκατομμύρια! διότι ἀνὰ πᾶν λεπτὸν γεννᾷ ἑξακόσια, ἐπὶ δύω δὲ ὁλόκληρα ἔτη οὐδὲ στιγμὴν παύει τίκτουσα. Τοιοῦτος εἶναι ὁ πληθυσμὸς τῶν μυρμηκοπόλεων τούτων, ἐν ᾧ ἡ μεγίστη κυψέλη μόλις περιέχει δεκαὲξ μέχρις εἴκοσι χιλιάδων μελισσῶν.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο τῆς κυοφορίας καὶ ὠοτοκίας, ὁ σύζυγος τῆς βασιλίσσης, ἀπολέσας τὰ πτερά του, κάθεται κεκρυμμένος ὑπὸ τὴν ἀπέραντον γαστέρα τῆς συζύγου του, καὶ εἰς αὐτὸν ὀλίγον προσέχουσιν οἱ ὑπήκοοί του.

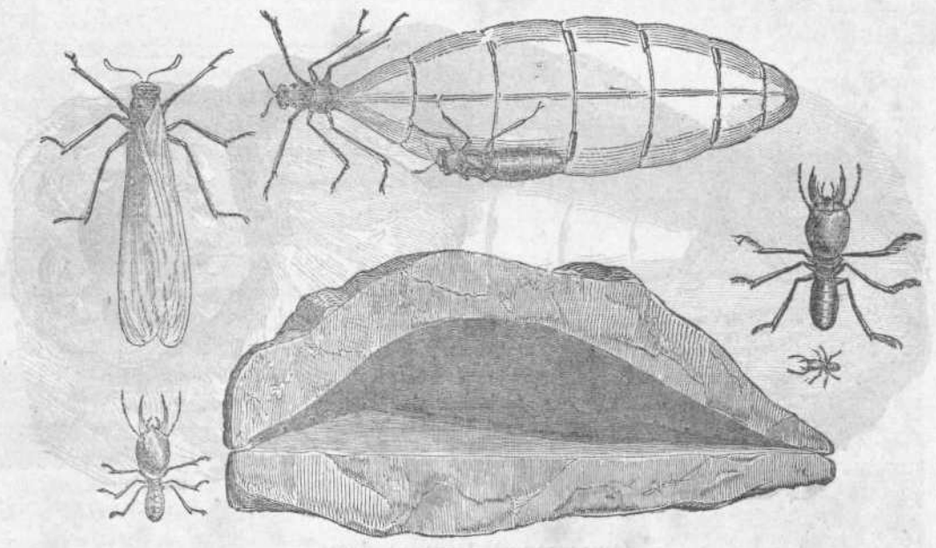

Λευκομύρμηκες, ἄρρην, θῆλυς, στρατιώτης, ἐργάτης.

Τούτων δὲ μέγας ἀριθμὸς διηνεκῶς παρευρίσκεται εἴς τε τὸν βασιλικὸν καὶ εἰς τοὺς παρακειμένους θαλάμους, ἀσχολούμενος εἰς τὸ ν' ἀποκομίζῃ τὰ τικτόμενα ὠὰ, καὶ νὰ τὰ ἐναποθέτῃ μετὰ πολλῆς προσοχῆς εἰς τὰ παιδοκομεῖα, ὅπου τὰ μυρμήκια ἐξελθόντα τῶν ὠῶν, τρέφονται δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐκ τῶν τεταμιευμένων ἐφοδίων, μέχρις οὗ αὐξήσωσι τοσοῦτον, ὥστε νὰ δύνανται νὰ προμηθευθῶσι μόνα των τὴν τροφήν των, καὶ νὰ συμμετέχωσι τῆς κοινῆς ἐργασίας, κατατασσόμενοι εἰς τοὺς ἀργάδεις ἢ εἰς τοὺς ὁπλίτας, εἴτε ἐκ γενετῆς εἰσὶ διάφοροι αἱ δύω φυλαὶ, εἴτε διὰ προβιβασμοῦ, ἀναλόγως τῆς

ἡλικίας συμβαίνῃ ἡ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην μετάβασις.

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους οἱ εὐπατρίδαι, ἄγνωστον ἂν καὶ οὗτοι ἐκ γενετῆς εἰς τὴν ἰδίαν ταύτην ἀνήκοντες τάξιν, ἢ ἐκ τῶν λοιπῶν βαθμηδὸν προβιβαζόμενοι εἰς αὐτὴν, τὸ προνόμιον ἔχοντες νὰ πτεροφορῶσιν ὡς καὶ ἡ βασίλισσα, ἐξέρχονται ἄῤῥενες καὶ θήλεις τῆς πόλεως αὐτῶν εἰς περιπαθεῖς καὶ ποιητικοὺς περιπάτους νὰ χαρῶσι τὴν ὡραίαν φύσιν καὶ ν' ἀναπνεύσωσι δροσερὸν ἀέρα, καὶ μόνον οἱ πιστώτεροι, καὶ οἱ ἀληθῶς ἀφωσιωμένοι μένουσι περὶ τὴν βασίλισσαν ὅπως φρουρῶσι καὶ ὑπηρετῶσιν αὐτήν. Οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ μυριάδας ἀφίπτανται, ἅμα τύχωσι νύκτα ὑγρὰν, ἀναμιμνήσκοντες τὰς μυριάνδρους ἐκείνας σιδηροδρομικὰς διαγύσεως συνοδείας, αἵτινες ἀνὰ πᾶν ἔαρ, ἅμα γλυκύτερος πνεύσῃ ὁ ζέφυρος, ἀναχωροῦσι τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων μεγαλοπόλεων, καὶ διευθύνονται πρὸς πάσας τὰς εὐαέρους ἐξοχάς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἴσως εἰς τιμωρίαν τῆς ἀκρασίας των, τῶν πλείστων καταῤῥέουσι τὰ πτερὰ, ἅτινα ἐφημέρως μόνον καὶ δι' ὀλίγας ὥρας τοῖς δίδονται, καὶ τότε τὰ ἔντομα ταῦτα, τὰ ἐπὶ μίαν ἡμέραν γνωρίσαντα τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὰς θαλπούσας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας χαρμοσύνως πετῶντα, πίπτουσιν ἐλεεινῶς κατὰ γῆς, καὶ ὁ ἄνεμος παρασύρει τοσοῦτον ἀπέραντον αὐτῶν πλῆθος, ὥστε τὴν γῆν καλύπτουσιν ὁλόκληρα αὐτῶν στρώματα, καὶ τότε εὐκόλως καταβροχθίζονται ὑπὸ παντοίων ἐχθρῶν, ὧν οἱ κινδυνωδέστεροι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς μύρμηκες, τὰ σαρκοβόρα ἔντομα, τὰ ἑρπετὰ, τὰ πτηνὰ, καὶ κυρίως ὁ Ὀττεντότος καὶ οἱ Βοσχιασμένοι, οἵτινες ἀγαπῶσι πολὺ νὰ τὰ τρώγωσιν. Ἅμα ἡ δυστυχὴς αὕτη φυλὴ ἀπώλεσε τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἀρετὰς, ἤτοι τὸν πατριωτισμὸν αὐτῆς, τὴν φιλεργίαν καὶ τὴν εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους, καὶ ἐγκατέλιπε τὰ τείχη τῆς πόλεώς της, καταστρέφεται ἀθλίως, καὶ ἐκ πολλῶν ἑκατομμυρίων πολλάκις οὐδὲ ἓν περισώζεται ζεῦγος ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πανωλεθρίας. Καὶ ὅμως ἐπ' αὐτῆς τῆς γενομένης καταστροφῆς λησμονοῦσι πολλοὶ τὸν κίνδυνον, καὶ οἱ ἄῤῥενες τρέχουσι ταχύτατα κατόπιν τῶν θηλειῶν, καὶ πολλάκις πεισματώδεις συμπλέκονται μονομαχίαι ὑπέρ τινος ἀμφισβητουμένης Ἑλένης, μεθ' ἃς ὁ νικητὴς συνοδεύεται μετὰ τῆς νεανίδος τῆς ἐκλογῆς του δι' ἀδιαλύτων δεσμῶν, οὓς μόνος δύναται νὰ θραύσῃ ὁ θάνατος. Ἀλλὰ φεῦ! οὐδ' ἄπεστι πολὺ ὁ θάνατος οὗτος, καὶ ἐνίοτε κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς δραπετεύσεώς των, ὁ δύων ἥλιος οὐδ' ἕνα καὶ μόνον ἀπαντᾷ μεταξὺ τῶν ζώντων. Οὐχ ἧττον ὅμως τινὰ ζεῦγη κατ' ἐξαίρεσιν διαφεύγουσι τὴν κοινὴν τύχην, ἐὰν ἀπαντήσωσιν αὐτὰ τινὲς τῶν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει περιπολούντων ἐργατῶν, διότι οὗτοι ἀναλαμβάνουσιν ἀμέσως αὐτὰ, καὶ εἴδομεν πῶς τὰ σώζουσι, καὶ τὰ ἐκλέγουσιν ὡς οἰκιστὰς καὶ θεμελιωτὰς νέας πόλεως.

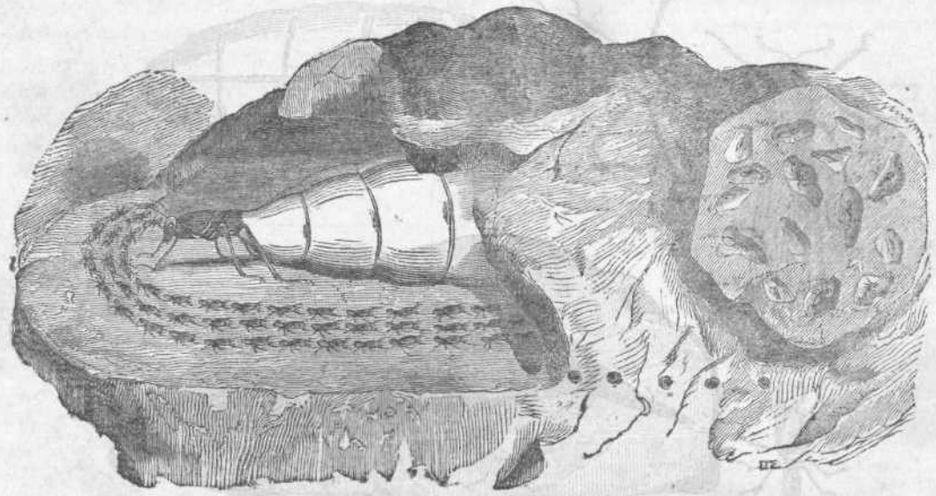

Ἀρχιτεκτονικὴ λευκομυρμήκων.

Οἱ ἀργάδεις εἶναι, ὡς εἴπομεν, χιονόλευκοι εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν των, ἢ ἅμα ἐξέλθωσι τοῦ ὠοῦ, καὶ τότε ἐν πλήρει ἀργίᾳ τρέφονται ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ μέλη των γίνονται ὑπομέλανα καὶ στερεώτερα, καὶ τότε ἄρχονται ἐργαζόμενοι, καὶ πάσας ἐκτελοῦντες τὰς ἐσωτερικὰς ἐργασίας τῆς πόλεως, συνισταμένας εἰς τὸ νὰ θεραπεύωσι τὴν βασίλισσαν καὶ ἀποκομίζωσι τὰ ὠὰ εἰς τὰ παιδοκομεῖα, νὰ φέρωσι τροφὰς καὶ ὕδωρ, νὰ οἰκοδομῶσι τὴν πόλιν, καὶ νὰ εὐρύνωσι τὰ δωμάτια. Οὗτοι ἔχουσι τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα, ἤτοι λαβίδας δι' ὧν δύνανται νὰ σκάπτωσι καὶ μεταφέρωσι τὸν ἄργιλλον ὃν κολλῶσι διὰ τοῦ σιέλου των, καὶ προσέτι νὰ ξυλοτομῶσι, καὶ νὰ με-

ταφέρωσι τὰ ὠά. Τὰ βιομηχανικὰ δὲ ταῦτα ἐργαλεῖα οὐδόλως εἰσὶ πρόσφορα εἰς πόλεμον.

Οἱ μύρμηκες οὗτοι, ἢ τοὐλάχιστον ἰδιαίτερον εἶδος αὐτῶν, πολλάκις ἐξέρχονται εἰς ὁδοιπορίας, καὶ τότε, ὡς οἱ ἀρχαῖοι νομάδες τῆς Ἀσίας λαοί, οἱ κατακλύσαντες τὴν Εὐρώπην, καὶ πανταχοῦ τρόμον καὶ καταστροφὴν διασπείραντες, οὕτω καὶ αὐτοί, ὅπου διέλθωσι, τὰ πάντα φθείρουσι καὶ ἐξαφανίζουσι. Πολλάκις ὅλα τὰ ἔθνη αὐτῶν, ἐν μακραῖς περιοδείαις, εἰσβάλλουσι δι' ὑπογείων συνήθως ὑπονόμων εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κατοικίας μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, καὶ εἰς τοσοῦτον ἀναριθμητον πλῆθος, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ἔφοδον. καὶ καταστρέφουσιν ἐν μιᾷ νυκτὶ πᾶν τὸ προστυχὸν, τροφὰς, ἐνδύματα, σκεύη, αὐτὴν τὴν οἰκίαν, καὶ ἐν γένει ὅ,τι δὲν ἔχει τὴν σκληρότητα τοῦ λίθου τοῦ μετάλλου. Ὁδοιπόρος τις, διερχόμενος διά τινος δάσους τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς, ἤκουσε κρότον τινὰ καὶ συριγμὸν, ἐξ οὗ ὑπέλαβεν ὅτι ὄφις ἴσως ἐπήρχετο κατ' αὐτοῦ. Μακρυνθεὶς δ' ὀλίγον τῆς ὁδοῦ του ὅπως πληροφορηθῇ πόθεν ὁ κρότος προήρχετο, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ἄμετρον ἀριθμὸν λευκομυρμήκων προκυπτόντων τῆς γῆς μετὰ μεγίστης ταχύτητος, ἀπὸ ὀπῆς ἐχούσης τεσσάρων ὡς πέντε δακτύλων διάμετρον. Εἰς τριῶν δὲ περίπου ποδῶν ἀπόστασιν, διηρέθησαν εἰς δύω φάλαγγας, συγκειμένας ἐντελῶς ἀπὸ ἀργάδειες, βαίνοντα κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, ἀνὰ δώδεκα μέχρι δεκαπέντε κατὰ μέτωπον. Μετ' αὐτῶν δ' ἦσαν ἀναμεμιγμένοι καὶ τινες ὁπλῖται· ἀλλὰ οὗτοι μάλιστα ἦσαν διεσπασμένοι ἑκατέρωθεν τῆς γραμμῆς, εἰς ἑνὸς ἢ δύω ποδῶν ἀπόστασιν, καὶ ἐφαίνοντο ὡς περιφρουροῦντες τοὺς ὁδοιπόρους, καὶ προστατεύοντες τὴν ἔξοδον. Ἦσαν δὲ εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, καὶ ἐφαίνοντο ἀνήσυχοι, περιερχόμενοι ἔνθεν κἀκεῖθεν, βιάζοντες τοὺς μακρυνομένους τῶν τάξεων νὰ ἐπιστρέφωσιν εἰς αὐτὰς, καὶ τοὺς ἐναπολειπομένους νὰ σπεύδωσι τὸ βῆμα. Ἄλλοι δὲ ὁπλῖται ἀξιωματικοὶ βεβαίως, ἀναβάντες εἰς τὰ πέριξ φυτὰ, καὶ εἰς τὴν ἄκραν ἱστάμενοι τῶν φύλλων, εἰς δώδεκα ἢ δεκαπέντε δακτύλων ὕψος ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκτείνων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ φύλλα διὰ τῶν λαβίδων των, καὶ ἀπετέλουν ἦχον εἰς ὃν ἀπεκρίνετο ὅλος ὁ στρατὸς διὰ συριγμῶν, καὶ ἔσπευδε τὸ βῆμα. Οὕτω δὲ ὁδεύσασι ἐπὶ δώδεκα ὡς δεκαπέντε βήματα αἱ δύω φάλαγγες, συνηνώθησαν πάλιν, καὶ εἰσέδυσαν εἰς τὴν γῆν διὰ τριῶν ὀπῶν.

Καὶ περὶ τῶν ὁπλιτῶν, εἶναι ἀμφίβολον ἂν προβιβάζωνται εἰς τὴν τάξιν τούτων ἀπὸ τῶν ἐργατῶν ἡλικιωθέντων, ἂν ἀπ' αὐτῆς μετὰ ταῦτα μεταβαίνωσιν εἰς τὴν τῶν εὐπατριδῶν, ἢ ἂν ἐν αὐτῇ καὶ γενῶνται καὶ ἀποθνήσκωσιν. Ὁπωσδήποτε ὅμως, ἐν ὅσῳ διατελοῦσιν ἐν αὐτῇ ἐκτελοῦσιν ὑπηρεσίαν ἐντελῶς στρατιωτικὴν, οὐδόλως ἀναμιγνύμενοι εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐργασίας, ἀλλὰ φρουροῦντες καὶ ἀνδρείως ὑπερασπίζοντες τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν πόλιν. Καὶ πτερὰ μὲν δὲν ἔχουσιν ὡς οἱ εὐπατρίδαι, ἀλλὰ φέρουσιν ὅπλα ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικὰ, συνιστάμενα εἰς περικεφαλαίαν ἢ ὀγκωδεστάτην κεφαλὴν, ἀπολήγουσαν εἰς ὀξείας, καὶ ἐντὸς πριονωτὰς ψαλίδας, χρησίμους οὐχὶ εἰς χειρονακτικὰς ἐργασίας, ἀλλ' εἰς προσβολὴν κατ' ἐχθρῶν.

Ἂν δι' ἰσχυρᾶς σκαπάνης προσβάλῃς ἓν τῶν ἀσθενεστέρων μερῶν τοῦ φλοιοῦ ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς μυρμηκοπόλεως καὶ τὸ διαρρήξῃς, μετὰ δύο ἢ τρία δευτερόλεπτα βλέπεις ὁπλίτην ἐξερχόμενον, καὶ περιφερόμενον πέριξ τοῦ ῥήγματος, περισκοποῦντα, καὶ ὡς ζητοῦντα νὰ ἴδῃ ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἐχθρὸς, καὶ νὰ ἐρευνήσῃ τίς ἡ αἰτία καὶ ἡ φύσις τῆς προσβολῆς. Ἐνίοτε ἐπιστρέφει ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὡς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀναγγείλῃ τὸ γενόμενον, ἀλλὰ συνηθέστερον παρακολουθεῖται μετ' ὀλίγον ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἄλλων, προσβοηθούντων ἐν ἄκρᾳ σπουδῇ καὶ ἀταξίᾳ. Μετ' αὐτοὺς ἕπεται ὁλόκληρον καὶ πολυάριθμον σῶμα στρατιωτῶν, ἐξορμώντων μετὰ πάσης ταχύτητος, ὅσον δηλαδὴ ἡ ὀπὴ ἐπιτρέπει. Αὐξάνει δὲ πάντοτε ὁ ἀριθμός των, καθ' ὅσον ἡ προσβολὴ ἐξακολουθεῖ. Ἀπερίγραπτος εἶναι ὁ ἀρειμάνιος τῶν θυμὸς, ἐκ δὲ τῆς ὁρμῆς των πολλάκις προσκόπτονται, κατακυλίονται κάτω τῶν πλευρῶν τοῦ θόλου, ἀλλ' ἀνίστανται πάλιν ἀ,έσως, καὶ ὁρμῶσιν ὅπου ὁ κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Δάκνουσι δὲ πᾶν τὸ προστυγχάνον, καὶ ἀποτελοῦσι θορυβώδη τρυγμὸν, ἐν ᾧ ἕτεροι, διὰ τῶν ψαλίδων των κτυπῶντες ἐπανειλημμένως τὸ οἰκοδόμημα, παράγουσιν ἦχον διαρκοῦντα περίπου ἓν λεπτὸν, καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον. Ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ προσβολὴ, μεγάλη εἶναι ἡ ταραχὴ των· ὁρμῶσι δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δάκνουσιν αὐτοὺς τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε ἐξάγουσιν αἷμα ἴσον πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος· ἐμπήγουσι δὲ ἰσχυρῶς τὰς σιαγόνας των, καὶ δὲν τὰς ἐξάγουσι πλέον, προτιμῶντες, ὡς ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος Κυναίγειρος, ν' ἀφαιρεθῶσι πόδα κατόπιν ποδὸς, καὶ ὅλοι νὰ κατακοπῶσι τὸ σῶμα, οὐχὶ ὅμως νὰ παραιτηθῶσι τῆς λείας των. Ἀλλ' ἅμα ὁ ἐχθρὸς μακρυνθεὶς, λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεώς των, ἐν τῷ ἅμα ἀποσύρονται οἰκειοθελῶς, καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰσὶν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὡς ἂν ὑπέθετον ὅτι ὁ κίνδυνος ἐμακρύνθη καὶ ὁ ἐχθρὸς τοὺς διέφυγε. Ἀλλὰ πρὶν ἢ πᾶς ὁ στρατὸς εἰσέλθῃ διὰ τοῦ ῥήγματος, πλῆθος ἐργατῶν συρρέουσι πρὸς αὐτὸ πανταχόθεν, φέροντες εἰς τὸ στόμα φορτίον πηλοῦ, ταχέως παρασκευασθέντος. Μετὰ τόσης δὲ ταχύτητος, τόσης εὐτοξίας καὶ ἐπιδεξιότητος προσκολλῶσι τὸν πηλὸν τοῦτον εἰς τὴν γενομένην ὀπὴν, ὥστε οὐδὲ στιγμὴν ἢ παύουσιν, ἢ προσκόπτουσιν ἢ ἀμοιβαίως παρεμποδίζονται· καὶ παραδόξως καὶ ἀπροσδοκήτως, ἐν μέσῳ σκηνῆς ἥτις φαίνεται ὅλη θορυβος καὶ ὅλη σύγχυσις, αἴρεται κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως νέος τοῖχος περὶ τὸ ῥῆγμα, καὶ καλύπτει αὐτό. Ἐνῷ δὲ ἐκτελεῖται ἡ ἐργασία αὕτη, πάντες σχεδὸν οἱ στρατιῶται εἰσῆλθον εἰς τοὺς στρατῶνάς των, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν, ἑνὸς ἐπὶ ἑξακοσίων ἢ χιλίων ἐργατῶν, οἵτινες, ὡς τῶν ἔργων ἐπίσκοποι καὶ ἐπιμεληταὶ, περιστέρονται ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀλλ' οὐδέποτε αὐτοὶ ἐγγίζουσι τὸν πηλόν. Εἰς μάλιστα φαίνεται ἐπιστεταλμένος τὴν

ὅλην τῶν ἔργων διεύθυνσιν. Πλησίον ἱστάμενος τοῦ οἰκοδομουμένου τοίχου, φαίνεται πρὸ πάντων τὴν πειθαρχίαν ἐπιτηρῶν, στρέφεται βραδέως πρὸς ὅλα τὰ μέρη, ὑψοῖ τὴν κεφαλὴν κατὰ διαλήψεις ἑνὸς ἢ δύο λεπτῶν, καὶ διὰ τῶν ψαλίδων του κτυπᾷ τὸν θόλον. Ἐν τῷ ἅμα δὲ ἀκούεται ὀξὺς συριγμὸς, ἐξερχόμενος ἐξ ὅλων τῶν ὑποχθονίων σπηλαίων καὶ συριγγων τοῦ φρουρίου ἐκείνου καὶ φαινόμενος ὡς ἡ ἀπόκρισις ὅλων τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Βέβαιον εἶναι τοὐλάχιστον ὅτι εἰς ἕκαστον κτύπον οἱ ἐργάται σπεύδουσι τὸ βῆμα, καὶ φαίνονται ζωηρότερον ἐργαζόμενοι.

Ἅμα δὲ νὲκ γίνῃ προσβολὴ κατὰ τῆς γηλόφου, ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται· γενικὸς συριγμὸς ἀκούεται πανταχόθεν, οἱ ἐργάται εἰσδύουσι μετὰ τοσαύτης ταχύτητος εἰς τὴν κατοικίαν των, ὡς ἂν διὰ μιᾶς ἀνελήφθησαν, καὶ μετά τινα δευτερόλεπτα οὐδὲ εἷς καὶ μόνος μένει ἐκτὸς τοῦ ῥήγματος. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου οἱ στρατιῶται ἐπανέρχονται παμπληθεῖς καὶ ἐκδίκησιν πνέοντες· ἂν ὅμως δὲν εὕρωσιν ἐχθρὸν, εἰσέρχονται αὖθις, καὶ οἱ τοιχοποιοὶ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τοῦτο δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ τις ὁσάκις ἂν θέλῃ. Τότε δὲ, ἐνῷ οἱ στρατιῶται φρουροῦσι καὶ ὑπερασπίζουσι τὰ ἐκτὸς, οἱ ἐργάται ὀχυροῦσι τὰς διόδους ἐκτὸς, τὰς φερούσας εἰς τὰς διαφόρους αἰθούσας, καὶ πρὸ πάντων τὰς πρὸς τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν, κατασκευάζοντες ἐπ' αὐτῶν προσχώσεις τοσοῦτον ἐπιτηδείως ὥστε ἀδύναταν νὰ διακριθῶσιν. Ἡ αἴθουσα τῆς βασιλίσσης ἐν μεγάλῃ μυρμηκοπόλει εἶναι τόσον εὐρύχωρος, ὥστε, πλὴν τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, δύναται νὰ περιέχῃ καὶ πολλὰς χιλιάδας αὐλικῶν καὶ ὑπηρετῶν, καὶ εἶναι πάντοτε ὅσον ἔνεστι πλήρης. Οἱ στρατιῶται δὲ οἱ φρουροῦντες τοὺς προθαλάμους δεικνύουσι τὴν ἀκλόνητον πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς βασιλίσσης πίστιν των, ἀποθνήσκοντες εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ οἱ φιλόπονοι καὶ φιλοπάτριδες ἐργάται οὐδέποτε ἐγκαταλείπουσι τὸ ἔργον των, οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Περιηγητής τις εἶχε ποτὲ ἀφαιρέσει τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν μεθ' ὅλων τῶν κατοίκων αὐτῆς, καὶ τὴν ἔθεσεν ὑπὸ ποτήριον. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο οἱ ὑπηρέται ἐξηκολούθησαν περιερχόμενοι μετὰ πλείστης φροντίδος πέριξ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, καὶ πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τινὲς αὐτῶν εἰς ἑκάστην στροφὴν ἵσταντο πλησίον της κεφαλῆς τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐπλησίαζον εἰς αὐτὴν, ὡς προσφέροντες αὐτῇ τὸν φόρον τῆς ἀφοσιώσεώς των, ἢ τὴν τροφὴν ἣν ἐδύναντο νὰ συλλέξωσιν. Ὅταν δὲ ἔφθανον εἰς τὸ ἀντιπέραν ἄκρον τοῦ σώματός της, ἐλάμβανον ἐκεῖθεν τὰ ὠά, καὶ τὰ ἐστίβαζον εἰς τι μέρος τῆς αἰθούσης ἢ τοῦ ποτηρίου, ὀπίσω ἢ ὑποκάτω τμήματός τινος ἀργίλλου, φανέντος αὐτοῖς καταλλήλου πρὸς τοῦτο. Τινὰ τῶν δυστυχῶν τούτων ζωϋφίων περιεφέροντο ἔξω τῆς αἰθούσης, ὡς ζητοῦντα νὰ ἐννοήσωσι τὴν αἰτίαν τῆς τρομερᾶς καταστροφῆς καὶ ἐρημώσεως τῶν ἄλλοτε περιφανῶν βασιλείων των· μετὰ τινας δὲ ἀνωφελεῖς ἀποπείρας, ἐπέστρεφον πρὸς τοὺς συντρόφους τῆς δυστυχίας των, καὶ ἤρχιζον καὶ αὐτὰ τὸν γύρον περὶ τῶν αἰχμαλώτων μεγαλειοτήτων. Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ ἄλλοι λευκομύρμηκες, συντρίβοντες διὰ τῶν ἐργαλείων των τεμάχιά τινα ἀργίλλου ἐκεῖ εὑρισκόμενα, τὰ διέβρεχον διὰ τοῦ σιάλου των, καὶ ἤρχισαν σχηματίζοντες εἶδος λεπτῆς κόγχης θολοειδοῦς, ὑπὲρ τὸ σῶμα τῆς βασιλίσσης, ὅπως τὴν προφυλάξωσιν ἀπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ ἀέρος, καὶ ἀπὸ τὰ βλέμματα καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐχθροῦ. Μὴ συνταραχθέντες δὲ εἰς τὸ ἔργον των, κατώρθωσαν νὰ τὸ ἀποπερατώσωσιν ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἀφέντες ἐντὸς τῆς κόγχης ἱκανὸν διάστημα διὰ τοὺς παραλλάττοντας ἐμπρὸς τῆς βασιλίσσης.

Τοιαύτη εἶναι ἡ διαιτα τούτων τῶν ζωϋφίων παρ' οἷς πολλοὶ καὶ σοφοὶ πολλὰ οὐχὶ ἄχρηστα δύνανται νὰ σπουδάσωσι, διότι οἱ μύρμηκες οὗτοι εἰσὶν ἐμπειροτέχνοι, ἐργατικοὶ, γενναῖοι, φιλοπάτριδες, πιστοὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς των, εὐπειθεῖς εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους των, ἔχοντες αὐστηρὸν σύνταγμα, καὶ ἀπαιτοῦντες τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, τίποτε ὀλιγώτερον, τίποτε περισσότερον,— ἐκτὸς ἴσως ὀλίγου κόμμιος.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Washington Irving εἰς Newstead Abbey πατρῴαν ἐπαυλιν τοῦ Λόρδου Βύρωνος.

—o—

Ἡ ἐπαυλις Annesley.

Τῇ Κυρίᾳ Π. Κ.

Εἰς ἀπόστασιν τριῶν μιλίων ἐκ τῆς Newstead Abbey, γειτνιάζων μετὰ τῶν γαιῶν τῆς ἐπαύλεως ταύτης κεῖται ὁ οἶκος Annesley, τὸ ἀρχαῖον κατοίκημα τῶν Σάουορθς (Chaworths). Αἱ οἰκογένειαι, ὡς καὶ τὰ ὑποστατικὰ τῶν Βυρώνων καὶ τῶν Σάουορθς συνεκοινώνουν πρὸ πολλῶν χρόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συνέβη καταστρεπτική τις μονομαχία μεταξὺ τῶν δύω ἀντιπροσώπων αὐτῶν. Τὸ μέσος ὅμως τὸ ἐπί τινας χρόνους διαχωρίζον τὰς δύω οἰκίας ἠδύνατο νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ τῆς συμπαθείας, ἥτις ἀνεφύη εἰς δύω νέας καρδίας. Κατὰ τοὺς παιδικοὺς αὐτοῦ χρόνους ὁ λόρδος Βύρων ἀπήντησε τὴν Μαρίαν Ἄνναν Σάουορθ, ὡραίαν θυγατέρα καὶ τὴν μόνην κληρονόμον τοῦ οἴκου Ἄννεσλε. Ὁρμώμενος δὲ ἐκ τῆς πρὸς τὰ θέλγητρα τοῦ ὡραίου φύλου εὐαισθησίας του, ἐπικρατούσης παρ' αὐτῷ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του, ἠράσθη ταχέως τὴν νεάνιδα ταύτην. Κατὰ παρατήρησιν βιογράφου τινὸς τοῦ ποιητοῦ,

ἡ κλίσις αὕτη ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ κατ' ἀρχὰς ὡς ἀμοιβαία, ἂν καὶ ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς ἰδέας τῶν οἰκογενειῶν. Ὁ πατὴρ τῆς νέας Μαρίας ἔζει τότε, καὶ μετέχων, κατὰ πιθανὸν λόγον, τῆς οἰκογενειακῆς ἔχθρας, ἀπεδοκίμαζε τὴν φιλίαν καὶ τὰς σχέσεις τῶν δύω ἐραστῶν· διότι, ὡς ἐπληροφορήθην, αἱ συνεντεύξεις τοῦ νέου λόρδου Βύρωνος καὶ τῆς Μαρίας ἐγίνοντο κατὰ μόνας, πλησίον πυλῶνος ἀντικρύζοντος τὰς γαίας τοῦ Βυρωνείου οἴκου· ἀλλὰ τὸ ζεῦγος τοῦτο ἦτο τότε τοσοῦτον νέον, ὥστε αἱ συνεντεύξεις δὲν ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς σοβαροῦ χαρακτῆρος· μόλις εἶχον μακρυνθῆ τῆς παιδικῆς ἡλικίας· ἂν καὶ ὁ Βύρων, λαλῶν περὶ ἑαυτοῦ, ὁμολογεῖ ὅτι τὰ αἰσθήματά του ἦσαν ἀνώτερα τῆς ἡλικίας του.

Ἀλλ' ἡ παιδικὴ αὕτη συμπάθεια, τοσοῦτον ἐνωρὶς γεννηθεῖσα, μετεβλήθη εἰς φλογερὸν αἴσθημα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἓξ ἑβδομάδων τῶν διακοπῶν, καθ' ἃς διέπρεψε μετὰ τῆς μητρός του ὁ νέος ποιητὴς εἰς τὴν πόλιν Νόττιγκαμ. Ὁ μὲν πατὴρ τῆς κυρίας Σάουορθ ἀπέθανεν, ἡ δὲ θυγάτηρ κατῴκει μετὰ τῆς μητρός της εἰς τὸν παλαιὸν οἶκον Ἄννεσλε. Διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Βύρωνος, ἡ ἔπαυλις Newstead ἐκρατεῖτο ὑπὸ ἐνοίκιον ἀπὸ τὸν λόρδον Τραίην τοῦ Ῥούθων, ἀλλ' ὁ νέος λόρδος ἐλάμβανεν ὑποδοχὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῶν προγόνων του ὡς ποθητὸς ὁμοτράπεζος. Ὅθεν αἱ ἐνταῦθα διατριβαὶ δὲν ἦσαν σύντομοι καὶ, κατὰ συνέπειαν, αἱ εἰς Ἄννεσλε ἐπισκέψεις λίαν εὐκατόρθωτοι. Πρὸς τούτοις ἡ μήτηρ τῆς Μαρίας ἐθεώρει εὐνοϊκῶς τὰς συναντήσεις ταύτας, καθότι ἡ ἀξιόλογος αὐτὴ κυρία δὲν μετέσχε ποσῶς τῆς οἰκογενειακῆς ἔχθρας, καὶ πιθανῶς ἀπεδέχετο εὐμενῶς τὴν τρυφερὰν σχέσιν τῶν δύω νέων, ὡς δυναμένην νὰ ἐξαλείψῃ παλαιὰς διχονοίας καὶ νὰ συνάψῃ δύω συνορεύοντα ὑποστατικά.

Ἀλλ' αἱ διακοπαὶ τῶν ἓξ ἑβδομάδων παρῆλθον ὡς ὄνειρον ἐν μέσῳ τῶν νέων ἀνθέων τοῦ Ἄννεσλε. Ὁ Βύρων μόλις ἐμέτρα δεκαπέντε ἐνιαυτοὺς, ἐνῷ ἡ Μαρία τὸν ὑπερέβαινε κατὰ δύω χρόνους· ἀλλ' ἡ καρδία του, ὡς εἶπον, ὑπερτέρει τὴν ἡλικίαν του, καὶ ἡ πρὸς τὴν φίλην του τρυφερότης ἦτο βαθεῖα καὶ περίπαθής. Οἱ νέοι οὗτοι ἐρωτες, ὡς αἱ πρῶται ἀπορροαὶ τῆς ἀπατήτου σταφυλῆς, εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ἰσχυρότερον ἀπαύγασμα τῆς καρδίας, καὶ δυνατὸν μὲν νὰ πιεσθῶσιν ὑπὸ κλίσεων μεταγενεστέρων χρόνων, ἡ μνήμη ὅμως ἀνέρχεται συνεχῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ περιλημένως ἀναπολεῖ εἰς τὰς ἀρχαίους ἐκείνους παλμούς.

Ὁ πρὸς τὴν Μαρίαν Σάουορθ ἔρως, ἵνα μεταχειρισθῶ αὐτὰς τοῦ Βύρωνος τὰς λέξεις ἣν «τὸ μυθιστόρημα τῆς μυθιστορικοτέρας ἐποχῆς τῆς ζωῆς του,» καὶ νομίζω, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐγνογραφήσωμεν τὰς συνεπείας του ἀκολουθοῦντες τὴν ὅλην σειρὰν τῶν συγγραμμάτων του, ἅτινα πολλάκις ἀναφαίνονται, ὡς μαγευτικόν τι θέμα, ἐν μέσῳ πολυπλόκου μουσικοῦ τεμαχίου συναρμολογοῦν τοὺς τόνους ὅλους εἰς συνεχῆ τινὰ ἄλυσιν μελῳδίας.

Πόσον τῳόντι τρυφερῶς καὶ μελαγχολικῶς ἀναμιμνήσκεται, εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, τὰ αἰσθήματα, ἅπερ ἅτινα διηγέρθησαν εἰς τὸ νεανικόν του στῆθος ὑπὸ τοῦ ἀπαθοῦς καὶ ἀθῴου ἐκείνου ἔρωτος, αἰσθήματα, ἀπολεσθέντα, λέγει, ἡ σκληρυνθέντα εἰς τὴν ὁδοιπορίαν τῆς ζωῆς:

«Ὁ ἔρως οὗτος τοῦ καλοῦ, καὶ ἡμερῶν ὡραίων,
Ἡ ἀπερίοπτος ἐλπὶς, κ' ἡ ἁγνοια ἡ θεία
Τοῦ κόσμου τούτου, τῆς ζωῆς τῶν δρόμων τῶν πλατέων,
Καὶ αἱ οὐράνιαι στιγμαὶ, καθ' ἃς ἡ εὐτυχία
Εἰσρέει εἰς τὸ στῆθός μας ἀπὸ ἓν βλέμμα μόνον
Ἀφθονωτέρα τῶν στιγμῶν τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων,
Τιμῶν, αἵτινες στέφουσι τοὺς ἀνδρικοὺς κροτάφους,
Ἀλλὰ μεταμορφόνουσι τὴν ὕπαρξίν μας πλέον,
Μακρὰν τῶν πρώτων ἡμερῶν, τῶν πόθων μας τῶν νέων.»

Δυσχερὴς εἶναι ἡ βεβαίωσις ἂν ὁ ἔρως οὗτος ὑπῆρξεν ἀμοιβαῖος. Ὁ Βύρων ὁμιλεῖ ἐνίοτε ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔτυχεν εἰς ἀμοιβὴν τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων του εὐμενείας, καὶ ἄλλοτε ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ νέα φίλη του ποτὲ δὲν τῷ ἔδωκεν ἀφορμὴν ἀμοιβαίας τοιαύτης συμπαθείας· ἀλλ' εἶναι πιθανὸν, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἡ Μαρία ἠσθάνθη ἐγκαρδίους τινὰς κλονισμούς. Ἡ ἡλικία της δὲν ἦτον ἀνεπίδεκτος τοιούτου αἰσθήματος, τὰ προηγηθέντα ἔτη της παρῆλθον γαλήνια, καὶ ὁ λατρεύων αὐτὴν, καί τοι παῖς, ἦτον ἄνθρωπος μεστὸς διανοίας, ποιητὴς κατὰ τὴν φαντασίαν καὶ ἀξιοσημειώτου προσωπικῆς ὡραιότητος.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν διακοπῶν, ἔληξε καὶ τὸ σύντομον τοῦτο ἐρωτικὸν ἐπεισόδιον. Ὁ νέος Βύρων ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σχολεῖον τετραυματισμένος βαθέως, ἀλλ' ἂν πραγματικῶς ἐνεποίησεν ἐντύπωσίν τινα εἰς τὴν καρδίαν τῆς φίλης του, ἦτο τοσοῦτον ἐλαφρὰ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ τὴν δοκιμασίαν τῆς ἀπουσίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Μαρία μετέβαινεν ἀπὸ τῆς νεανικῆς εἰς τὴν γυναικείαν ἡλικίαν, καθ' ἣν οἱ παιδικοὶ ἔρωτες ἀμαυροῦνται ἢ λησμονοῦνται. Διαρκουσῶν τῶν παιδικῶν τοῦ Βύρωνος σπουδῶν, ἡ κυρία Σάουορθ εἰσελθοῦσα ἤδη εἰς τὴν κοινωνίαν ἀπήντησε κύριόν τινα ὀνόματι Μύστερς, ἀξιοσημείωτον, ὡς λέγεται, διὰ τ' ἀνδρικὰ πλεονεκτήματά του. Ἰσορεῖται δὲ ὅτι τὸν εἶδε κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ ὕψους τῆς πατρικῆς οἰκίας, καθ' ἣν ὥραν διέτρεχεν ἐντὸς τοῦ παραδείσου (park), παρακολουθούμενος ὑπὸ θηρευτικῶν κυνῶν καὶ κερατίνων σαλπίγγων, καὶ διεύθυνεν ὁλόκληρον συνοδίαν θηρευτῶν τῆς ἀλώπεκος, καὶ ὅτι ἡ ζωηρὰ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἔξοχος περὶ τὸ ἱππεύειν ἐπιτηδειότης του ἐνεποίησεν εἰς τὸ πνεῦμά της μεγίστην ἐντύπωσιν. Ὑπὸ τοιούτους δεξιοὺς οἰωνοὺς ὁ Μύστερς ἐκέρδησε τὴν καρδίαν τῆς Μαρίας, καὶ ὅτε ὁ Βύρων ἔδραμε προσεχῶς εἰς ἀπάντησιν τῆς φίλης, ἔμαθεν ὅτι ἐγένετο μνηστὴ ἄλλου.

Ὑπερήφανος τὸ πνεῦμα, ὡς πάντοτε τοιοῦτος διεβίωσε, καίτοι φέρων πολυώδυνον εἰς τὸ στῆθος τραῦμα, κατεσίγασε τὰ αἰσθήματά του καὶ διετήρησε γαλήνην καὶ σιωπὴν, προσπαθῶν μάλιστα νὰ τῇ λα-

λῇ ἡσύχως περὶ τοῦ ἐγγίζοντος γάμου της. «Ὅταν προσεχῶς σὲ ἴδω», τῇ εἶπεν, «ὑποθέτω ὅτι θὰ ὀνομάζεσαι Κυρία Σάουορθ», (διότι ἐπρόκειτο νὰ διατηρήσῃ τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα). «Ἐλπίζω», ἀπεκρίθη αὕτη.

Τὰς συντόμους ταύτας μερικότητας ἔθεσα ἐνταῦθα προοιμιάζων τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ νεανικοῦ ἱστορήματος τούτου. Ὁ οἶκος Annesley, ὡς ἐνόησα, ἔκειτο παρημελημένος καὶ σχεδὸν καταπίπτων· διότι ὁ Κ. Μύστερς σπανίως τὸν ἐπεσκέπτετο, κατοικῶν οἰκογενειακῶς εἰς τὴν γειτονείαν τῆς πόλεως Νόττιγκαμ. Διευθύνθην ἔφιππος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ οἴκου ἐκείνου συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Κυρίου Οὐίλδμαν, (τοῦ παρόντος κτήτορος τῆς ἐπαύλεως Newstead Abbey, 1815), καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου νεοφουνλανδικοῦ κυνὸς Βοαστουαίην. Καθ' ὁδὸν ἐπεσκέφθημεν θέσιν τινὰ ἀναφερομένην εἰς τὴν πρὸ μικροῦ ἐκτεθεῖσαν ἱστορίαν. Ἡ θέσις αὕτη ἦτον ἐκείνη, ἐν ᾗ ἀπεχαιρέτισεν ὁ Βύρων τὴν Μαρίαν, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου της. Ὑψηλὸν γήπεδον προβαίνει ἐντὸς τῆς κοιλάδος Newstead, ὡς ἀκρωτήριον ἐντὸς λίμνης, στεφανούμενον πρότερον ὑπὸ ἄλσους ὡραίου καὶ χρησιμεῦον ὡς ὅριον καὶ σημεῖον γείτονος ἔξοχης. Τὸ ἄλσος καὶ ὁ βράχος ἐκεῖνος ζωγραφικῶς περιγράφονται ὑπὸ τοῦ Βύρωνος εἰς τὸ ποίημά του ἐπιγραφόμενον «Ὄνειρον», ἔνθα μελῳδική τις εἰκὼν τῆς νεότητος καὶ τοῦ παιδικοῦ ἔρωτος εὑρίσκεται θελξικαρδίως ἐκτεθειμένη.

«Καὶ εἶδον δύω πλάσματα νεότητος ἀνθούσης,
Ἱστάμενα εἰς κορυφὴν πλευρᾶς πρασινιζούσης.
Ὁ λόφος εἶχεν ὁμαλὴν τὴν κάθοδον, καὶ βράχος
Παράπλευρός τις ἔρρεπε καὶ ἵστατο μονάχος,
Μακρόθεν ἀκρωτήριον θαλάσσης ὁμοιάζων.
Ἀλλ' ὅλος ὁ περίβολος ἐκεῖ ὁ γειτνιάζων
Πάρισται εἰς τὴν ὅρασιν εὐφρόσυνον τοπεῖον,
Πλῆρες δενδρώνων καὶ ἀγρῶν καὶ κήπων καὶ πεδίων.
Ἐκεῖ ἐκ τῶν ἀγροτικῶν ἐξήρχετο δωμάτων
Τῆς καπνοδόχης ὁ ἀτμὸς ἀπὸ διαλειμμάτων.
Τὸν λόφον περιέστεφε ποικίλων δένδρων στέμμα,
Εὐκόλως πλὴν διέκρινε τοῦ θεατοῦ τὸ βλέμμα,
Ὁ ἄνθρωπος πῶς ἔθεσε τὰ δένδρα, ὄχ' ἡ φύσις.
Μὲ πλήρεις ἀπὸ τῆς ζωῆς τὸ πνεῦμα τὰς αἰσθήσεις
Τὰ δύω ταῦτα πλάσματα παιδίον τι καὶ κόρη
Ἐστέκοντο. Τὰ πέριξ της ἡ νέα ἐθεώρει,
Καὶ ὅ,τι ἦτον, ὡς αὐτὴ ὡραῖον, πρὸς τὰ κάτω·
Τοὺς κυανοῦς της ὀφθαλμοὺς ὁ νέος ἐθεᾶτο.
Κ' οἱ δύω ἦσαν εὔμορφοι, κ' ἡ κόρη ἦν ὡραία.
Τὴν κόμην των τὰ ἔτη των ἐχρύσιζον τὰ νέα.
Ἀλλ' ὡς σελήνη φθάσασα εἰς τὸν ὁρίζοντά της,
Ἡ νέα ἤδη ἔστρεφεν ὑγρὰ τὰ βλέμματά της.
Ὁ παῖς ἦτο νεώτερος. ἀλλ' ἔφερε καρδίαν
Πλήρη παλμῶν εἰς μείζονα ἠχούντων ἡλικίαν.
Καὶ εἰς τὸ ὄμμα τοῦ κομψοῦ ἐκείνου νεανίου
Μία μορφὴ ἐπὶ τῆς γῆς, πλὴν κάλλους οὐρανίου,
Ἐνθέρμως ἐλατρεύετο, καὶ ἡ μορφὴ ἐκείνη.
Ἐνώπιόν του τὴν ψυχὴν εἰς ἔκτασιν ἐκίνη.»

Ἐστάλην ἐπὶ τῆς θέσεως, τῆς καθιερωθείσης ὑπὸ τοῦ ἀξιομνημονεύτου συναντήματος τούτου. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐξετείνετο πρὸς τὰ κάτω τὸ «ἀζῶν τοπεῖον», ὅπερ ἅπαξ καλήδυνε τὴν ὅρασιν τοῦ φίλου ζεύγους, ἡ κομψὴ κοιλὰς τῆς βυρωνείου ἐπαύλεως, πεποικιλμένη ὑπὸ δασῶν καὶ σιτοφόρων πεδίων, ἀγροτικῶν πυργίσκων, ῥυακίων, καὶ τῶν μακρόθεν ἀνυψουμένων πύργων καὶ στεγασμάτων τῆς σεμνῆς Ἀββαΐας. Ἀλλὰ τὸ διάδημα τῶν δένδρων ᾤχετο· τὸ εἰκόνισμα τοῦτο τοῦ ποιητοῦ, καὶ ὁ χαρίεις τρόπος καθ' ὃν ἐκεῖνος συνέζευγε τὸ ἄλσος μετὰ τῆς νεαρᾶς πρὸς τὴν Μαρίαν συμπαθείας αὐτοῦ διήγειρε τὰ ὀξύχολα τοῦ συζύγου τῆς νεάνιδος αἰσθήματα, ὅστις ἐδυσχαίραινε κατὰ τῆς ποιητικῆς δόξης, ἥτις ἀπενέμετο πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐρωτικῶν στίχων ἑτέρου Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄλσος ἔκειτο ἐπὶ τῶν γαιῶν του, ἀλλ' ὁ σύζυγος οὗτος διέταξεν ἐν ἐρεθισμῷ σπληνὸς τὴν ἐντελῆ καταστροφήν του. Ὅτε δὲ ἐπεσκέφθην τὸ μέρος τοῦτο μόνοι οἱ κεκομμένοι τῶν δένδρων σκελετοὶ ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἡ χεὶρ ἥτις κατέβαλε τὰ δένδρα καταδικάζεται ὡς ἀνοσία ὑπὸ παντὸς ποιητικοῦ διαβάτου.

Καταβάντες τὸν λόφον εἰσήλθομεν εἰς τὸν ἀνεσλαῖον παράδεισον, ἱππεύοντες ἐν μέσῳ καταβεβλημένων ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς καταιγίδος γηραιῶν δένδρων, ἐνδεδυμένων τὸν παράσιτον κισσὸν καὶ φερόντων ἐπὶ τῶν κλάδων πτηνῶν καλιάς. Ὁ παράδεισος διετμήθη ὑπὸ δημοσίας λεωφόρου, ἣν διαβάντες ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἔξωθεν πυλῶνα τοῦ ἀνεσλαίου οἴκου. Ὁ πυλὼν οὗτος, κτίριον παλαιῶν πλίνθων, ἐχρησίμευεν ἴσως ὡς πύργος ἢ προμαχὼν τοῦ μεγάρου ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, καθ' οὓς πάντες οἱ τοιοῦτοι οἶκοι μετεμορφοῦντο ἄλλοτε εἰς φρούρια. Τοξικαὶ φαίνονται εἰσέτι ἐπὶ τῶν τοίχων, ἀλλ' ὁ εἰρηνικὸς κισσὸς περιενδύσας αὐτὰς καὶ ἀνέρπων ἐπὶ τῆς στέγης, κατεκάλυψε τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς οἰκίας ὡρολόγιον, ὅπερ ἐσήμαινεν ἀκόμητὰς ἐκπνεούσας ὥρας τῶν ἐρειπίων τούτων.

Θολωτὴ δίοδος ἦγε πρὸς τὰ ἔνδον τῆς οἰκίας, κλειομένης ὑπὸ ἰοβρύτων χαλκίνων θυρῶν, ἃς καταστέρουσιν ἀγροτικὰ ἄνθη. Μετὰ τὴν δίοδον ταύτην εἰσήλθομεν εἰς λιθόστρωτον αὐλὴν, φέρουσαν ὡς κόσμημα μικρὰ δένδρα καὶ ἀνθοδόχα ἐξ ἀργίλου ὀπτῆς ἀγγεῖα, καὶ παλαιὰν λιθόκτιστον πηγὴν εἰς τὸ κέντρον. Τὸ ὅλον τοῦ οἴκου ὡμοίαζε γαλλικὴν ἔπαυλιν.

Εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τῆς αὐλῆς ἔκειντο οἱ σταῦλοι, ἔρημοι ἤδη, ἀλλὰ μαρτυροῦντες τὰς κυνηγετικὰς ἀσκήσεις τῶν οἰκητόρων· διότι ἐφαίνοντο δωμάτια καὶ ἄλλα χωρίσματα κυνηγετικῶν ἵππων καὶ κυνῶν, χρησιμεύοντα εἰς ἀνάπαυσιν τῆς τῶν κυνηγῶν ἐπανόδου.

Πρὸς τὸ ταπεινότερον δὲ τῆς αὐλῆς πέρας, ἀπέναντι τοῦ πυλῶνος, ὑψοῦτο ὁ οἶκος αὐτὸς, ἀνώμαλος, καὶ ἀκανόνιστον κτίριον, φέρον ἀνασκευὰς καὶ προσθήκας διαφόρων καιρῶν καὶ ἐθῶν, λιθοκτίστους ἐξώστας, καὶ ὀγκώδεις καπνοδόχας ἀνυψουμένας ἀπὸ τῆς ὀροφῆς. Τὸ ὅλον δὲ μέτωπον τοῦ μεγάρου ἐκαλύπτετο ὑφ' ἑρπόντων φυτῶν.

Ἐζητήσαμεν νὰ εἰσέλθωμεν διὰ τῆς μεσαίας θύρας, ὑπαρχούσης ὑπὸ βαρύλιθον θόλον. Ἡ πύλη ἀσφαλέστατα διὰ σιδηρῶν κεκλεισμένη δοκῶν ἀντήχει, κρουόντων ἡμῶν, εἰς μονήρεις καὶ ἀκατοι-

κήτους αἰθούσας. Τὸ πᾶν ἐφαίνετο ἐγκαταλελειμμένον. Τέλος, μετά τινα χρόνον ἠκροάσθημεν τὸ βῆμα μονήρους τινος φύλακος ἐξελθόντος ἐξ ἀποκέντρου θαλαμίσκου τῆς οἰκίας. Γυνὴ σεμνὴ τὸ ὕψος καὶ βραχεῖα τὸ ἀνάστημα ἐξῆλθεν ἐκ παραπλεύρου θύρας, ἀξία κάτοικος τοῦ ἀρχαίου μεγάρου, συγγηράσασα μετ' αὐτοῦ. Ἡ γραῖα, τὰ ἑβδομήκοντα ὑπερβᾶσα ἔτη, διέτριψε μέγα τῆς ζωῆς αὐτῆς μέρος εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ μετὰ τὴν μετοίκησιν τῆς οἰκογενείας εἰς Νότιγκαμ, κατέστη φρουρὸς τῶν δωμάτων. Αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τοῦ μεγάρου ἦσαν κεκλεισμένα, ἐξ αἰτίας τῶν τελευταίων ταραχῶν τῆς πόλεως, καθ' ἃς τὸ κτῆμα τοῦτο ἐλεηλατήθη ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν ὁμοίων ἀτοπημάτων ὁ ἀνεψιὸς οἶκος ὠχυρώθη οὕτω, καὶ τοι, ὡς φρονῶ, ἡ γραῖα καὶ ὁ ὑπέργηρος κηπουρὸς ἀπετέλουν τὸ σύνολον τῶν φυλάκων. « Πρέπει ν' ἀγαπᾷς πολὺ τὸ παλαιὸν οἴκημα, » εἶπον, « μετὰ τόσα ἔτη τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς σου. » — « Αἴ! κύριε, » ἀπεκρίθη, « οἱ χρόνοι μου ἀπέσασαν, καὶ ἔγω ἀγροτικήν τινα εὔμορφον καλύβην ἰδιοκτήτον εἰς τὸ δάσος Ἄννεσλε, καὶ ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι, ὅτι ἔπρεπε νὰ ποθῶ νὰ ζήσω πλέον εἰς τὸ μικρόν μου καταγώγιον. »

Ὁδηγηθέντες ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς μικροσώμου κουστωδοῦ τοῦ φρουρίου εἰσήλθομεν διὰ τῆς ἀνοιχθείσης παραπλεύρου πύλης, καὶ πασεὶ ὑπὸ εὐρέθημεν εἰς εὐρύχωρον ἀλλὰ ζοφερὰν αἴθουσαν, ἔνθα τὸ φῶς ὡχετεύετο διὰ τῶν τετραγώνων λιθοστρώτων παραθύρων, συνεσκιασμένων ὑπὸ κισσοῦ. Πάντα τὰ περιῆ ἔφερον τὸν τύπον παλαιᾶς τὰ ἔθη καὶ τὰ ἐπίπλα ἀγροτικῆς οἰκίας. Ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης ἔκειτο τράπεζα σφαιριστηρίου, καὶ εἰς τοὺς τοίχους ἐκρέμαντο εἰκόνες σταδιοδρόμων ἵππων, κυνηγῶν, κυνῶν μεμιγμένων μετὰ εἰκόνων τῆς οἰκογενείας.

Κλίμακες ἔφερον ἄνω τῆς αἰθούσης εἰς διάφορα δώματα. Λείψανα ἀρχαίων ἱπποτικῶν χρόνων καὶ κοσμήματα πεπαλαιωμένα ἐφαίνοντο τῇδε κἀκεῖσε. Ὅλα ταῦτα μᾶς ἐδείκνυε μετ' ἀρχαιολογικοῦ ζήλου ἡ μικρὰ γραῖα βεβαιοῦσα ἡμᾶς, ὅτι τινὰ τούτων ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς τὸν περίφημον λῃστὴν Robin Hood. Ὄντες δὲ ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἣν κατενέμετο ὁ ὀνομαστὸς ἐ εἶνος κακοῦργος, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ διαμφισβητήσωμεν περὶ οὐδενὸς τῶν λειψάνων, ἂν καὶ ἐδιστάζομεν ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν τοιούτων τοῦ ἱματισμοῦ ἀντικειμένων, ἅτινα ἐφαίνοντο ἡμῖν μεταγενεστέρων τοῦ λῃστοῦ χρόνων.

Περιηγουμένων ἡμῶν τοὺς διαφόρους θαλάμους, ὁ συνοδίτης κύων παρηκολούθει ἀναλγήτως τὰ βήματά μας, ὡς νὰ ἐπεδεώρει καὶ οὗτος τὰ περιῆ. Ἐστράτην ἵνα ἐπιπλήξω τὴν ἄνευ ἀδείας εἰσέλευσίν του, ἀλλ' ἅμα ἡ οἰκοφύλαξ τὸν ἀνεγνώρισεν ὡς ἀνήκοντα ἄλλοτε εἰς τὸν λόρδον Βύρωνα, ἡ καρδία της ἐφάνη κατανυγεῖσα εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ εὐγενοῦς τετραπόδου.

« Ὄχι, ὄχι, ἄφετέ τον ἥσυχον, » εἶπεν ἐντόνως, « ἄφετέ τον νὰ περιπατήσῃ ὅπου ἀγαπᾷ· καλῶς ὥρισεν. Ἐὰν ἔζη ἐδῶ, ἤθελον φροντίζει περὶ τῆς ὑγείας του καὶ ὁ καλὸς Βοαστοαίην δὲν ἤθελε στερεῖται τίποτε. — Καλά! » ἐξηκολούθησε χαδεύουσα τὸν κύνα, « τὶς ἤλπιζε νὰ ἴδω ἕνα σκύλον τοῦ Λόρδου Βύρωνος εἰς τὸν οἶκον τοῦτον; »

« Ὑποθέτω λοιπὸν, » εἶπον, « ὅτι ἐνθυμεῖσαί τι περὶ τοῦ λόρδου Βύρωνος, ὁπότ' ἐσυνείθιζε νὰ ἔρχετ' ἐδῶ. » Ὁ Θεὸς νὰ τὸν εὐλογήσῃ, « ἔκραξεν ἡ γραῖα, « πολὺ καλὰ ἐνθυμοῦμαι. Ἐσυνείθιζε νὰ ἔρχετ' ἔφιπτος ἐδῶ, νὰ περᾷ τρεῖς ἡμέρας ἑκάστοτε, καὶ νὰ κοιμᾶται εἰς τὸν κυανοῦν κοιτῶνα. Ταλαίπωρος νέος! ἠγάπα πολὺ τὴν νέαν κυρίαν μου, ἐπεριπάτει μαζῆ της εἰς τὸν κῆπον καὶ εἰς τοὺς ἐξώστας, καὶ ἐφαίνετο ἐρωτευμένος καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν της. Τὴν ὠνόμαζε τὸ ὡραῖον ἐωθινὸν ἄστρον τοῦ Ἄννεσλε! »

Ἡ ὡραία ποιητικὴ φράσις μὲ συνεκίνησε.

» Φαίνεσαι ὅτι ἀγαπᾷς τὴν μνήμην τοῦ λόρδου Βύρωνος; » εἶπον.

« Πῶς ὄχι, κύριε! Ἦτο πάντοτε καλὸς πρὸς ἐμὲ, ὅτε ἤρχετο. Ἀτυχία! λυπηρὸν πρᾶγμα, ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ νέα κυρία μου δὲν συνεζεύχθησαν. Ἡ μήτηρ της δὲν ἐναντιοῦτο εἰς τοῦτο ποσῶς. Εὐπρόσδεκτος πάντοτε ἦτο καὶ φαιδρὸς ὁμοτράπεζος· μερικοὶ στοχάζονται ὅτι θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἀλλὰ δὲν ἐγίνετο! Ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σχολεῖον, ὁ κύριος Μύστερς τὴν εἶδε, καὶ τὰ πράγματα ἔλαβον τέλος. »

Ἡ ἁπλῆ γραῖα μᾶς ἔδειξε τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας, ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ ὁποίου ἐμειδία ὁ μικρὸς καὶ πολυαγάπητος ἀνθοφόρος κῆπός της. Ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου ὁ Βύρων ἐκάθητο ἀναζόμενος τὸ ἄσμά της, καὶ θεωρῶν αὐτὴν μετ' ἐμπαθοῦς καὶ σχεδὸν καρδιαλγοῦς ἀφοσιώσεως παιδὸς ἐρωτολήπτου. Ὁ ἴδιος παριστᾶ λαμπρῶς τὴν εἰκόνα τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης λατρείας.

« Πνοή του καὶ ζωὴ αὐτὴ, αὐτὴ ἦτο φωνή του,
Τὴν ἐθεώτο ἐμπλεοι πυρὸς οἱ ὀφθαλμοί του.
Οἱ λόγοι της τὸ στῆθός του ἐπλήρουν, καὶ τὸ βλέμμα
Αὐτῆς ὅπου ἐστρέφετο, τὴν ἠκολοῦ ἠρέμα,
Καὶ ἔβλεπε τὰ πράγματα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν της,
Καὶ ὅλα τῷ ἐφαίνοντο λαμπρὰ ἐνώπιόν της,
Διότι ἔπαυσε νὰ ζῇ ζῶν τὴν ζωὴν τῆς νέας·
Τὴν εἶχε σκέψεως ἀρχὴν καὶ ὅριον ἰδέας.
Ἡ τόνος της, ἡ ἐλαφρὰ ἀφή της αἰφνιδίως
Τὸ αἷμά του ἐρλόγιζε κ' ἐρύθραινεν ἀγρίως
Τὰς παρειάς του, ἀλλὰ πῶς συνεκινεῖτο οὕτω.
Τὸ αἴνιγμα τοῦ τόσου του ἀγῶνος ἦτο τοῦτο. »

Ἀφελής τις Βελγικὸς σκοπὸς ἀσματίου ὀνόματι Μαρία - Ἄννα, ἀπέβαινεν, ἕνεκα τῆς ὁμωνυμίας τῆς νέας φίλης, τὸ ἐντρύφημα τῆς ἀκοῆς του, καὶ συχνότατα τὴν παρεκάλει νὰ τὸ ψάλλῃ.

Ὁ θάλαμος, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ οἴκου μέρη, εἶχέ τι λυπηρὸν καὶ παρημελημένον. Τὰ ἀνθοφόρα ἀγγεῖα, ἅτινα ἐθαλλόν ποτε ὑπὸ τὴν ἐπίψαυσιν τῆς χειρὸς τῆς Μαρίας ἐλύμαινον ἄγρια φυτὰ, τὸ δὲ κλειδοκύμβαλον, ὅπερ ἄλλοτε ἐμελῴδει ὑπὸ τοὺς δακτύλους της καὶ διέχυνε φρικιάσματα εἰς τὴν

καρδίαν τοῦ νέου ποιητοῦ ἔκειτο ἤδη ἄναυδον καὶ ἄχορδον.

Ἐξηκολουθήσαμεν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐρήμων δωμάτων, διαφόρων τὴν μορφὴν καὶ τὸ μέγεθος, καὶ μετρίως κεκαλωπισμένων· εἰς τοὺς τοίχους τινῶν ἐκ τῶν θαλάμων τούτων ἐκρέμαντο οἰκογενειακαὶ εἰκόνες, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ἡ τοῦ Κ. Σάουορθ, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ « *πονηροῦ Λόρδου Βύρωνος.* »

Αἱ ἄγριαι τὴν πρόσοψιν αὗται εἰκόνες ἰσχυρὰν ἐξήσκησαν ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς φαντασίας τοῦ νέου ποιητοῦ, κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν εἰς τὴν ἔπαυλιν. Παρατηρῶν ἀκοντιζόμενα τὰ βλέμματά των ἐπ' αὐτοῦ, ἐφαντάζετο ὅτι τῷ ἀπεύθυναν ἐπίπληξιν πικρὰν, ὡς ἂν ἐμνησικάκουν τρόπον τινὰ κατ' αὐτοῦ ἕνεκα τῆς μονομαχίας τοῦ πάππου του. Τὰς κακοφήμους βλέψεις τῶν εἰκόνων τούτων μετεχειρίσθη ὡς λόγον, ἂν καὶ πιθανῶς ἀστεϊζόμενος, διὰ νὰ μὴ κοιμηθῇ εἰς τὸν οἶκον, βεβαιῶν ὅτι ἐφοβεῖτο μὴ κατέλθωσιν αἱ αὐστηραὶ σκιαὶ ἐκ τῶν τοίχων καὶ διαταράξωσι τὸν ὕπνον του. Τοιοῦτόν τι αἴσθημα ἐκφράζει στροφή τις τοῦ ποιήματος αὐτοῦ Don Juan.

« Ἱπποτῶν μορφαὶ θρηνώδεις κ' εἰκονίσματα ἀγίων
Φαίνονται ὡς ν' ἀνεζῶσιν εἰς τὸ σέλας τῆς σελήνης.
Πρὸς τὰ πρόσω ἢ ὀπίσω ἅμα στρέψῃς, μυστηρίων
Φωνῶν τόνους ἐκ τῶν τάφων ἐξυπνοῦντας διακρίνεις.
Καὶ σκιαὶ ὠχραὶ κινοῦνται ἀπὸ τῶν εἰκονισμάτων·
Μ' αὐστηρὸν σὲ βλέπουν βλέμμα, ὡς νὰ σ' ἐρωτοῦν, πῶς μόνος
Τολμηρῶς αὐτοῦ διάγεις ὅπου μόνον τῶν μνημάτων
Ἔθεσε τὴν κατοικίαν ὁ τὸ πᾶν δαμάζων χρόνος. »

Ἀλλὰ τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ ἡ φαντασία δὲν ἐγέννα ματαίως τὰς φαντασμαγορίας ταύτας. Ἡ ἀνεσλαία ἔπαυλις, ὡς πλεῖσται ὅσαι ἀρχαῖαι ἀγγλικαὶ οἰκίαι, κοσμούμεναι ὑπὸ οἰκογενειακῶν εἰκόνων κρεμαμένων εἰς κεκονιαμένας στοὰς καὶ ἔρημα δώματα, δὲν ἠμοίρει νυκτερινοῦ φαντάσματος σχέσιν ἔχοντος μυστηριώδη μὲ τὰ ὠχρὰ τῶν νεκρῶν της χρονικά. Ἡ ἁπλῆ ἡμῶν ὁδηγὸς ἐστάθη πρὸ τῆς εἰκόνος γυναικός τινος, ὑπαρξάσης τὸ ἐγκαλώπισμα τοῦ καιροῦ της καὶ κατοικησάσης εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὅτε ἤνθει ἡ καλλονή της. Μυστηριῶδές τι ἡ μελαγχολικὸν ἀπέπνεεν ἡ ἱστορία της· ἀπέθανε νέα, ἀλλ' ἡ σκιά της ἐξηκολούθει ἐπί τινα καιρὸν θαμίζουσα τὸ ἀρχαῖον μέγαρον, πρὸς φρίκην τῶν ὑπηρετῶν, καὶ πρὸς ἀνησυχίαν τῶν ἐπισκεπτομένων τοσαύτην, ὥστε μετὰ μεγάλης δυσκολίας τὸ τεθορυβημένον καὶ αὐτῆς τῆς ὁδηγοῦ πνεῦμα κατηυνάσθη καὶ ἡσύχασεν.

Ἐκ τοῦ ὑπερῴου κατέβημεν εἰς τὸν κῆπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Βύρων ἠγάπα νὰ περιπλανᾶται μετὰ τῆς φίλης του Μαρίας. Ὁ κῆπος οὗτος εἶχεν ἀρχαίαν γαλλικὴν διαίρεσιν. Διάδρομος μακρὸς, κεκοσμημένος ὑπὸ βαρέων λιθίνων δρυφράκτων καὶ λελαξευμένων ὑδριῶν διέτεμνε τὸν κῆπον καὶ ἦν πλήρης κισσοῦ καὶ ἐρπούσης πρασιᾶς· παρημελημένη δενδροστιχία θαμνωδῶν δένδρων ὥριζε τὴν μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ διαδρόμου, καὶ εἰς κομψόν τι πυκνόσκιον ἄλσος κατῴκουν οἰκογένειαι σεβάσμιαι φιλερήμων πτηνῶν. Κατήφοροι καὶ κλίμακες ἦγον ἐκ τοῦ διαδρόμου εἰς ποικιλόμορφον ἀνθόστρωτον κῆπον. Ἡ πλευρὰ τοῦ μεγάρου, ἡ βλέπουσα πρὸς τὸν κῆπον ἔφερε τὰ πρὸ αἰώνων τῆς ἀτμοσφαίρας στίγματα, τὰ δὲ λιθόκτιστα παράθυρα καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ τοῦ μετώπου ὡρολόγιον ἐδύθιζον τὴν σκέψιν εἰς χρόνους ἀρχαίους.

Ὁ περίμουσος καὶ ἥσυχος κῆπος, κατοικητήριον ἅπαξ ἔρωτος καὶ ποιήσεως, ἦν ἤδη παρημελημένος καὶ ἄγριος, ἀλλ' εἰσέτι ὡραῖος ἐν τῇ ἐρημώσει αὐτοῦ, καθότι ἡ μελαγχολία, ἣν ἡ θέα τῶν ἐρήμων δενδροστιχιῶν ἐνέπνεεν, ἡνοῦτο μετὰ τῆς ἀναμνήσεως τῶν δύω ὄντων, ὅτε ἄλλοτε περιεπάτουν εἰς τὴν δρόσον τῆς ζωῆς, τῆς νεότητος, τῆς καλλονῆς. Ὁ κῆπος, ὡς αἱ νέαι καρδίαι των, κατέπεσαν εἰς γῆρας καὶ εἰς ἐρείπιον.

Εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον, ἐπεσκέφθημεν θάλαμον, κείμενον ἄνω τοῦ προπυλαίου, ἡ τῆς μεγάλης εἰσόδου, καὶ φέροντα προφανέστατα δείγματα παλαιότητος καὶ καταπτώσεως· ἀλλὰ τὸ δῶμα τοῦτο περιέχει ποιητικὰς ἀναμνήσεις, ὡς ὑποτιθέμενον νὰ ἦναι τὸ ὑπὸ τοῦ Βύρωνος ἀναφερόμενον ἐν τῷ *Ὀ-νείρῳ* εὐκτήριον καταγώγιον, ὅθεν ἀπεικονίζων τὴν ἀναχώρησίν του ἐκ τῆς ἀνεσλαίας ἐπαύλεως, μετὰ τὴν εἴδησιν τοῦ ἀῤῥαβῶνος τῆς φίλης του Μαρίας.

Ὑπῆρχ' ἐκεῖ περίοπτος ἀρχαία κατοικία,
Σφριγῶν τις ἵππος ἔδακνε τ' ἀδέσποτα ἡνία.
Καὶ ἵστατο πρὸ τῶν τειχῶν. Ἐντὸς εἰς δῶμ' ἀρχαῖον,
Εἶδον ἱστάμενον ὠχρὸν καὶ μοναχὸν τὸν νέον,
Τὸν παῖδα τοῦ ὀνείρου μου. Τὸ ἄτακτόν μου ὄθμα.
Ἐδίλου τῶν ὀνείρων του τὸ θορυβῶδες κῦμα.
Ἐκάθησε καὶ ἥρπασεν εὐθὺς τινὰ γραφίδα,
Καὶ λέξεις τινὰς ἔγραψε, τί ἔγραψε δὲν εἶδα.
Καὶ ὕστερον ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν,
Ἐπὶ τῶν δύω του χειρῶν, ὡς ἀπὸ αἰφνιδίαν
Νὰ ἐκλονίσθη ταραχὴν. Ἀνορθωθεὶς ἐκ νέου.
Μὲ χεῖρας ὑπ' αἰσθηματος τρεμούσας φρικαλέου,
Ἔσχισεν ὅ,τι ἔγραψε, χωρὶς πλὴν νὰ δακρύσῃ.
Τὴν θύελλαν τοῦ πνεύματος ζητῶν νὰ ὑποσβύσῃ.
Τὸ μέτωπόν του ἔκλινε κ' ἐσκέπτετο ἡσύχως,
Εἰς τὸν μονήρην θάλαμον ἠκούσθη λεπτὸς ἦχος.
Ἡ τῆς ψυχῆς του δέσποινα εἰσῆλθεν. Ἐμειδία,
Τῶν ὀφθαλμῶν της ἔλαμπεν ἡ λάμψις ἡ γλυκεῖα.
Ἐγνώριζε πῶς ὑπ' αὐτοῦ ἐνθέρμως ἠγαπᾶτο.
Τὸ ἤξευρε, τὸ ἐμαθε προτοῦ, δὲν ἠπατᾶτο.
Πῶς ἡ σκιά της ἔγυνε σκιὰν εἰς τὴν ψυχήν του.
Κ' εἶδεν εἰς ζόφον βέουσαν τὴν ὅλην ὑπαρξίν του,
Πλὴν δὲν διέβλεψε τὸ πᾶν. Ὁ πάσχων νεανίας
Ἠγέρθη καὶ μετὰ ψυχρᾶς συνέφιγξε θωπείας,
Τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωπόν του
Σκέψεις τινὲς ἐφάνησαν ὡσεὶ ῥυτίδες πόντου.
Ἐφάνησαν, ἐχάθησαν. Τὴν χεῖρά της ἀφήσας
Καὶ πρὸς τὴν θύραν μὲ ἀργὸν ὄθματίσμα χωρήσας
Τὸ ὕστερον ὑ γ ί α ι ν ε δὲν εἶπεν εἰς τὴν νέαν,
Διότι ἐχωρίζοντο μὲ θλίψιν ἀμοιβαίαν,
Καὶ μὲ μειδίαμα λεπτόν. Καὶ ὕστερον κατέβη
Τὴν κλίμακα, κι' εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του ἀνέβη.
Κι' εἰς τὸ φρυάσσον κάλπασμα τοῦ κέλητος ἀφέθη.
Πετ' ἔκτοτε ἀπέναντι τοῦ οἴκου δὲν εὑρέθη.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἐπωνύμων.

—o—

1) *Ἐπώνυμοι καὶ ἀρχηγέται* (ὡς ἐν Σπάρτῃ οἱ βασιλεῖς *ἀρχαγέται*) ὠνομάζοντο οἱ ἀρχαῖοι ἀττικοὶ ἥρωες, καθ' οὓς ὁ Κλεισθένης ὠνόμασε τὰς δέκα Ἀθηναϊκὰς φυλάς (Ἡροδ. Ε'. 66), αἵτινες ἀναφέρονται κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν· Ἐρεχθηΐς, Αἰγηΐς, Πανδιονίς, Λεοντίς, Ἀκαμαντίς, Οἰνηΐς, Κεκροπίς, Ἱπποθοωντίς, Αἰαντίς καὶ Ἀντιοχίς. Τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἵσταντο ἐν τῷ ἔσω Κεραμικῷ πλησίον τοῦ Βουλευτηρίου (Παυσ. Α'. 5, 2.). Ὁ δὲ τόπος οὗτος ἐχρησίμευεν εἰς δημοσίους σκοπούς· αὐτοῦ π. χ. *ἔμπροσθεν ἢ πρὸ τῶν ἐπωνύμων* ἀνηρτῶντο ἤ, ὡς λέγομεν τὴν σήμερον, ἐτοιχοκολλῶντο πᾶσαι αἱ δημόσιαι ἀγγελίαι καὶ δηλώσεις (Ἰσαι. Δικαιογ. §. 38. Δημοσθ. κ. Μιδ. §. 103. κ. Τιμοκρ. §. 23.) αὐτόθι *παρὰ τοὺς ἐπωνύμους* (Δουκ. Ἀναχαρ. 17.) ἀνηγείροντο καὶ οἱ τιμητικοὶ ἀνδριάντες.

2) *Ἐπώνυμοι* ὠνομάζοντο, εἰ καὶ μὴ ἐπισήμως, πάντες ἐκεῖνοι οἱ ἐν ταῖς διαφόροις ἑλληνικαῖς πολιτείαις ἄρχοντες, καθ' οὓς ἐν ἐλλείψει γενικῶς παραδεδεγμένης χρονολογίας ἐδηλοῦτο τὸ ἔτος, ὡς π. χ. ἐν *Ἀθήναις* ὁ πρῶτος ἄρχων (ὁ *ἄρχων*, ἁπλῶς οὕτως ὀνομαζόμενος· ἡ δὲ προσθήκη *ἐπώνυμος* δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ ἐπίσημον ἤτοι δημόσιον αὐτοῦ ὄνομα). — τὸ δ' ὄνομα *ἐπώνυμος ἄρχων* ἀπαντᾶται περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἄρχοντος παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τῶν ὑστέρων χρόνων, μάλιστα παρὰ τοῖς γραμματικοῖς, ὡς καὶ ἡ *ἐπώνυμος ἀρχὴ* παρὰ Πλουτάρχῳ (Ἀριστειδ. 1, 5.). ἕτερος δὲ τούτου φαίνεται ὢν ὁ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς *ἐπώνυμος ἄρχων* (Corp Inscr. gr Nr. 353.· περὶ δὲ τρίτου τινὸς *ἐπωνύμου* ἴδε κατωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 3. Ἐπὶ δ' Ἀντιγόνου καὶ Δημητρίου (τοῦ Πολιορκητοῦ) 307-288 π. χρ. ὡς *ἐπώνυμοι* τὸν τόπον τῶν ἀρχόντων καταλαμβάνουσιν οἱ *ἱερεῖς σωτήρων* (Πλουτ. Δημητρ. 10.), ἀλλ' ἡ βραχεῖα διάρκεια τούσων οὐδεμίαν ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν χρονολογικὴν δήλωσιν τοῦ χρονικοῦ ἐκείνου διαλείμματος, καὶ οὕτως ὕστερον οἱ ἱερεῖς οὗτοι ἀνεφέροντο ὡς ἄρχοντες. — Ἐν δὲ *Σπάρτῃ* ἐπώνυμοι ἦσαν οἱ *Ἔφοροι* (Παυσαν. Γ'. 11, 2.) ὕστερον δ' οἱ *πατροκόμοι* (Corp in.a sct. I. p. 605). Ἐν *Ἄργει* αἱ *ἱέρειαι* τῆς Ἥρας (Σχολ. Θουκ. Β'. 2.)· ἐν *Τροιζῆνι* ὁ *στρατηγὸς* (C. I. Nr. 1185.)· ἐν *Τεγέᾳ* ὁ *ἱερεὺς* (αὐτ. Nr. 1513.) ἐν *Μεσσηνίᾳ* ὁμοίως ὁ *ἱερεὺς* (αὐτ. 1297.)· ἐν *Ἀχαΐᾳ* ἐπὶ τῆς συμπολιτείας οἱ *δαμιουργοὶ* (αὐτ. 1542), ὁ δὲ *θεοκόλος* (αὐτ. 1543.) φαίνεται μόνον κατὰ πόλεις ἄρχων ὤν. Ἐν *Μεγάροις* ὁ *βασιλεὺς* (αὐτ. 1052 κ. ἀλ.), ἐπὶ δὲ τῶν Ῥωμαίων ὁ *στρατηγὸς* (αὐτ. 1072. κλ.), καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν ὁ *ἀρχιερεὺς* τοῦ Ἀπόλλωνος (1059. κ. ἀλ.)· ἐν *Βοιωτίᾳ* ὁ ἀνώτατος *βοιωτάρχης* τῆς βοιωτικῆς συμπολιτείας (αὐτ. 1570 κ. ἀλ.), ὁ δ' *ἄρχων* τῶν πόλεων κατ' ἰδίαν (1562. 1564, κ. ἀλ.) καὶ οἱ *ἱερεῖς* ἐν τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν (1568. 1576, κ. ἀλ.)· ἐν *Φωκίδι* οἱ *ἄρχοντες* (συνήθως δύο, 1724. κ. ἀλ. εἷς δ' ἐν Ἀρτικλείᾳ 1738.)· ἐν *Δελφοῖς* ὁμοίως οἱ *ἄρχοντες* (1689, κεξ. παρὰ δὲ Δημοσθ. περὶ στεφ. §. 154 κεξ. *ἱερεῖς*)· ἐν *Λοκρίδι* ὡσαύτως οἱ *ἄρχοντες* (1751. 1752. κ. ἀλ.), μόνον ἐν *Ναυπάκτῳ* οἱ *θεωροὶ* (1756 κεξ.)· ἐν *Αἰτωλίᾳ* ἐπὶ τῆς συμπολιτείας ὁ *στρατηγὸς* (1702 κ. ἀλ.)· ἐν *Ἀκαρνανίᾳ* ἐπὶ μὲν τῶν ἱερῶν ὁ *ἱεραπόλος* τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δὲ τῶν πολιτικῶν ὁ *στρατηγὸς* (1792.). ἐν *Ἀμβρακίᾳ* ὁ πολέμαρχος (1797). Ἐν *Κερκύρᾳ* ὁ *πρυτανεύων* (1854 κεξ.). *Ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου* ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ *ἄρχων* (ὡς παραλλαγὴ ἀπαντῶνται ἔν τινι ἐπιγραφῇ τῆς *Σκιάθου* ἐκ τῶν χρόνων Σεπτιμίου τοῦ Σευήρου (2154.). *Ἄνθης ἦρξεν ἐπωνύμου ἀρχῆς*, καὶ ἐν ἑτέρᾳ τῆς *Τήνου* (2339.) *ἄρχων ἐπώνυμος Γέμελλος*)· *ἐν Κρήτῃ οἱ κόσμοι* (ὡς γνωστὸν δέκα τὸν ἀριθμὸν (2551. κ. ἀλ.). *Ἐν Κῷ κοσμεῦς* (2501.), ὁμοίως ἐν *Ῥόδῳ* (2525. 6.) καὶ *Τενέδῳ* (2165.)· ἐν *Σαμοθράκῃ* ὁ *βασιλεὺς* (2157 κεξ.)· ἐν *Μιλήτῳ* ὁ *στεφανηφόρος* (ἄρχων) ἢ ἱερεύς. Ἐνίοτε ὁ *τροφητεύων*, καὶ οἱ *ταμεῖοι τῶν ἱερῶν χρημάτων* (2852, 3. κλ. κλ.). τοῦ *Μιλήτου τῶν Ἰώνων ὁ πρύτανις* (2809.). Ἐν *Ἐφέσῳ* ὁ *πρύτανις* καὶ ὁ *γραμματεὺς τοῦ δήμου* ἐπὶ Ῥωμαίων (3001 κ. ἀλ.)· ὁ *γραμματεὺς* ἀπαντᾶται ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἀσίας. Ἐν *Σμύρνῃ* ὁ *στεφανηφόρος*, ὁ *Ἀσιάρχης* καὶ ὁ *Ἀρχιερεὺς* (Κ. Οἰκονόμου αὐτοσχ. διατρ. περὶ Σμύρνης σ. 21—22.) καὶ ὁ *στρατηγὸς* (ὁ Ῥωμαῖος) ὡς καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἀσίας (αὐτόθι) κτλ. Ἐν τῇ *Ταυρικῇ χερσονήσῳ οἱ ἄρχοντες* (4. τὸν ἀριθμὸν συνήθως κτλ. κτλ.

3) Τῶν ἀρχόντων τούτων ὄχι διάφοροι κατ' οὐσίαν εἰσὶν οἱ 42 *ἐπώνυμοι* (*οἱ τῶν ἡλικιῶν*) ἐν Ἀθήναις, οἵτινες ἐχρησίμευον πρὸς δήλωσιν τῶν 42 παραγγελμάτων τῶν στρατευσίμων· διότι ἡ στρατεύσιμος ἡλικία ἀπὸ τοῦ 19 ἔτους ἀρχομένη παρετείνετο μέχρι τοῦ 60· ὥστε 42 ἔτη, δηλ. ἐπὶ 42 ἀρχόντων ἐπωνύμων) ὤφειλε στρατεύεσθαι ἕκαστος πολίτης Ἀθηναῖος (Ἁρποκρτ, ἐν λ. *ἐπώνυμοι*) καὶ ἰδίως Ἀριστοτελ, παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν λ. *στρατεία ἐν τοις ἐπωνύμοις*). Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ λέγεται· « Διττοί εἰσιν οἱ ἐπώνυμοι· δέκα μὲν οἱ τῶν φυλῶν· δύο δὲ καὶ τετταράκοντα οἱ τῶν ἡλικιῶν. Οἱ δὲ ἔφηβοι ἐγγραφόμενοι, πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα ἐνεγράφοντο, καὶ ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὅ τε ἄρχων, ἐφ' οὗ ἐπεγράφησαν, καὶ ὁ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει ἐπιδεδημηκώς. (*) Νῦν δὲ εἰς τὴν βουλὴν ἀναγράφονται. « — « Χρῶνται δὲ τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλικίαν ἐκπέμπωσι, προσγράφουσιν ἀπὸ τίνος ἄρχοντος ἐπωνύμου μέχρι τίνος δεῖ στρατεύεσθαι. » Τούτων τῶν τεσσαράκοντα δύο ἐτῶν τὰ μὲν δύο, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ 19 μέχρι τέλους τοῦ 20, (ἐγγραφέντες εἰς τὸ *ληξιαρχικὸν γραμματεῖον*, καὶ δημόται γενόμενοι) λαμβάνοντες ἀσπίδα καὶ δόρυ, παρὰ τοῦ δήμου περιεπόλουν τὴν χώραν τῆς Ἀττικῆς· καὶ διέτριβον ἐν τοῖς φυλακτηρίοις (Ἀριστοτ. πολ. Ἀθην.)· μετὰ δὲ τὸ εἰκοστὸν, εἰς τὸν (στρατιωτικὸν) κατάλογον ἐγγραφόμενοι καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀγραύλου τὸν περίφημον ἐκεῖνον ὅρκον ὀμνύοντες· *οὐ καταισχυνῶ τὰ ὅπλα, οὐδὲ καταλείψω τὸν προστάτην* κτλ. εἰς ὑπερορίους στρατείας ἐξήρχοντο.

Ἐνταῦθα διεκρίνοντο δύο εἴδη στρατειῶν, περὶ ὧν ὁ Αἰσχίνης (π. Παραπρεσβ. 330.) λέγει ὧδε· « *Καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐκ διαδοχῆς ἐξόδους τὰς ἐν τοῖς ἐπωνύμοις καὶ τοῖς μέρεσιν ἐξῆλθον.* » Ἦσαν λοιπὸν αὗται αἱ στρατεῖαι ἢ ἔξοδοι 1) *αἱ ἐκ διαδοχῆς ἢ ἐν τοῖς ἐπωνύμοις ἔξοδοι ἢ στρατεῖαι*, οὕτως ὀνομαζόμεναι, διότι ἐγίνοντο κατὰ διαδοχήν τινα καὶ ἀκολουθίαν ἐτῶν, διὰ τῶν ἐπωνύμων δηλούμενων, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· 2) *αἱ ἐν τοῖς μέρεσιν ἔξοδοι ἢ στρατεῖαι*, περὶ ὧν οἱ μὲν ἀρχαῖοι γραμματικοὶ (Bekker Ἀνεκδ. 251. 308 καὶ Σουΐδ. ἐν λ. *τερθρεία*) ἔλεγον, ὅτι οὕτως ἐκαλοῦντο ὡς γινόμεναι *ἐν μέρεσι τοῖς ἀκινδύνοις τῆς χώρας*· τῶν δὲ νεωτέρων πολλοὶ θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς ἔργον τῶν περιπόλων, οἱονεὶ ἐν *μέρεσι* τῆς χώρας, τῆς Ἀττικῆς, τελουμένας· ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα γνώμη, κατὰ Wachsmuth Hellenische Asterthumikunde 2 Theil. I Abschn. Beilage 5 σ. 412.), ἔχει ὡς ἑξῆς. *Στρατεία ἐν τοῖς μέρεσιν* ἦν ἡ τελουμένη οὐχί, ὡς ἡ ἐκ *διαδοχῆς στρατεία*, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν ἐξωτερικοῦ τινος πολέμου, ἀλλὰ πρὸς ἰδιαίτερόν τι πολεμικὸν ἔργον, ἐφ' οὗ δὲν ἀπῃτεῖτο πλήρης διάτασις, οὐδ' ἐπέκειτο τέλειος κίνδυνος· διὸ καὶ ἡ τοιαύτη στρατεία δὲν ἐλογίζετο τελεία, ἀλλὰ μερική. Τοιαῦτα λοιπὸν μερικὰ ἔργα ἐννοητέον ὑπὸ τὸν ὅρον *μέρη*. Ἄλλη διάκρισις, τῆς προειρημένης πάντη διάφορος, ἦν ἡ τῆς *στρατείας ἢ ἐξόδου ἐκ καταλόγου* καὶ τῆς *παγστρατιᾷ* ἢ *πανδημεί*· περὶ ὧν, καὶ οἰκοθεν εὐδιαγνώστων, ὁ οἰκεῖος τόπος ἐστὶν ἀλλαχοῦ.

(*) Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῆς ὁμωνυμίας τῶν ἀρχόντων συγχύσεως.

Περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι Γραμματέων.

—o—

Εἰ καὶ καρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ ἔργον τοῦ *γραμματέως* δὲν ἦτο τόσον ταπεινὸν, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις τὸ τοῦ *scribae*, ὅμως καὶ οὕτω μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν καὶ βαθμῶν τῶν γραμματέων, μάλιστ' ἐν Ἀθήναις, ὑπῆρχε μεγάλη διαφορά· Ἐν τῷ ἀττικῷ δηλ. πολιτεύματι ὑπῆρχον πολλοὶ γραμματεῖς, καὶ οὐδεμία ἀρχὴ, μικρὰ ἢ μεγάλη, ἐστερεῖτο αὐτῶν. Τὴν ἐλαχίστην σημασίαν καὶ τιμὴν (Δημοσθ, π. Στεφάνου, σ. 314.) εἶχον οἱ μισθωτοὶ γραμματεῖς ἢ γραφεῖς τῶν διαφόρων μᾶλλον ἢ ἧττον ἐξηρτημένων καὶ ὑπαλλήλων *ἀρχῶν* καὶ *ἀρχείων* καὶ τῶν *ἐπιμελητῶν*, ὧν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀπολυομένων ἐπαύοντο καὶ οἱ γραμματεῖς. Πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην προσελαμβάνοντο συνήθως δημόσιοι δοῦλοι ἢ ἀπελεύθεροι ἐκ ταπεινοτάτου γένους· ἡ δὲ ἐκλογὴ αὐτῶν ἐγίνετο συνήθως ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, εἰς ὧν τὴν ὑπηρεσίαν προσελαμβάνοντο. — Εἰς τούτους ἀνήκουσιν ἐν Ἀθήναις π. χ. οἱ γραμματεῖς τῶν *λογιστῶν*, τῶν *ἑνδεκα* (Πολυδ. Η' 102. Αἰσχ. κ. Κτησιφ. σ. 463.), τῶν *ἐπιμελητῶν τοῦ ἐμπορίου*, τῶν *ἐπιμελητῶν τῶν νεωρίων* κ. ἄλ. Ἀλλὰ μεταξὺ τούτων τῶν γραμματέων τῶν διαφόρων ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων τῶν δικαστηρίων, οἵτινες, πρὸς δήλωσιν τῆς ταπεινῆς των ὑπηρεσίας, καὶ ὑπογραμματεῖς ὠνομάζοντο, ἀναμφιβόλως ἦσάν τινες σχετικῶς ἐπισημότεροι, οἱ ἐν ταῖς δίκαις ἀναφερόμενοι γραμματεῖς τῶν *ἀρχόντων* (τῶν κυρίως οὕτω λεγομένων, οἵτινες, ἐν παρόδῳ εἰπεῖν, ἦσαν ὁ *ἄρχων βασιλεύς*, ὁ *ἄρχων* (ἐπώνυμος), ὁ πολέμαρχος καὶ οἱ 6 θεσμοθέται), παρ' ὧν ἀπῃτεῖτο δοκιμασία, καὶ τοι ἡ ἐκλογὴ των ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχόντων ἐξετελεῖτο (Πολυδ. Η'. 92.).

Πάντων δὲ τούτων τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων ὅλως διάφοροι κατά τε τὸ ἔργον καὶ τὴν ὑπόληψιν ἦσαν οἱ *γραμματεῖς τῆς βουλῆς* καὶ τοῦ *δήμου* τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ *ἀντιγραφεῖς τῆς βουλῆς* ἢ *τῆς διοικήσεως* (contrascriptores). Εἰς δὲ τούτους ἀνῆκε πρὸ πάντων.

Α'.) Ὁ *γραμματεὺς ὁ κατὰ πρυτανείαν*, ὅστις ἐκληροῦτο, δηλ. ἦν *κληρωτὸς*. ὡς ἔλεγον ἐν τῇ πολιτικῇ διαλέκτῳ, καὶ ἴσως ἀνῆκεν εἰς ἑτέραν παρὰ τὴν πρυτανεύουσαν φυλήν· ὥστε κατὰ πᾶσαν πρυτανείαν ἤλλαζε καὶ ὁ γραμματεύς. Ἔργον δ' εἶχε τὴν συγγραφὴν καὶ διατήρησιν τῶν κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν πρυτανείαν συγγραφέντων ψηφισμάτων καὶ τῶν τοιούτων. (Πολυδ. Η'. 98). διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ Εὐκλείδου χρόνων (Ὀλυμπ. 94, β'. 403 π. Χ.) τὸ ὄνομά του προὐτάσσετο ἐν τοῖς ψηφίσμασι.

Β'.) Παρὰ τοῦτον βραδύτερον μόνον ἀπαντᾶται καὶ ἕτερος, *αἱρετὸς* ἐξ αὐτῶν τῶν πρυτάνεων καὶ ὑπ' αὐτῶν πιθανῶς, *γραμματεὺς τῆς βουλῆς* καλούμενος, κατὰ Βοίκχιον (Staatihaushaltung. I, σ. 201.) ὁ αὐτὸς τῷ ἐν ἐπιγραφαῖς ἀπαντωμένῳ *γραμματεῖ τῶν βουλευτῶν*, μνημονευόμενος δὲ καὶ ὑπὸ Δημοσθένους. Ἔργον τούτου ἦν ἡ φύλαξις τῆς γενικῆς τῶν νόμων συλλογῆς.

Γ'.) Τρίτος τις ὑπὸ μὲν Θουκυδίδου (Ε'. 10.) *γραμματεὺς τῆς πόλεως* ὀνομαζόμενος, ὑπ' ἄλλων δὲ *γραμματεὺς τοῦ δήμου* (ψήφισ. Π. Πλουτ. ἐν βίῳ Γ'. ῥητόρων) ἢ *τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου* (Boeckh. ἔνθ' ἀνωτ. p. 201.) ἢ καὶ *ὑπογραμματεὺς* ὀνομαζόμενος (Δημοσθ. σ. 419. Πολυδ. Η'. 98.) ἐξελέγετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου καὶ ἐξετέλει χρέη γραμματέως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου καὶ τῇ

βουλῇ, πιθανῶς ἀναγιγνώσκων τοὺς ὑπὸ τῶν ῥητόρων ἀναφερομένους νόμους, τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ προβουλεύματα τῆς βουλῆς καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τὰ ὅμοια.

Δ'.) Τὴν αὐτὴν ὑψηλοτέραν τάξιν κατεῖχε καὶ ὁ *ἀντιγραφεὺς τῆς βουλῆς*, ὅστις ὡς πάρεδρος τῆς βουλῆς κατέγραφε καὶ προσυπέγραφε τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ἄλλας πράξεις αὐτῆς, καὶ ἐν τέλει ἑκάστης πρυτανείας ἀπέδιδε λόγον τῷ δήμῳ (Ἁρποκρ. ἐν λ. *ἀντιγραφεὺς*. Πολυδ. Η'. 98.). Ἐξελέγετο δὲ καὶ αὐτός, ὡς καὶ ὁ ἡγούμενος καὶ ὁ ἑπόμενος, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου.

Ε'.) Ἴσην σημασίαν εἶχεν ὁ *ἀντιγραφεὺς τῆς διοικήσεως*, ἤτοι ὁ γραμματεὺς τοῦ *ταμίου τῆς διοικήσεως*, ἢ ὡς ἂν εἰποιμεν σήμερον, τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν (Αἰσχ. κ. Κτησιφ. σ. 417. Πολυδ. ἔνθ' ἀνωτ. Δημοσθ. Ἀνδροτ. σ. 605.).

Ὡσαύτως εἶχον καὶ οἱ δῆμοι τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἀντιγραφεῖς (Corp. Inscr. κ. 100, 22.). Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ ὑπούργημα τοῦ *ἀντιγραφέως* παντὸς εἴδους, πρὸς τὸ τοῦ *γραμματέως* ἐν γένει παραβαλλόμενον, ἦν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ μείζονος πίστεως χρῄζόντων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις γραμματέων.

Ἄλλοι δὲ γραμματεῖς ἀπαντῶνται παρ' ἄλλαις πολιτείαις ἐν τῇ ἱστορίᾳ· οἷον 1) ὁ *γραμματεὺς* τῆς αἰτωλικῆς συμπολιτείας ἐν τῷ συνεδρίῳ αὐτῆς, ὃν ὁ Λίβιος (XXXVIII, 10, 7.) καὶ ὁ Πολύβιος (κβ'. 15, 10.) συγκατατάττουσι μετὰ τῶν δύο ἀνωτάτων ἀρχόντων τῆς συμπολιτείας ταύτης, τοῦ *στρατηγοῦ* καὶ τοῦ *ἱππάρχου*. 2) Ὁ *γραμματεὺς* τῆς ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, συνάρχων καὶ οὗτος, ὡς ὁ πρωτηγούμενος, τῶν δύο ἀνωτάτων ἀρχόντων ταύτης τῆς πολιτείας, τοῦ *στρατηγοῦ* καὶ τοῦ *ἱππάρχου*, ἄρχων ἐνιαύσιον ἀρχὴν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι (Πολυβ. Β'. 43. 1.). 3) Τελευταῖον *γραμματεῖς* ὠνομάζοντο καὶ οἱ ἐπὶ Ῥωμαίων κυβερνῆται τινῶν πόλεων καὶ νομῶν τῆς Ἀσίας, οἵτινες ἐπέγραφον τὰ ὀνόματά των ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν ἰδίων πόλεων, ὠνόμαζον ἐξ ἑαυτῶν τὸ ἔτος καὶ ἐνίοτε τὸ ἀξίωμα ἢ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ *ἀρχιερέως* προσελάμβανον.

Περὶ τῶν Ἐπινικίων.

—o—

1) *Ἐπινίκια* (ὑπον. ἱερὰ) ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν γένει μὲν τὰ μετὰ πᾶσαν νίκην καὶ ἐπ' αὐτῇ τελούμενα ἱερὰ, ἰδίως δὲ τὴν θυσίαν (τὴν εὐχαριστήριον πρὸς θεόν τινα διὰ τὴν νίκην) καὶ εὐωχίαν τὴν τελουμένην εἰς τιμὴν *ἱερονίκου* τινὸς, δηλ. νικητοῦ ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσιν, εἴτε γυμνικοὶ ἦσαν οὗτοι, εἴτε ἱππικοι, εἴτε μουσικοί. Ἐτελεῖτο δὲ ἡ τοιαύτη εὐωχία ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νικητοῦ, ἢ καὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτοῦ. Τοιαύτην τινὰ θαλίαν παρέσχε π. χ. ὁ Ἀθηναῖος Χαβρίας νικήσας τέθριππον ἐν τοῖς μεγάλοις πυθίοις (Δημ. κ. Νεαιρ. σ. 160.). Ὅτε δὲ ὕστερον καὶ ὁ ποιητὴς Σωσικλῆς αὐτόθι ἐν ποιητικῷ ἀγῶνι ἔλαβε τὸ βραβεῖον, οἱ φίλοι του εἰς τιμήν του ἐτέλεσαν *Ἐπινίκια* (Πλουτ. Συμποσ. Β'. 4.), ἐν οἷς πεπαιδευμένοι διάλογοι ἔλαβον χώραν.

2) *Ἐπινίκια* (ὑπον. ἄσματα) ὠνομάζοντο, ὡς ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος, ἐν γένει πάντα τὰ μετά τινα νίκην καὶ ἐπ' αὐτῇ ᾀδόμενα, ἰδίως δὲ τὰ εἰς τιμὴν τῶν *ἱερονικῶν*. Ἡδοντο δὲ ταῦτα ἤτοι αὐθημερὸν τῆς νίκης ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς τῶν ἀγώνων τόποις ἐπὶ κώμου ἢ πομπῆς, ἣν ἦγεν ὁ νικητὴς (ἐστεφανωμένος τὸν τῆς νίκης στέφανον) καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἐπίσης ἐστεφανωμένοι, πρὸς τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ τοῦ προστάτου τοῦ ἐν ᾧ ἐνίκησεν ἀγῶνος, οἷα τὸ δ' καὶ η'. καὶ ι'. τῶν Ὀλυμπίων τοῦ Πινδάρου, καὶ ἐπὶ συμποσίου τοῦ διαδεχομένου τὴν χαριστήριον ἐκείνην πομπὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκαλοῦντο ἰδίως *ἐπικώμια* (*ἐπικώμιος ὕμνος*, *ἐγκώμιος τεθμὸς* Πινδ. Ὀλ. ΙΓ'. 29. Dissen.), ὡς λέγει καὶ ὁ σχολιαστὴς (σ. 207. κξ. 470. Boeckh). « Ἐπικώμια δὲ τὰ εἰς κῶμον ὑμνεῖσθαι ἐπιτήδεια τῆς νίκης· μετὰ γὰρ τὸ νικῆσαι ἐκώμαζον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν, » ἢ ἤδοντο ἐπὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου τῶν νικητῶν· οἷον τὸ ιγ'. τῶν Ὀλυμπίων τοῦ Πινδάρου, ἢ μετὰ τὴν εἰς πατρίδα ἐπάνοδον αὐτῶν, ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν γένει ἱερῷ ἢ ἁπλῶς βωμῷ θεοῦ τινος προστάτου τῆς πατρίδος ἢ ἥρωος ἐγχωρίου, πρὸς οὗς προσέφερον τὸν τῆς νίκης στέφανον, καὶ τὰ τοιαῦτα ἤρχιζον πάντοτε ἀπὸ ἐπικλήσεων πρὸς τοὺς θεούς· οἷα τὸ γ'. ἐ. θ'. τβ'. ιδ'. κ. ἀλ. ἢ ἐν συμποσίῳ ἰδίῳ ἢ δημοσίῳ, ὅπερ ἐτέλει χάριν τῆς νίκης ἢ ὁ νικητὴς αὐτὸς, ὡς προείρηται ἢ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι, ἢ ἡ πατρίς· οἷα τὸ ά. β'. ς'. ζ'. ιά. τῶν Ὀλυμπίων κ. ἄλ. ἢ τέλος κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἑορτῆς τῆς νίκης· οἷον τὸ ιά. τῶν Ὀλυμπίων. — Τοιαῦτα *Ἐπινίκια* ἐποίησεν ὁ Σιμωνίδης, π. χ. ἓν ἐπὶ τῆς ὀλυμπικῆς νίκης Ἀναξίλα τοῦ τυράννου τοῦ Ῥηγίου (Ἡρακλ. περὶ πολιτ. Παυσ. Δ'. 23, 3.). Πιθανῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑμνηθέντων νικητῶν ἦν μέγας, ἀλλὰ τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἀποσπάσματα τῶν ποιημάτων αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐγκωμιάζονται ἱερονῖκαι, δὲν ἀνήκουσιν εἰς τοιαῦτα ἐπινίκια, περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ λόγος (Krause Ὀλύμπια σ: 384. 355.). Τοῦ Ἀρχιλόχου ἀναφέρεται ὑπὸ Πινδάρου (Ὀλ. Θ'. 1. *Τὸ μὲν Ἀρχιλόχου μέλος φωνᾶεν Ὀλυμπίᾳ καὶ Ἰθικος ὁ τριπλόος κεγλαδώς*) τοιοῦτόν τι ἆσμα, ὅπερ γενικὸν ἐθνικὸν ἆσμα ἀποδὰν, ὡς φαίνεται, ἤδετο ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐν ἐλλείψει ἄλλου νεωτέρου, ἐπὶ τούτῳ πεποιημένου (ἴδε περὶ τούτου πλείονα τὴν ὑπὸ Dissen ἑρμηνείαν τοῦ Θ'. τῶν Ὀλυμπίων). Τῶν σωζομένων τοῦ Πινδάρου ᾀσμάτων τὰ πλεῖστά εἰσιν *Ἐπινίκια*, ἅτινα ἤδοντο κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τῶν εἰρημένων τρόπων, ἀλλοῦ μὲν παρόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ἀλλοῦ δὲ μόνον πέμποντος αὐτὰ κατ' αἴτησιν τῶν νικητῶν,

ὅτε βέβαια ἤδοντο ὑπὸ χοροῦ παίδων ἢ ἀνδρῶν. — Τέλος καὶ τοῦ Εὐριπίδου, ἀναφέρεται ἓν ἐπινίκιον, ποιηθὲν ἐπὶ τῆς ὀλυμπικῆς νίκης τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐξ οὗ τὸ ἑξῆς τεμάχιον διεσώθη ἡμῖν ὁ Πλούταρχος (Ἀλκ. 11.).

« Σὲ δ' ἀείσομαι, ὦ Κλεινίου παῖ.
καλὸν ἁ νίκα· κάλλιστον δ',
ὃ μηδεὶς ἄλλος Ἑλλάνων,
ἅρματι πρῶτα δραμεῖν
καὶ δεύτερα καὶ τρίτα,
βᾆναι δ' ἀπονηΐ,
τρὶς στεφθέντ' ἐλαίᾳ
κήρυκι βοᾶν παραδοῦναι. »

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγωνιστικῇ τῶν Ἑλλήνων Ἐφέδρων.

—o—

Ἡ λέξις *ἔφεδρος* ἐν τῇ ἀγωνιστικῇ τῶν Ἑλλήνων σημαίνει ἐκεῖνον, ὅστις ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν *ἐφεδρεύει περιμένων*, ἕως οὗ διακριθῇ ἀγών τις ἤδη ἀρξάμενος ἢ τοὐλάχιστον ὡρισθείς, ἵνα διαγωνισθῇ ἐκ νέου μετὰ τοῦ ἐντεῦθεν ἐξελθόντος νικητοῦ. Ἡ τῶν ἀθλητῶν ἀκολουθία ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσιν ὡρίζετο διὰ κλήρου, ὡς καὶ τοῦ ἐφέδρου. Περὶ δὲ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐγίνετο ἡ κλήρωσις τῶν παλαιστῶν, πυκτῶν καὶ παγκρατιαστῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ, μανθάνομέν τινα παρὰ τοῦ Λουκιανοῦ (Ἑρμοτ. §. 40). Ἐξετάζετο ἐν πρώτοις, εἰ ἄρτιος ἢ περιττὸς ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἑκάστῳ εἴδει ἀγωνιστῶν· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς προτέρας περιπτώσεως οὐδεὶς *ἔφεδρος* ἠδύνατο διορισθῆναι, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὄντος ἤδη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀγωνιστῶν 3, 5, 7 ἢ 9 ἔν τινι οἱῳδήποτε εἴδει ἀγώνων, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ κλῆροι ἀνὰ δύο εἶχον σημεῖα ἢ γράμματα ὅμοια ἤ, ὡς ἔλεγον, *ἀντίγραφα*, τὸ ἓν αὐτῶν δὲν εἶχεν ἀντίγραφον, καὶ ὁ ἐφ' οὗ ἔπιπτεν οὗτος ἐγίγνετο ἔφεδρος. Ἡ κλήρωσις τῆς ἐφεδρείας, δηλουμένη καὶ διὰ τῆς φράσεως *ὕστατον λαχεῖν*, ἐθεωρεῖτο εὐτύχημα ἰδιαίτερον, καθ' ὅσον ὁ ἔφεδρος μετὰ πλήρους ἔτι ἰσχύος εἶχε νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς ἤδη ἐξηντλημένους, ἢ τοὐλάχιστον διὰ μεγάλης διατάσεως ἐξησθενημένους (πρβλ. Πλουτ. Σωλλ. 29. Πομπήϊ. 53.). Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐφεδρείας ἄλλοι τῶν φιλολόγων, παλαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων, ἄλλας γνώμας ἐξήνεγκον, εἰπόντες πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ ἔφεδρος δὲν εἶχε πρὸς ἕνα μόνον ἀνταγωνιστὴν, ἀλλὰ πρὸς πλείονας ν' ἀγωνισθῇ. Ἀλλὰ ἐὰν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι πρῶτον μὲν ὁ τοῦ ἐφέδρου κλῆρος ἦν εὐτυχὴς, ἔπειτα παρουσιάζετο εἰς τὸ στάδιον *ἀκμὴς* ἔτι, δηλ. μετ' ἀκμαίας ἔτι τῆς ἰσχύος, πιθανωτέρα φαίνεται ἡ ἑξῆς γνώμη. Κατὰ πρῶτον δηλ οἱ ἐκ τῶν διαφόρων ζευγῶν τῶν ἀθλητῶν ἐξελθόντες νικηταὶ, ἐπανελάμβανον πρὸς ἀλλήλους τὸν ἀγῶνα, ἕως οὗ ἀπελείπετο εἷς μόνος, πρὸς ὃν ἔπειτα ἀντηγωνίζετο ὁ ἔφεδρος. π. χ. ἐπὶ ἑπτὰ παλαιστῶν παρουσιάζοντο τρία ζεύγη ἀνταγωνιστῶν καὶ εἷς ἔφεδρος. Τὰ τρία λοιπὸν ζεύγη ἀντεπάλαιον ἐπ' ἄλληλα, καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἐντεῦθεν ἐξελθόντων νικητῶν οἱ δύο ἐπανελάμβανον πρὸς ἀλλήλους τὴν πάλιν· ὁ ἐκ ταύτης προελθὼν νικητὴς ἐπανελάμβανε τὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν τρίτον καὶ ὁ ἐντεῦθεν εἷς καὶ μόνος νικητὴς τέλος ἀντηγωνίζετο πρὸς τὸν ἔφεδρον. Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι οὕτως ὁ κλῆρος τοῦ ἐφέδρου ἦν πρὸς ἑαυτὸν μὲν εὐτυχὴς, πρὸς δὲ τὸν ἀνταγωνιστήν του ἱκανῶς ἄδικος. Πλὴν καὶ οὕτως ἐν διαφερούσῃ τιμῇ ἦσαν οἱ ἔφεδροι, ὡς καταφαίνεται παρὰ τὰ ἄλλα καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς τοῦ Πινδάρου (Ὀλυμ. Η'. 67, κξ.), περὶ τοῦ Αἰγινήτου Ἀλκιμέδοντος, παιδὸς παλαιστοῦ λεγομένων.

Ὃς τύχᾳ μὲν δαίμονος, ἀνορέας δ' οὐκ ἀμπλακών
Ἐν τέτρασιν παίδων ἀπεθήκατο γυίοις
Νόστον ἔχθιστον καὶ ἀτιμοτέραν γλῶσσαν καὶ ἐπίκρυφον οἶμον, κτλ.

Ὅστις, ὡς ἐκ τῶν λέξεων *ἐν τέτρασιν γυίοις* φαίνεται, ἦν ἔφεδρος ἐπὶ δύο ζευγῶν παλαιστῶν. Ἀλλ' ἡ τύχη τοῦ ἀνταγωνιστοῦ τοῦ ἐφέδρου ἐμετριάζετο ὁπωσοῦν διὰ τῆς περιστάσεως, ὅτι συχνότατα ὁ ἔφεδρος καθίστατο ἐφ' ἑνὸς ζεύγους ἀγωνιστῶν. Διότι ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι, μάλιστ' ἐν Ὀλυμπίᾳ, μόνον δοκιμώτατοι καὶ ἔξοχοι ἀθληταὶ ἐτόλμων παρουσιασθῆναι.

Ὁ Παυσανίας τὸν ἔφεδρον πολλάκις ὀνομάζει ἁπλῶς διὰ τοῦ ὅρου *καταλειπόμενος* (5, 10, 1, Η'. 40, 2.)· ὁ δὲ Πλούταρχος (Πομπ. 53,) τὸν ἀνταγωνιστήν του ἀποκαλεῖ *κατάποκον*. Ὕστερον οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς τὴν λέξιν *ἔφεδρος* μετεχειρίζοντο μεταφορικῶς (Πλουτ. αὐτ.). « *Ἔφεδρος τοῦ ἀγῶνος* (τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὁ Κράσσος) » *Ἔφεδρος τῶν καιρῶν* (Πολυβ. Γ. 12, 6.) οὕτω καὶ τὸ ῥῆμα *ἐφεδρεύειν τοῖς καιροῖς, τοῖς τόποις* (Δημοσθ. Πολυβ. κ. ἀλ.)

Δ. Ι. ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΗΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—o—

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΣΤΟΙΧΗΜΑ. Ἄγγλος τις, Οὔγης τὸ ὄνομα, κατοικῶν πρὸ πολλοῦ εἰς Ἀμερικὴν, καὶ νυμφευμένος ἐκεῖ, ἡλικίαν ἔχων τεσσαράκοντα ἕως τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἐτῶν, ἀναστήματος καὶ ὄγκου μετρίου, ἀλλὰ κράτους νευρώδους, ἐπρότεινε τὸ ἀκόλουθον παράδοξον στοίχημα·

Εἶπεν ὅτι δύναται νὰ περιπατήσῃ, ὀγδοήκοντα ὥρας κατὰ συνέχειαν, ἐπὶ σανίδος μῆκος μὲν ἐγούσης 15, πλάτος δὲ 3 ποδῶν, καὶ ἐστοιχημάτισεν ἐξ χιλιάδας δραχμῶν.

Καὶ τὸ μὲν μέρος ὅπου ἔμελλε νὰ γείνῃ ὁ περίπατος ἦτο αἴθουσα μεγάλη, χωρητικὴ καὶ ἑκατὸν περίπου θεατῶν, ἡ δὲ σανὶς περιεκυκλοῦτο ἀπὸ φραγμόν, καὶ μάρτυρες διαδεχόμενοι ἀλλήλους, ἠγρύπνουν διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐνέργειαν τῶν συμφωνηθέντων.

Τὴν 29 Ἰουνίου, τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὁ Οὔγης, ἤρχισε τὸν περίπατον, ὅστις ἔμελλε νὰ τελειώσῃ τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς, τὴν δεκάτην ὥραν. Οἱ θεαταὶ, διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο, ἔδιδον ποσότητά τινα ὡρισμένην ἥτις ἐδιπλασιάσθη τὴν Κυριακήν. Ἐὰν ὁ Οὔγης δὲν ἐξεπλήρου ἀκριβῶς τὸ σοίχημα, αἱ εἰσπράξεις θὰ ἀφιεροῦντο εἰς φιλανθρωπικόν τι κατάστημα.

Ἀλλ' ὁ Οὔγης τὸ ἐκέρδησεν. Ὁ ῥωμαλεώτατος αὐτὸς ἄνθρωπος, ἐπεριπάτησεν ἀδιακόπως τρία ἡμερονύκτια καὶ ὀκτὼ ὥρας, ὑπομείνας μέγιστον κόπον, καθόσον τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον διέτρεχεν ἦτο στενότατον, καὶ ἠναγκάζετο νὰ ἐπιστρέφῃ μετὰ πέντε ἢ ἓξ βήματα. Δὲν ἐκοιμήθη δόλου, καὶ ὅτε ἐγείρετο ἵστατο ὄρθιος καὶ ἔτρωγε βαδίζων.

Φίλοι του τινὲς, διὰ νὰ διασκεδάζωσι τὴν ἀθυμίαν του, ἐβάδιζον περὶ αὐτὸν καὶ τὸν ὡμίλουν. Ἀλλὰ τὴν Κυριακὴν ἡ διασκέδασις αὕτη κατέστη ἀνεπαρκὴς· οἱ πόδες του ἐναρκοῦντο, καὶ διὰ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν τοὺς ἐτάραττε ταχέως, καὶ κατὰ διαταγήν του καὶ τοὺς ἔπληττον διὰ λωρίων δερματίνων. Ἐρίπτον προσέτι καὶ ψυχρὸν ὕδωρ καταῤῥῆς κεφαλῆς του διὰ νὰ δροσισθῇ τὸ πρόσωπόν του, καὶ μάλιστα οἱ πυρέσσοντες διὰ τὴν ἀύπνιαν ὀφθαλμοί του.

Κατὰ τὰς τελευταίας ὥρας πολυάριθμα στοιχήματα ἐγένοντο· οἱ μὲν ἤξιουν ὅτι θὰ πέσῃ λειποθυμῶν, οἱ δὲ ὅτι θ' ἀποθάνῃ, καὶ ἄλλοι εἶχον πλειοτέραν πίστιν εἰς τὴν καρτερίαν τῶν ποδῶν τοῦ Οὔγου.

Τὸ ἑσπέρας ἡ ὁδὸς ἦτο ἀδιάβατος, τόσον πλῆθος περιέργων συνεπιέζοντο διὰ νὰ μάθωσι τὸ ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα. Τέλος πάντων τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανεν δέκα ὥρας, καὶ ὁ Οὔγης ἐβάδιζεν ἀκόμη· τὸν περιετύλιξαν ἀμέσως μὲ σκεπάσματα, τὸν ἔβαλον ἐντὸς λουτροῦ χλιαροῦ, καὶ πλὴν τοῦ ὑπερβολικοῦ κόπου καὶ τῆς μεγάλης ἀπαναρκώσεως τὴν ὁποίαν διεσκέδασεν ἐν μέρει ὁ ὕπνος, δὲν ἔπαθε δόλου ἡ ὑγεία του.

Ὅτε δὲ ἐξῆλθε τοῦ λουτροῦ δὲν τὸν ἀφῆκαν νὰ κοιμηθῇ κατὰ συνέχειαν ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων, ἐ.υπνίζοντες αὐτὸν συνεχῶς, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς ὀλέθριον λήθαργον.

Οὕτως ὁ Οὔγης ἐκέρδησεν ἓξ χιλιάδας δραχμῶν, καθὼς καὶ ἄλλας τόσας προελθούσας ἀπὸ τὰ εἰσιτήρια.

Τὸ ἀπίστευτον τοῦτο κατόρθωμα τόσῳ μᾶλλον εἶναι ἀξιοθαύμαστον, καθόσον δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν σωματικὴν δύναμιν τοῦ Οὔγου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀκράτητον ἐπιθυμίαν του τοῦ νὰ πορισθῇ πτωχὸς ὤν, χρήματα διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα του, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῶν.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ. Πρὸ ἑνὸς περίπου μηνὸς ἀνέγνωμεν εἰς τὰς ξένας ἐφημερίδας νεοφανὲς ἰσχυρότατον ῥητορικὸν ἐπιχείρημα, εἰς τὸ ὁποῖον κατέφυγε βουλευτής τις τῆς Ἀρκτῴας Ἀμερικῆς διὰ νὰ καταβάλῃ τὸν ἀντίπαλόν του· ἀφοῦ ἐξήντλησε πᾶσαν τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐκένωσεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν φαρέτραν τῶν ὕβρεων, πηδήσας ἀπὸ τοῦ βήματος ὡς ἄλλως λέων ἐριβρεμέτης καὶ μεγαλόβρυχος, ὥρμησε κατὰ τοῦ διαφωνοῦντος συναδέλφου, καὶ δακὼν ἀθλητικῶς τὴν ῥίνα αὐτοῦ, ἀπέκοψε καὶ ἐξεσφενδόνισεν αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῦ βουλευτηρίου.

Ἀλλ' ὡς φαίνεται, τοιούτων ἐπιχειρημάτων δὲν γίνεται χρῆσις ἐν Ἀμερικῇ εἰς μόνα τὰ βουλευτικὰ βήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δικαστικοὺς περιβόλους· διότι αἱ τελευταῖαι ἐφημερίδες περιγράφουσι σκηνὴν οὐχ ἧττον ἀξιοπερίεργον.

Τὸ πλημμελειοδικεῖον τῆς Νέας Αὐρηλίας, δικάσαν μικρὸν ἁμάρτημα προαχθὲν ἀπό τινα ἑταίραν, κατεδίκασεν αὐτὴν εἰς πρόστιμον, ἀλλ' εἷς τῶν δικαστῶν ἀναστὰς διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἀποφάσεως. « Φανέντες, εἶπε πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, τοσοῦτον συγκαταβατικοὶ πρὸς τοιαύτην γυναῖκα, κατέστητε ἔνοχοι ἀρνησιδικίας, ἐξυβρίσατε τὴν δημοσίαν ἠθικήν. »

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι δικασταὶ δυσηρεστήθησαν διὰ τὸν ἀνοίκειον τοῦτον τρόπον, ἀλλ' ὁ πρόεδρος, καταφρονήσας τὸν τολμητίαν, προέβη εἰς ἄλλας ὑποθέσεις.

Τὴν ἐπιοῦσαν, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως, ὁ διαμαρτυρηθεὶς δικαστὴς εἶπεν ὅτι εἶχε παρατηρήσεις τινὰς νὰ ἐπιφέρῃ ἐπὶ μιᾶς τῶν χθεσινῶν ἀποφάσεων· ὁ δὲ πρόεδρος ἀπεκρίθη ὅτι, εἰ καὶ γνωρίζων περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἔδιδεν ὅμως τὴν ἄδειαν εἰς αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ.

Τότε ὁ δικαστὴς λαβὼν τὸν λόγον ἐλάλησεν εἰς ἄκρον ἀποτόμως κατὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ προέδρου ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑταίρας, καὶ ἐνεφιλοχώρησεν εἰς λεπτομερείας προσβαλλούσας τὴν ἀκοὴν τοῦ προέδρου.

Ὁ πρόεδρος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τέλους, διέκοψε τὸν λαλοῦντα, καὶ κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν φυλάκισιν ὡς ἐξυβρίσαντα τὸ δικαστήριον. Ὅτε δὲ ἀπήγγειλε τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἔκρουσε τοσούτῳ σφοδρῶς τὴν πρὸ αὐτοῦ τράπεζαν, ὥστε συνετρίβησαν αἱ σανίδες. Ἀλλ' ὁ καταδικασθεὶς δὲν ἐνέδωκεν. « Ἀφότου, ἀνέκραξε, τὸ πλημμελειοδικεῖον προεδρεύεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸ δημόσιον δὲν σέβεται πλέον τὴν δικαιοσύνην, καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἡ καταφρόνησίς του αὐτὴ εἶναι δικαία. » Ἔπειτα, μυκτηρίσας τὸν πρόεδρον διὰ βαναύσου χειρονομίας, εἶπε πρὸς αὐτόν· « Κ. πρόεδρε! ἔχε χάριν εἰς τὴν θέσιν σου· κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἡ ἐξουσία σου δὲν θὰ διαρκέσῃ πολύ. Μετ' ὀλίγον θὰ

εἴμεθα καὶ οἱ δύο ἴσοι, καὶ τότε σὲ διορθόνω. Ἐν τοσούτῳ σὲ λέγω ὅτι εἶσαι γαΐδαρος. »

Τοῦτο ἀκούσας ὁ πρόεδρος ἀνέστειλε τὴν συνεδρίασιν καὶ ὁρμήσας πρὸς τὸν ὑβριστὴν, ἡτοιμάσθη νὰ τὸν χειροτονήσῃ δεόντως. Ἀλλ' ὁ δικαστὴς, λαβὼν ἀμέσως θέσιν ἀμυντικὴν· « Μὴ προχωρῆς, εἶπεν, εἰδεμὴ σὲ στέλλω νὰ προεδρεύσῃς κανὲν πλημμελειοδικεῖον εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. » Καὶ ἐκβαλὼν πιστόλιον ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του, « Ἰδὲ, ἐπρόσθεσε, γελῶν, τί ὡραιοτάτην κάνναν ἔχει, ἀξιόλογον μάλιστα διὰ νὰ βυθίσῃ εἰς τὴν κοιλίαν σου σφαιρίδιον. »

Οἱ περιεστῶτες, ἀγανακτήσαντες, συνέδραμον τοὺς κλητῆρας, καὶ συλλαβόντες τὸν ἀνάξιον δικαστὴν, μετέφεραν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν καταδίκην του, μένων εἰς αὐτὴν 24 ὥρας. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ πρόεδρος ἐκάθησεν εἰς τὴν ἕδραν του καὶ ἀνενέωσε τὴν συνεδρίασιν.

Τοιαῦτα ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα δὲν εὑρίσκονται, νομίζομεν, εἰς τὴν ῥητορικὴν τοῦ ἡμετέρου Ν. Βάμβα.

ΛΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ. Χυδαία τις παροιμία λέγει· « Ὅλα τὰ στραβὰ ψωμία ἡ νύμφη μας τὰ κάμει. » Δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα ὁποία τοιαύτης φύσεως παροιμία ὑπάρχει καὶ διὰ τὰς πενθερὰς, διότι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, νύμφαι καὶ πενθεραὶ, πλὴν τῆς Εὔας ἥτις δὲν εἶχε πενθερὰν, τρώγονται ὡς ὁ σκύλος μὲ τὴν κάττα.

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μεταξὺ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀναταλῆς· ἡ μὲν Δύσις εἶναι πενθερὰ, ἡ δὲ Ἀνατολὴ νύμφη· ὥστε ὅ,τι στραβὸν συμβῇ, καὶ μάλιστα ἐπὶ θρησκευτικῶν, ἡ ἀνατολὴ τὸ κάμει. Οἱ ἀνατολικοὶ νηστεύουσιν; εἶναι δεισιδαίμονες· ἐμμένουσιν εἰς ὅσα ἀπεφάσισαν αἱ ἑπτὰ σύνοδοι, καὶ δὲν καινοτομοῦσιν; εἶναι δεισιδαίμονες· δὲν συνέρχονται εἰς γάμον μὲ τὰς πρώτας τῶν ἐξαδέλφας δυνάμει συγχωροχαρτίων; εἶναι δεισιδαίμονες.

Καὶ ὅμως ἐὰν οἱ ἀνατολικοὶ ἔπραττον ὅσα γίνονται καὶ μεταξὺ τῶν πλέον πεφωτισμένων ἐθνῶν, ποῖον ἐπίθετον θὰ ἐδίδετο εἰς αὐτούς; Δὲν βλέπομεν καθ' ἑκάστην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν τοῦ πολιτισμοῦ, τοὺς Παρισίους, ἄνδρας λαβόντας πολλάκις ἐλευθέριον ἀγωγὴν, ἀποβουκολιζομένους ὑπὸ ὑποβατῶν, καὶ μάγων, καὶ προφητῶν, καὶ ἄλλων τοιούτων ἀγυρτῶν, ὧν οὐδὲ ἴχνος ἀπαντᾶται εἰς τὴν δεισιδαίμονα ἀνατολήν;

Ὁ Δουκάγκιος ἀναφέρει ὅτι τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων συνείθιζον οἱ δυτικοὶ νὰ ἐνδύωσι μὲ χρυσοῦφαντον στολὴν ὄνον, νὰ τὸν παρουσιάζωσιν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα ἐν ὥρᾳ τῆς λειτουργίας, καὶ περὶ τὸ τέλος αὐτῆς νὰ τὸν γονατίζωσι καὶ νὰ τὸν ἐρεθίζωσιν ἑωσοῦ ἐπιδοθῇ εἰς ὀγκηθμοὺς, καὶ ὅτι συνωγκᾶτο μετ' αὐτοῦ καὶ ὅλον τὸ περιεστὼς πλῆθος! Τί θὰ ἔλεγον περὶ ἡμῶν ἐὰν ἐτελοῦμεν τοιαύτην γελοίαν καὶ ἀνήθικον τελετήν;

Ἀνέγνωμεν εἰς τὰς τελευταίας ἐφημερίδας, ὅτι δύο βοσκοὶ εἰπόντες ὅτι ἴδον κατ' ὄναρ, ἐνῷ ἐκοιμῶντο ἐπί τινος ὄρους, τὴν Παναγίαν, εἴλκυσαν μέγα πλῆθος προσκυνητῶν εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖνο, οὗτινος τὸ ὕδωρ μετέβαλον εἰς ἁγίασμα, καὶ ὅπου καὶ θαύματα ἐγένοντο, περὶ ὧν πολλὰ ἐγράφησαν καὶ ἐρρέθησαν. Οἱ εὐφυεῖς βοσκοὶ κατώρθωσαν ἐν τοσούτῳ τὸν σκοπὸν αὐτῶν· διότι οἱ προσκυνηταὶ ἐκένωσαν τὰ βαλάντια αὐτῶν εἰς χεῖρας τῶν θεοπνεύστων ποιμένων, διὰ νὰ ἀνεγείρωσι ναὸν ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ ἁγιάσματος.

ΣΙΒΗΡΙΑ. Ἐταξείδευον, λέγει τις τῶν περιηγητῶν τῆς Σιβηρίας, ἐπὶ τῆς Λένης, ἐπιβαίνων πρωΐαν τινὰ τοῦ Μαΐου εἰς λέμβον ταχυδρομικήν. Ἡ θέα τῆς ἀνωμάλου ὄχθης μὲ κατεγοήτευε, καὶ ἀνουριζόμενος ἀπὸ τὸν φλοῖσβον τῶν κυμάτων καὶ τὸν μονότονον ῥόθον τῶν κωπῶν ἀπεκοιμήθην. Ἀλλ' αἴφνης ὁ ῥόθος ἔπαυσε, τῆς λέμβου ὁ δρόμος ἠλαττώθη, καὶ οἱ κωπηλάται διέκοψαν τὸ ᾆσμά των τότε ἐξύπνησα καὶ ἐγώ.

Ἀντὶ δὲ τῆς ἀκτινοβόλου λάμψεως τῆς ἡμέρας, ἴδον ἀσθενὲς λυκαυγὲς, διότι, κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἡ Λένα ἐσκεπάζετο ἀπὸ ἐκτεταμένον θόλον κρυστάλλινον, τρεῖς πήχεις ἀνυψούμενον ὑπεράνω τοῦ ὕδατος. Ἦτο δὲ ὁριζόντειος ὁ θόλος οὗτος, καὶ πρὸς τὸ κέντρον μάλιστα ἐκοιλαίνετο ὀλίγον. Οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τὸν διεπέρων ποῦ καὶ ποῦ, ὡς ἂν ἦτο κρύσταλλον, καὶ τὸ φῶς λαμπυρίζον ἐλάμβανε βαφὴν κυανωπὴν ὡς εἰς τὰ φαντασιώδη σπήλαια τῶν μοιρῶν τοῦ μύθου.

Ἀφοῦ παρετήρησα καλῶς τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐκεῖνο θέαμα, ἐνόησα τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον θὰ διέτρεχον ἐὰν κατέπιπτεν ὁ θόλος. Διέταξα λοιπὸν τοὺς ἐρέτας νὰ κωπηλατήσωσι γενναιότερον, διὰ νὰ ἐξέλθωμεν τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον ἐκεῖνο μέρος. « Σιώπα, μὲ ἀπεκρίθησαν μὲ φωνὴν ταπεινὴν, δὲν πρέπει οὔτε νὰ ὁμιλήσωμεν, οὔτε νὰ κωπηλατήσωμεν, διότι καὶ ὁ φλοῖσβος καὶ ἡ φωνὴ συντρίβουσι τὸν πάγον! »

Ἐνόησα ἀμέσως τὸ ὀρθὸν τῆς παρατηρήσεως ταύτης, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος ἦχος ἤρκει εἰς τὸ νὰ διασχίσῃ τὸ πυκνὸν ἐκεῖνο κάλυμμα. « Ἀφοῦ ἐκβῶμεν ἀπ' ἐδῶ, μὲ εἶπέ τις τῶν κωπηλατῶν, κένωσε τὸ πυροβόλον σου, καὶ θὰ ἴδῃς τί θὰ συμβῇ. » Ἠρώτησα ἂν θὰ διαρκέσῃ πολὺ ὁ θόλος, καὶ μὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι πολλάκις ἔχει δεκατριῶν βερστίων μῆκος· ἀλλ' ὅτι δὲν ἐγνώριζον πόσον εἶχεν ὁ παρὼν, διότι πρώτην φορὰν ἐταξείδευον ὑπ' αὐτόν.

Μετὰ ταῦτα μ' ἐξήγησαν τὸ φαινόμενον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἁπλούστατον. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ Λένα ἔχει ὄχθας ὑψηλὰς καὶ ἀποτόμους. Τὸ φθινόπωρον, ὅταν διὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον θέρμην διαλύωνται οἱ πάγοι, αἱ ὄχθαι αὗται πληροῦνται ὕδατος. Ἐν καιρῷ τῆς πλημμύρας ταύτης, ὁ ποταμὸς πηγνύεται, καὶ τότε φθάνει ὁ χειμὼν ὅστις διαρκεῖ τοὐλάχιστον δέκα μῆνας. Τὸ ὕδωρ ἐπανέρχεται εἰς τὸ κύτος του, καὶ ἀφίνει ὑπεράνω αὐτοῦ θόλους πεπαγωμένους καὶ κρεμαμένους εἰς τὸν ἀέρα παντοῦ ὅπου ὑποστηρίζουσιν αὐτοὺς βράχοι· ἀλλ' ὁσάκις τὸ ὑποστήριγμα αὐτὸ παύει, ὁ πάγος πίπτει.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸ κρυστάλλινον παλάτιον τοῦ Λονδίνου στηριζομένου ἐπίσης ἐπὶ στύλων, καθόσον καὶ οἱ βράχοι τῆς Λένης εἶναι, καὶ ὀνομάζονται μάλιστα εἰς Σιβηρίαν, στύλοι.

Λίφνης τὸ φῶς γίνεται ζωηρότερον, καὶ ἀναγγέλλει τὴν ἀπελευθέρωσίν μας· ἡ λέμβος ἐξέρχεται καὶ ἐγὼ κενόνω ἀμέσως τὸ πυροβόλον μου. Ἡ ἠχὼ ἐπαναλαμβάνει τὸν κρότον, ὁ πάγος τρίζει, καὶ ὁ θόλος καταποντίζεται μετὰ πατάγου ὡς κεραυνός· τὸ ὕδωρ παρασύρει τὰ τεμάχια τοῦ πάγου, καὶ αἱ λέμβοι σπουδάζουσι νὰ φύγωσι μακρὰν ὡς ἀστραπή, διότι ἄλλως κινδυνεύουσι νὰ βυθισθῶσι.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. ΡΗ'.)

—o—

LXXV.

Σήμερο, Δῆμό μου, πασχαλιά, σήμερο πανηγύρι·
Τὰ παλληκάρια χαίρονται καὶ βίχνουν 'στὸ σημάδι·
Καὶ σύ, Δῆμο, 'στὰ Γιάννενα στὸν ἅλυσο τοῦ Μπέη,
Στὸν ἅλυσο, 'στὸ κούτσουρο, στὸ ἔρμο τὸ τρουγκούκι.
Καὶ ὅλος ὁ κόσμος σ' ἔλεγαν καὶ Τοῦρκοι καὶ Ῥωμαῖοι,
Δῆμό μου, κάτσε φρόνιμα, κάτσε ταπεινωμένα.
Ἔσεῖς καλὰ τὸ ξέρετε, καὶ Τοῦρκοι καὶ Ῥωμαῖοι,
Ἐγὼ 'μαι ὁ Δῆμος ξακουστὸς, ὁ Δῆμος ξακουσμένος·
Νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγιὰ κ' οἱ Ἅγιοι ποῦν ἀπάνω,
Νὰ γέρευε τὸ χέρι μου νὰ 'πιάσω τὸ σπαθί μου
Νὰ κάμω μάνες δίχως γιοὺς, νυφάδες δίχως ἄνδρες,
Νὰ κάμω καὶ μιὰ ἀρχόντισσα νὰ περπατῇ νὰ κλαίῃ.
Νὰ σκότωνα τὸν ἄνδρα της, τὰ δύο τὰ παιδιά της
Καὶ τότε νὰ ἀπέθνησκα. Καὶ γιὰ νὰ κάμω χάκι.
Αὐτὸς ἦταν 'ποῦ μ' ἔκαμε καὶ κάθωμαι στ' ἀλύσια.
Στὸν ἅλυσο, 'στὸ κούτσουρο, τὸ ἔρημο τρουγκούκι.

LXXVI.

Ἀνάθεμά σε Μπουγδανιὰ, μὲ τὰ ποτάμια 'ποῦ 'χεις
Ἔχεις ποτάμια ἀπέραγα, βουνὰ κατακλεισμένα.
Κ' ἔστειλα τὸν πετρίτη μου, κυνῆγι νὰ μοῦ φέρῃ
Καὶ οὐδ' ἦλθε κ' οὐδ' ἐφάνηκε, κ' οὐδὲ κυνῆγι φέρνει.
Διαλαλητάδες ἔβαλα σ' ὅλα τὰ κατιλίκια
Ποιὸς ἔχει βρόχια 'στὰ βουνὰ καὶ ἀντίβεργα 'στοὺς κάμπους,
Κ' ἔπιασε τὸν πετρίτη μου, κ' ἔπιασε τὸ πουλί μου.
Ἂν εἶναι νιὸς νὰ χαίρεται καὶ νιὸς νὰ καμαρδνῇ
Κ' ἂν εἶν' κανένας γέροντας νὰ κάθεται νὰ κλαίῃ.
Τάχα δὲν ἤμουν καὶ 'γὼ νιὸς, δὲν ἤμουν παλληκάρι,
Τάχα δὲν ἐπερπάτησα τὴν νύκτα μὲ φεγγάρι,
Καὶ τὴν αὐγούλα μὲ δροσιὰ, ὄντα λαλοῦν τ' ἀηδόνια;
Τ' ἀηδόνια 'πάνε 'σταῖς φωλιαῖς καὶ 'ῃ ὠμορφαις νὰ πλύνουν.
Κ' ἐπῆρα τὸ τουφέκι μου καὶ ζόνω τὸ σπαθί μου
Καὶ κάνω τὸν ἀνήφορο σὲ μιὰ ψιλὴ βαχούλα,
Κ' ἐπῆγα κ' ἐξημέριασα μέσα 'στὸ Μοναστῆρι.
Σαράντα χρόνους ἔκαμα ἁρματωλὸς καὶ κλέφτης,
Καὶ τώρα μοῦ ἦλθε ὁ θάνατος καὶ θέλω ν' ἀποθάνω.
Τρεῖς λυγεραῖς τὸν κέρναγαν καὶ δυὸ μπιρμπιλομάταις.
Ἡ μία κερνᾷ μὲ τὸ γιαλί, κ' ἡ ἄλλη μὲ τὴν κούπα
Κ' ἡ τρίτη ἡ ὠμορφήτερη μὲ μαστραπὰ ἀσημένιο.
Σήκω, ἀφέντη μου, ἀπ' τὴ γῆς καὶ σήκω ἀπ' τὸ στρῶμα,
Νὰ σὲ κερνάω δυὸ φοραῖς, νὰ σὲ κερνάσω πέντε.
Μὴ λὲς πῶς ἦλθε ὁ θάνατος καὶ θέλεις νὰ 'πεθάνῃς.
Δὲν εἶν' καιρὸς γιὰ θάνατο νὰ θέλῃς νὰ ποθάνῃς.
Σύρτε, κορίτσια μ', 'σ.ὸ καλὸ καὶ 'στὴν καλὴ τὴν ὥρα
Καὶ ἐγὼ θὰ πάω 'στοὺς πολλοὺς, θὰ πάω 'στὸν κάτω κόσμο.

LXXVII.

Τί ἔχουν τῆς Πάτρας τὰ βουνὰ καὶ στέκουν μαραμένα;
Δίχως χιονιὰ χιονίζονται, δίχως βροχαῖς βροχιῶνται,
Απ' τῶν κλεφτῶν τὰ κλαίματα καὶ ἀπὸ τὸ μυρολόϊ,
Ποῦ 'ρχετ' ἕνας δερβέναγας κ' ἕνας κακὸς ἀράπης.
Στέλνει καὶ γράφει μιὰ γραφὴ 'στὸν Κώστα Κοντογιάνη
Καὶ ὁ Ζαχαράκης τὴν ἔλαβε στέκει καὶ τὴν διαβάζει.
Δὲν σὲ φοβοῦμαι, Γιουσοὺφ Ἀγᾶ, 'στὸν νοῦν μου δὲν σὲ βάνω
Ἔχω τρακόσους 'στ' Ἄγραφα, τρακόσους εἰς τὴν Πάτρα.
Κ' ἀτός μου βγαίνω στὰ βουνὰ, βγαίνω νὰ πολεμήσω.
Ποῦ 'σαι, Γυφτάκη μου ἀδελφὲ, καλέ μου ξακουσμένε.
Ὁ Καλεμὴς σκοτώθηκε, Γυφτάκης 'πάει στὸν τόπο.
Καὶ ὁ Ζαχαράκης πολεμᾷ 'σὰν ἄξιο παλληκάρι
Ψηλὴ φωνούλα ἔσυρα ὅσο καὶ ἂν ἠμποροῦσα.
Φωνούλα τρύπα τὰ βουνὰ καὶ τρύπα καὶ τοὺς κάμπους,
Μπέλι κ' ἀκούσει ἡ κλεφτουριὰ καὶ ὁ Καπετὰν Μῆτσος,
Νὰ 'ρθοῦνε νὰ μᾶς βγάλουνε ἀπὸ τοὺς κερατάδαις.
Κ' ὁ Μῆτσος δὲν ἀκούστηκε 'φέτος τὸ καλοκαῖρι.
Μᾶς εἶπαν 'πάει 'στὴ Φραγκιὰ, μᾶς εἶπαν πάει 'στὸ Θιάκι.
Πέτε του χαιρετίσματα καὶ δὲν θ' ἀνταμωθοῦμε.
Μὴν 'πάῃ κατὰ τὴν μάνα μου, κατὰ τὴν ἀδελφή μου,
Κ' ἂν τὸν ῥωτήσῃ ἡ μάνα μου, κ' ἡ μαύρη ἀδελφή μου,
Νὰ μὴν 'πῇ πῶς σκωτόθηκα 'στὴν ἔρημη τὴν Πάτρα,
Νὰ 'πῇ πῶς ἐπανδρεύθηκα καὶ ἐπῆρα νὰ γυναῖκα,
Πῆρα τὴν πέτρα πενθερὰ, τὴν μαύρη γῆ γυναῖκα
Καὶ αὐτὰ τὰ λιανολίθορα τὰ 'πῆρα συγγενάδια.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

—o—

Εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Ν. Πανδώρας πωλοῦνται.

α. — Ὁ ἱππότης Ἀρμαντὰλ πρὸς δρ. 4.
β'. — Ὁ Δασοφύλαξ. » » 3.
γ'. — Ὁ Χάρτης τῆς ἐν Νεοκάστρῳ ναυμαχίας. » » 1.

Ἀγοράζει δὲ τὸ Γραφεῖον τῆς Ν. Πανδώρας καὶ τὸν Α'. τόμον αὐτῆς, ἢ τουλάχιστον τὰ φυλλάδια 2. 3. 4. 5. 6. 7, καὶ 8.

—o—